

VLASTIVĚDA 5

NOVODOBÉ ČESKÉ DĚJINY
(učebnice pro 5. ročník ZŠ)

Obsah

Opakování učiva 4. ročníku	2
1 Vláda Habsburků v Čechách	6
Výprava za poznáním – chodské povstání	9
2 Život v baroku	10
3 Vzdělávání v českých zemích	12
Výprava za poznáním – Jak se dříve chodilo do školy	14
4 Doba osvícenská	15
5 Život na vesnici a ve městě	17
Výprava za poznáním – reformy Marie Terezie a Josefa II.	20
6 Průmyslová revoluce v Čechách	21
Výprava za poznáním – průmyslová revoluce	25
7 Národní probuzení	26
8 Naděje svobody – revoluční rok 1848	29
9 Život v Čechách za průmyslové revoluce	31
10 Národ sobě	33
Výprava za poznáním – české probuzení	36
11 Češi a Němci	37
12 První světová válka	38
13 První Československá republika	41
Výprava za poznáním – Jak se žilo za první republiky	46
14 Druhá světová válka	47
Výprava za poznáním – druhá světová válka	50
15 Přechod k demokracii	51

Další náměty a úlohy vztahující se i k jiným předmětům jsou označeny těmito piktogramy:

- CJ** český jazyk
- M** matematika
- VV** výtvarná výchova
- PC** pracovní činnosti
- HV** hudební výchova
- A** angličtina
- pro chytré hlavičky
- skupinová práce
- práce ve dvojicích

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
756 54 ZUBŘÍ
okr. Vsetín

-1-

1

HOME SCIENCE 5

MODERN CZECH HISTORY
(textbook for 5th grade elementary school)

Contents

Review of 4th grade curriculum	2
1 Habsburg rule in Bohemia	6
A journey of discovery - the Chod Uprising.	9
2 Life in the Baroque.	10
3 Education in the Czech lands.	12
A journey of discovery - How school used to be.	14
4 The Age of Enlightenment	15
5 Life in the village and in the city.	17
A journey of discovery - the reforms of Maria Theresa and Joseph II.	20
6 Industrial Revolution in Bohemia.	21
A journey of discovery - the industrial revolution	25
7 National Awakening.	26
8 The hope of freedom - the revolutionary year of 1848.	29
9 Life in Bohemia during the Industrial Revolution.	31
10 A nation to itself.	33
A journey of discovery - the Czech awakening.	36
11 Czechs and Germans.	37
12 The First World War.	38
13 The First Czechoslovak Republic.	41
A journey of discovery - How life was during the First Republic	46
14 World War II	47
A journey of discovery - World War II...	50
15 Transition to democracy	51

Other topics and tasks related to other subjects are marked with these pictograms:

- Czech language
- mathematics
- art education
- work activity ID
- music education
- English
- for smart heads
- group work
- Work in pairs

PRIMARY SCHOOL
756 54 BISON
district Vsetín

-1-

1

DOBA KAMENNÁ, BRONZOVÁ A ŽELEZNÁ

Období od výskytu a vývoje prvních lidí na Zemi až po vznik vyspělých kultur a písma označujeme jako **pravěk**. Je to nejdelší historické období. Jedním z období pravěku je **starší doba kamenná**, kdy lidé používali pro výrobu nástrojů hlavně **kámen**. Žili v tlupách, bydleli v jeskyních, **lovili zvěř** a sbírali **jedlé rostliny**. Nejznámějším loveným zvířetem byl **mamut**.

V **mladší době kamenné** lidé přešli díky příznivějším klimatickým podmínkám (teplejší podnebí) k **zemědělství** a **chovu dobytka**. Obrovským posunem ve vývoji lidstva byl objev zpracování kovů – nastala **doba bronzová a železná**.

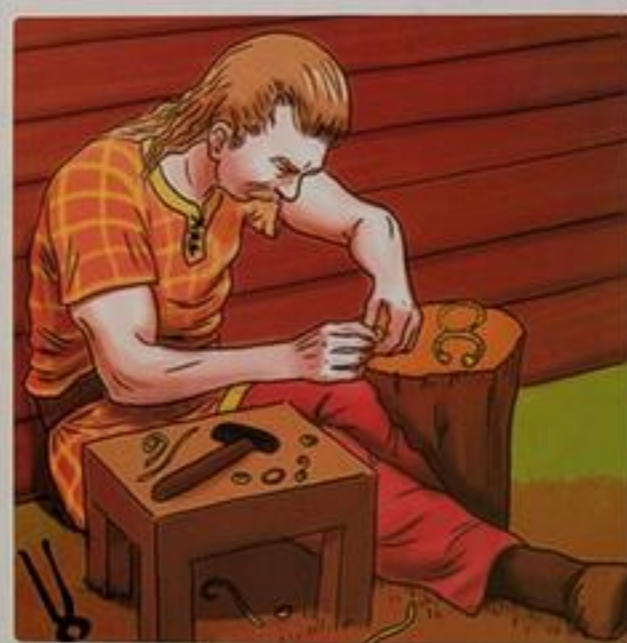
- 1 ■ Pojmenuj předměty na obrázcích a zařaď je do správného období pravěku.
 - Kde byly tyto předměty nalezeny?
 - Najdi tato místa na mapě ČR.

KELTOVÉ

Během dlouhého období pravěku se na našem území vystřídala řada **kmenů**. Prvními historicky doloženými obyvateli byli **Keltové**. Podle keltského kmene **Bojů** dostaly české země latinský název **Bohemia**. Keltové byli odvážní **válečníci** a **zdatní obchodníci**, ale především skvělí **řemeslníci**. Razili **první mince** na našem území.

- 2 Která řemesla Keltové ovládali?
- 3 Vysvětli pojmy: oppidum, druid, duhovky

SLOVANÉ

Asi od **6. st. n. l.**, tedy v době velkého stěhování národů, začaly osidlovat naše území **kmeny Slovanů**. Ti osídlili rovinatá a úrodná území kolem řek. Živil se **pastevečtím** a **zemědělstvím**. Dorozumívali se společným jazykem – **praslovanštinou**. Uctívali mnoho božstev, vyznávali **pohanské náboženství**.

V **7. st. n. l.** spojil francký kupec **Sámo** slovanské kmeny na obranu proti bojovným Avarům v jednotný celek. Vznikl tak **Sámův kmenový svaz**.

- 4 Vysvětli pojmy ze života Slovanů: hradiště, polozemnice, rod, krpce, rubáš

STONE, BRONZE AND IRON AGE

The period from the appearance and development of the first people on Earth to the emergence of advanced cultures and writing is called prehistoric times. It is the longest historical period. One of the periods of prehistoric times is the Old Stone Age, when people mainly used stone to make tools. They lived in groups, lived in caves, hunted animals and collected edible plants. The most famous hunted animal was the mammoth.

In the Neolithic period, people switched to agriculture and cattle breeding due to more favorable climatic conditions (warmer climate). A huge shift in the development of humanity was the discovery of metalworking – the Bronze and Iron Ages began.

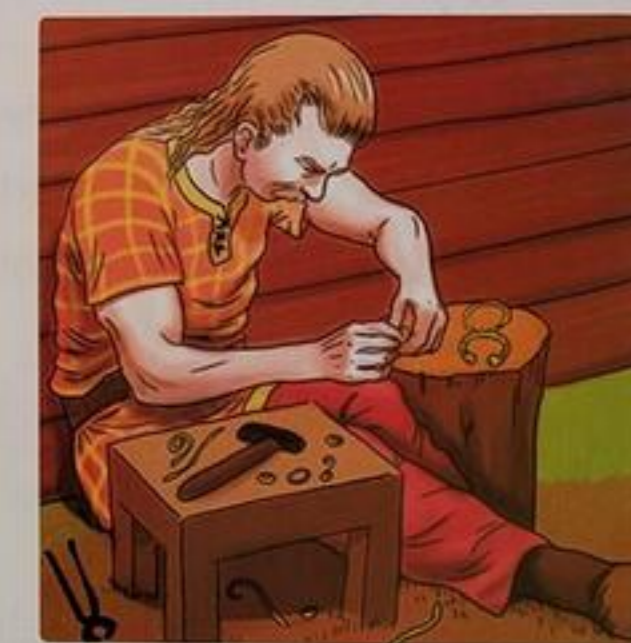
- 1 ■ Name the objects in the pictures and place them in the correct period of prehistory.
 - Where were these objects found?
 - Find these places on the map of the Czech Republic.

THE CELTS

During the long period of prehistory, many tribes took turns in our territory. The first historically documented inhabitants were the Celts. After the Celtic tribe of Boj, the Czech lands were given the Latin name Bohemia. The Celts were courageous warriors and skilled traders, but above all, great craftsmen. They minted the first coins in our territory.

- 2 What crafts did the Celts master?
- 3 Explain the terms: oppidum, druid, irises

SLAVIC

From about the 6th century AD, during the time of the Great Migration of Nations, Slavic tribes began to settle our territory. They settled the flat and fertile areas around the rivers. They made their living from herding and agriculture. They spoke – a common language, Proto-Slavic. They worshipped many deities and practiced pagan religion.

In the 7th century AD, the Frankish merchant Sámo united the Slavic tribes into a single entity to defend against the warlike Avars. Thus, the Sámo Tribal Union was created.

- 4 Explain the terms from the life of the Slavs: hillfort, semi-dwelling, family, krpce, shroud

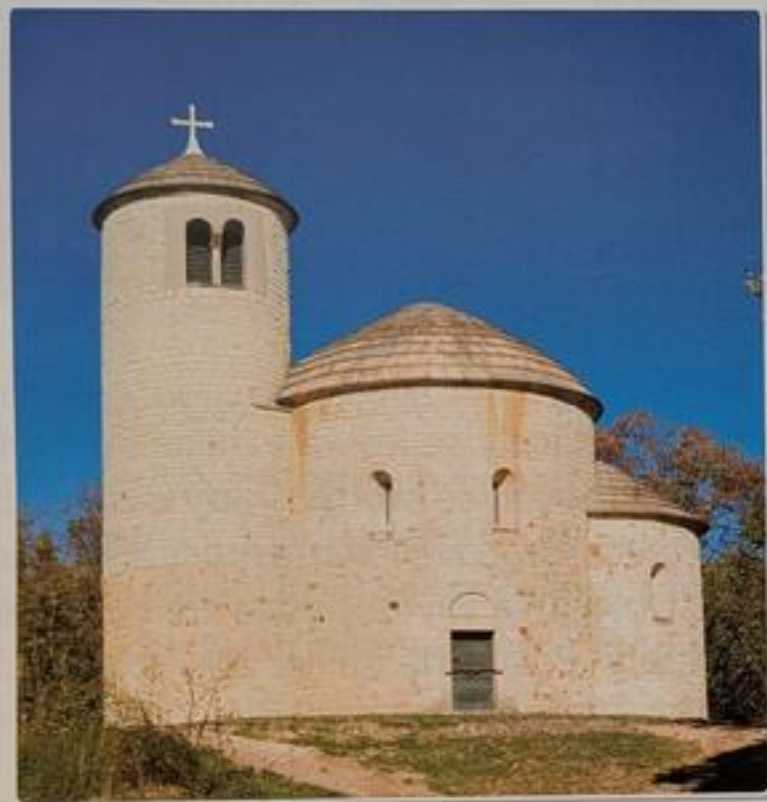
VELKÁ MORAVA

Prvním státním útvarem na našem území se stala v 9. stol. **Velkomoravská říše**. V čele stála knížata z rodu **Mojmírovců**. Do země pronikalo ze sousedních států nové náboženství – **křesťanství**. Bohoslužby však probíhaly v latině a obyčejní lidé jim nerozuměli. Za vlády knížete **Rostislava** byli proto pozváni na Moravu dva vzdělaní kněží **Konstantin** a **Metoděj**. Začali šířit křesťanství ve slovanském jazyce. Vytvořili **písmo hlaholici**, učili kněze číst a psát. Rozvíjela se **řemesla**, Velká Morava se stala vyspělým kulturním centrem a obchodní křižovatkou.

5 Vysvětli pojmy: gombík, bible, věrozvěstové

6 Kdo to byl Cyril?

PŘEMYSLOVCI

Po rozpadu Velké Moravy se na začátku 10. století ujal vlády **rod Přemyslovců**. Historicky prvními doloženými Přemyslovci byli kníže **Bořivoj** a jeho žena **Ludmila**. Jejich vnuk kníže **Václav** byl **zavražděn** svým **bratrem Boleslavem**. Václav se stal **patronem naší země** a byl prohlášen za **svatého**.

Lidé většinou žili v sídlišťích okolo **hradů** nebo ve vesnických usedlostech. Společnost tvořil kníže a jeho družina, velmoži, řemeslníci a zemědělci, sedláci (svobodní) a nevolníci (nesvobodní). Středisky vzdělanosti se staly **kláštery**. Kostely – **rotundy** se stavěly v **románském slohu**.

Největší rozmach zažily české země za vlády posledních Přemyslovců během **13. století**. Vládcům náležel titul **krále**. Nezávislost českého státu a **dědičný královský titul** se podařilo získat **Přemyslu Otakarovi I.**

Mezi neslavnější české krále patřil **Přemysl Otakar II.** Zasloužil se o vybudování mohutné říše, která sahala až k Jaderskému moři. Pro své bohatství a moc byl nazýván **král železný a zlatý**. Posledním Přemyslovcem byl **Václav III.** Podařilo se mu získat polskou i uherskou korunu, ale v roce **1306** byl **zavražděn v Olomouci**. Rod Přemyslovců tak **vymřel po meči**.

7 **W** ■ Vyjmenuj znaky typické pro **románský sloh**.

- Která historická stavba je na obrázku a kde se nachází?
- Uveď příklady dalších románských památek.

8 Která bájná přemyslovská knížata znáš?

9 **ČJ** Vyprávěj některou starou českou **pověst**.

10 Vysvětli, co znamená: **Vymřeli po meči**.

11 Kdo byla **Anežka Česká**?

12 Vysvětli pojmy: **křest, prevét, dřevce, pergamen, iluminace, pražský groš, Zlatá bula sicilská**

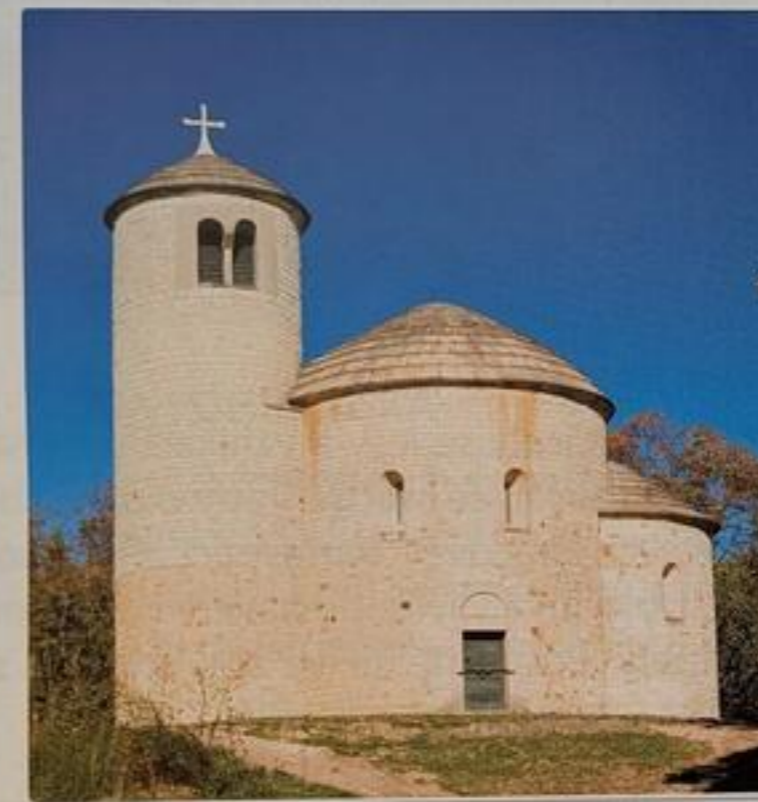
GREAT MORAVIA

The first state entity in our territory was the Great Moravian Empire in the 9th century. It was headed by princes from the Mojmirov family. A new religion, Christianity, was penetrating the country from neighboring states. However, religious services were held in Latin and ordinary people did not understand them. Therefore, during the reign of Prince Rostislav, two educated priests, Constantine and Methodius, were invited to Moravia. They began to spread Christianity in the Slavic language. They created the Glagolitic script, taught priests to read and write. Crafts developed, and Great Moravia became a developed cultural center and a trade crossroads.

5 Explain the terms: button, Bible, missionaries

6 Who was Cyril?

INDUSTRIALISTS

After the collapse of Great Moravia, the Přemyslid dynasty took over the rule at the beginning of the 10th century. Historically, the first documented Přemyslids were Prince Bořivoj and his wife Ludmila. Their grandson Prince Wenceslas was murdered by his brother Boleslav. Wenceslas became the patron saint of our country and was declared a saint.

People mostly lived in settlements around castles or in village farms. Society was made up of the prince and his retinue, nobles, craftsmen and farmers, peasants (free) and serfs (unfree). Monasteries became centers of education. Churches – rotundas were built in the Romanesque style.

The Czech lands experienced their greatest prosperity during the reign of the last Přemyslids during the 13th century. The rulers held the title of king. Přemysl Otakar I managed to gain the independence of the Czech state and the hereditary royal title.

Among the most famous Czech kings was Přemysl Otakar II. He was responsible for building a powerful empire that reached as far as the Adriatic Sea. Because of his wealth and power, he was called the Iron and Golden King. The last Přemyslid was Wenceslas III. He managed to obtain the Polish and Hungarian crowns, but in 1306 he was murdered in Olomouc. Thus the Přemyslid dynasty died out by the sword.

7 **W** Name the features typical of the Romanesque style.

- Which historical building is in the picture and where is it located?
- Give examples of other Romanesque monuments.

8 Which legendary Přemyslid princes do you know?

9 **J** Tell an old Czech legend.

10 Explain what it means: They died by the sword.

11 Who was Agnes of Bohemia?

12 Explain the terms: **baptism, prevét, staves, parchment, illumination, Prague groschen, Golden Bull of Sicily**

LUCSEMBURKOVÉ

Nástupnickým rodem na českém trůně se stali **Lucemburkové**. Období vlády Karla IV. znamenalo **pro české království obrovský rozkvět** a přínos. Nastolil v českých zemích **mír, pořádek a prosperitu**. Za jeho vlády se stává **Praha centrem evropské vzdělanosti**. Byl korunován císařem. Je označován jako **nejvýznamnější panovník v historii českého státu**. Právem je nazýván jako **Otec vlasti**.

Po smrti Karla IV. se následníkem trůnu stal jeho syn **Václav IV.**, po něm krátce vládl jeho bratr **Zikmund**. Ten zemřel bez mužského potomka, takže **rod Lucemburků také vymřel po meči**.

- 13 Kdo byli rodiče Karla IV.?
- 14 **CJ** Popiš osobu Karla IV. (*sloh – charakteristika*).
- 15 Jmenuj památky postavené za vlády Karla IV.
- 16 Vysvětli pojmy: **korunovační klenoty, hladová zeď, katedrála**

ŽIVOT VE STŘEDOVĚKU

Pokračovalo osidlování dosud neobydlených oblastí. Kácely se lesy a vznikala úrodná pole a pastviny. Na venkově pracovali na polích **poddaní**. Budovaly se **hrady**. Hrady vlastnila bohatá **šlechta**. V blízkosti hradů vznikla **města**. Ve městech pracovali **řemeslníci a obchodníci**. Nejvyšší postavení ve společnosti měl **panovník**. Důležité a vlivné postavení ve společnosti měla **církev**. Zakládala **kláštery** a budovala **kostely**. Postupně se ve stavebnictví začíná prosazovat **gotický sloh**.

- 17 Jaký byl rozdíl mezi životem pána a rolníka?
- 18 Kdo patřil ve středověku mezi chudinu?
- 19 **CJ** Popiš středověké město (*sloh – popis*).
- 20 Vysvětli pojmy: **mnich, zeman, bezzemek, mor, cech, vývěsní štít**
- 21 **W** Ukaž a pojmenuj na obrázku **gotické stavby** její typické znaky.
 - Která historická památka je na obrázku a kde se nachází?
 - Uveď příklady dalších gotických památek.
- 22 **CJ** Připrav si referát – představení středověkého hradu v Čechách nebo na Moravě, který se dodnes dochoval.

LUXEMBOURG

The Luxembourg family became the successor to the Czech throne. The reign of Charles IV. meant enormous prosperity and benefit for the Czech kingdom. He established **peace, order and prosperity** in the Czech lands. During his reign, Prague became the center of European education. He was crowned emperor. He is considered the most important monarch in the history of the

Czech state. He is rightly called the Father of the Fatherland.

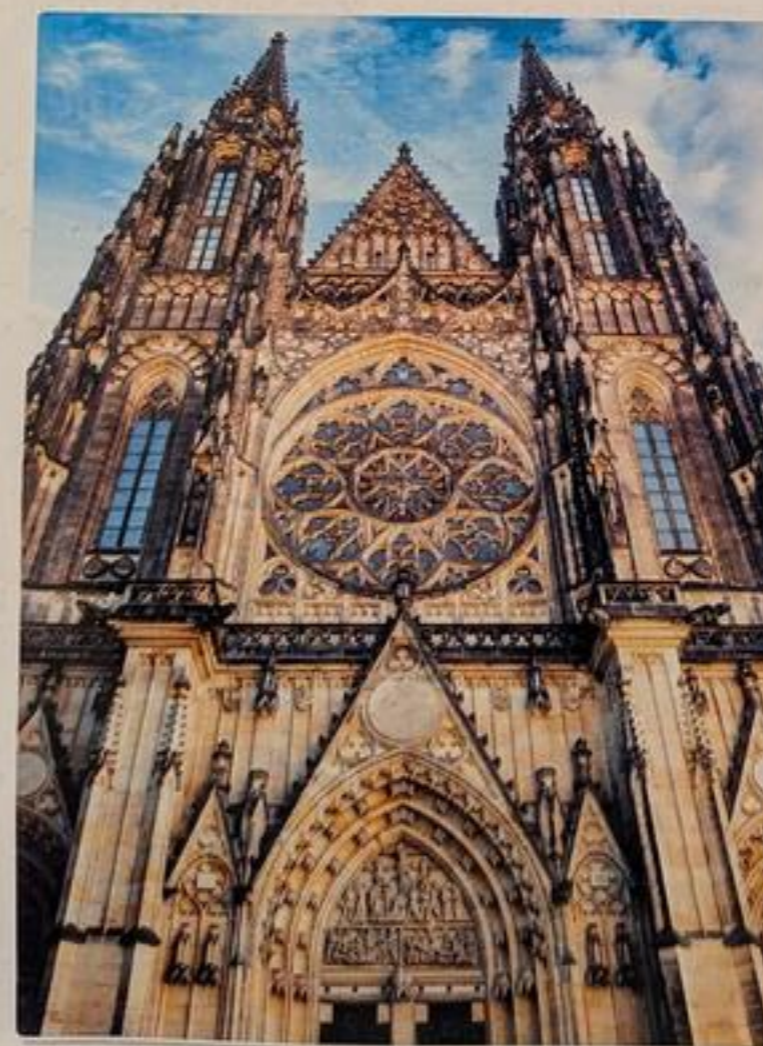
After the death of Charles IV, his son Wenceslas IV succeeded to the throne, and his brother Sigismund ruled briefly after him. He died without a male heir, so the Luxembourg family also died out by the sword.

- 13 Who were the parents of Charles IV.?
- 14 J Describe the person of Charles IV (style - characteristics).
- 15 Name the monuments built during the reign of Charles IV.
- 16 Explain the terms: **crown jewels, hunger wall, cathedral**

LIFE IN THE MIDDLE AGES

The settlement of previously uninhabited areas continued. Forests were cut down and fertile fields and pastures were created. In the countryside, serfs worked in the fields. Castles were built. Castles were owned by wealthy nobles. Cities were established near the castles. Craftsmen and merchants worked in the cities. The monarch had the highest position in society. The church had an important and influential position in society. It founded monasteries and built churches. Gradually, the Gothic style began to prevail in construction.

- 17 What was the difference between the life of a lord and a peasant?
- 18 Who was among the poor in the Middle Ages?
- 19 J Describe a medieval city (style - description).
- 20 Explain the terms: **monk, squire, landless, plague, guild, signboard**
- 21 w Show and name the typical features of a Gothic building in the picture.
 - Which historical monument is in the picture and where is it located?
 - Give examples of other Gothic monuments.
- 22 Prepare a report - a presentation of a medieval castle in Bohemia or Moravia that has survived to this day.

HUSITSTVÍ

Na přelomu 14. a 15. století jsou obyčejní lidé nespokojeni s církví. Mnozí kněží nežili podle zásad křesťanství, nepomáhali chudým, žili v přepychu a hromadili majetek. Největší odpor vyvolávalo prodávání tzv. **odpustků**. Mnoho kněží ve svých kázáních církev kritizovalo, mezi nimi i **Jan Hus**. Ten odmítl své učení na koncilu v Kostnici odvolat a byl **6. 7. 1415 upálen**. Husova smrt vyvolala obrovské nepokoje, které přerostly v otevřený boj – **husitské války**. V čele husitského vojska stál **Jan Žižka z Trocnova**. Papež vypravil několik **křížových výprav** do Čech. **Husité vždy zvítězili**, bohužel neshody uvnitř hnutí znamenaly **konec husitství**.

23 **W** Nakresli krátký **komiks** o životě Jana Husa.

24 Vysvětli pojmy: **odpustek, kališník, kacíř, Betlémská kaple, vozová hradba**

25 Jmenuj některou husitskou **bitvu**. Čím byla významná (zvláštní)? Které znáš **husitské zbraně**?

26 Které **město** založili husité? Ve kterém kraji se nachází? Najdi ho na mapě České republiky.

DOBA POHUSITSKÁ

Po husitských válkách se zrušované české země ocitly bez panovníka. Vlády se ujal český šlechtic **Jiří z Poděbrad** (nazýván **husitský král**). Byl to **jediný panovník bez královského původu**. Nástupcem Jiřího z Poděbrad se stali **Jagellonci**, kteří vládli do roku 1526.

27 Komu a proč se říkalo **král Holec, král Dobře a král Dítě**?

28 Uveď příklad stavby z období **pozdní jagellonské gotiky**.

NÁSTUP HABSBUKŮ NA ČESKÝ TRŮN

Habsburkové byl vlivný panovnický rod, který vytvořil silnou říši – **habsburské soustátí**. Jeho součástí bylo i **České království**. Vláda Habsburků znamenala omezení moci českých stavů a prosazování katolického náboženství. **Císař Rudolf II.** si jako jediný vybral pro svoje sídlo **Prahu**. Ta se stala domovem mnoha **učenců, vědců a umělců**. Nový umělecký směr – **reneeance** přinesl do Čech rozvoj **vzdělanosti, obchodu a řemesel**.

29 **ČJ** Popiš osobu **Rudolfa II.** (*sloh – charakteristika*).

30 Jmenuj některého **umělce** na dvoře Rudolfa II.

31 Vysvětli pojmy: **golem, alchymista, arkády, krinolína**

32 **W** ■ Ukaž a pojmenuj na obrázku typické **znaky reneeance**.
 ■ Poznáš tuto významnou památku?
 ■ Uveď příklady dalších renezančních staveb.

HUSSITIS

At the turn of the 14th and 15th centuries, ordinary people were dissatisfied with the church. Many priests did not live according to the principles of Christianity, did not help the poor, lived in luxury and accumulated property. The greatest resistance was caused by the sale of so-called indulgences. Many priests criticized the church in their sermons, including Jan Hus. He refused to retract his teachings at the Council of Constance and was burned at the stake on July 6, 1415. Hus's death caused huge unrest, which escalated into open fighting – the Hussite Wars. The Hussite army was led by Jan Žižka of Trocnov. The Pope sent several crusades to Bohemia. The Hussites always won, but unfortunately, disagreements within the movement meant the end of Hussiteism.

23 **W** Draw a short comic about the life of Jan Hus.

24 Explain the terms: **indulgence, chaplain, heretic, Bethlehem Chapel, wagon wall**

25 Name a Hussite battle. What made it significant (special)? What Hussite weapons do you know?

26 Which city was founded by the Hussites? In which region is it located? Find it on the map of the Czech Republic.

THE POHUSITE PERIOD

After the Hussite Wars, the devastated Czech lands found themselves without a ruler. The Czech nobleman George of Poděbrady (called the Hussite King) took over the government. He was the only ruler without royal lineage. George of Poděbrady was succeeded by the Jagiellonians, who ruled until 1526.

27 Who and why were they called **King Holec, King Dobře and King Dítě**?

28 Give an example of a building from the late Jagiellonian Gothic period.

THE ACCESSION OF THE HABSBUKS TO THE CZECH THRONE

The Habsburgs were an influential ruling family that created a strong empire – the Habsburg Empire. The Kingdom of Bohemia was also part of it. The Habsburg rule meant limiting the power of the Czech estates and promoting the Catholic religion. Emperor Rudolf II was the only one to choose Prague as his seat. It became the home of many scholars, scientists and artists. The new artistic direction of the – Renaissance brought the development of education, trade and crafts to Bohemia.

29 **J** Describe the person of **Rudolf II** (*style - characteristics*).

30 Name an artist at the court of Rudolf II.

31 Explain the terms: **golem, alchemist, arcades, crinoline**

32 **W** ■ Show and name the typical features of the Renaissance in the picture.
 ■ Do you recognize this important monument?
 ■ Give examples of other Renaissance buildings.

1. VLÁDA HABSBUKŮ V ČECHÁCH

Po odstoupení Rudolfa II. usedl na trůn jeho bratr Matyáš. Císaře Matyáše však nejvíce zajímalo, kolik peněz vybere na daních. Sídlil ve Vídni a v Čechách (v Praze) za něho vládli jeho úředníci. Ještě za Matyášova života byl českým králem zvolen a korunován jeho bratranec **Ferdinand II. Štýrský** (rovněž z rodu Habsburků). Ferdinand II. prosazoval katolickou víru, což se nelíbilo české šlechtě. **Nespokojenost s vládou Habsburků v českých zemích neustále vzrůstala.**

PRAŽSKÁ DEFENESTRACE ROKU 1618

AUU!

STAVOVSKÉ POVSTÁNÍ

Pražskou defenestrací byla zahájena otevřená vzpoura proti panovníkovi a začalo **stavovské povstání**. Stavové požadovaly rovnoprávné postavení českých zemí v habsburské monarchii, možnost volby krále a svobodu náboženského vyznání.

BITVA NA BÍLÉ HOŘE

České stavové si zvolili za svého krále Fridricha Falckého. K rozhodujícímu střetnutí došlo **8. listopadu 1620 na Bílé hoře**. Fridrich Falcký po prohrané bitvě opustil Pražský hrad a odjel mimo říši. Pro svou krátkou vládu byl označován jako „zimní král“. O dalším osudu Čech bylo rozhodnuto a pro povstalce následovaly tvrdé tresty.

VÍŠ, ŽE...?

- Bílá hora je návrší v současné části Prahy 6.
- Při bitvě stálo na císařské straně celkem asi 22 000 pěšáků a 5 500 jezdců. Na straně stavů něco přes 20 000 vojáků.
- Celá bitva trvala jen 2 hodiny. Nejdéle se bránil pluk Moravanů u zdi obory Hvězda.
- Oboru se stejnojmenným letohrádkem Hvězdou můžeš navštívit i dnes.

VÍŠ, ŽE...?

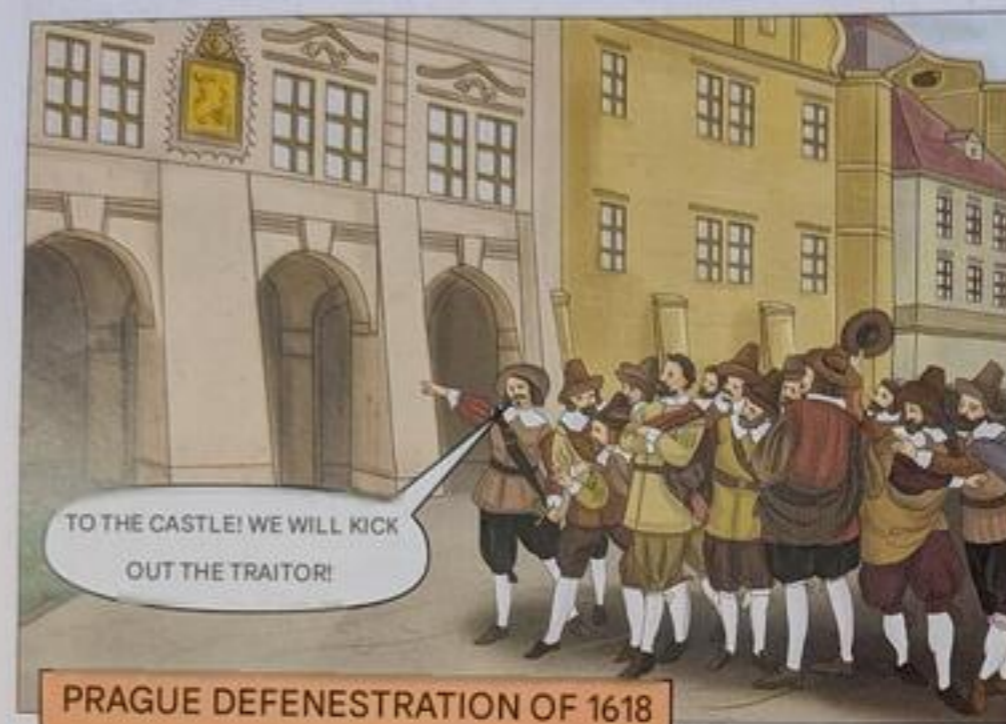
Fenster znamená německy okno. Odtud pochází výraz **defenestrace** – vyhození z okna.

CO TO JE?

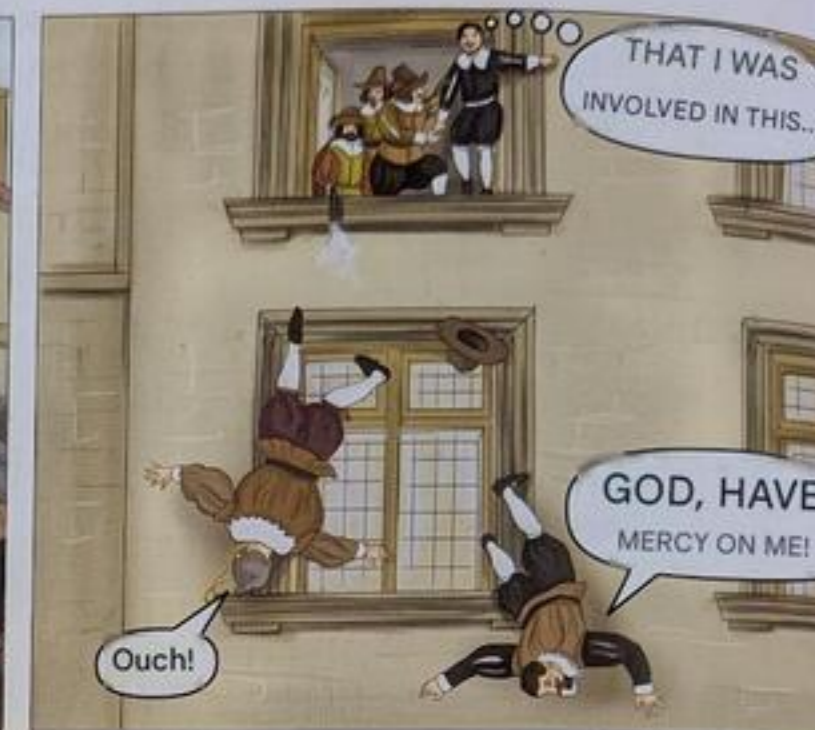
České stavové
– šlechta, města
a duchovenstvo (církve)

1. HABSBUK GOVERNMENT IN BOHEMIA

After the abdication of Rudolf II, his brother Matthias ascended the throne. However, Emperor Matthias was most interested in how much money he would collect in taxes. He resided in Vienna and his officials ruled Bohemia (Prague) for him. During Matthias's lifetime, his cousin Ferdinand II of Styria (also from the Habsburg family) was elected and crowned king of Bohemia. Ferdinand II promoted the Catholic faith, which did not please the Czech nobility. Dissatisfaction with the Habsburg rule in the Czech lands was constantly growing.

PRAGUE DEFENESTRATION OF 1618

Ouch!

ESTATE Uprising

The Prague Defenestration initiated an open rebellion against the monarch and an uprising of the Estates began. The Estates demanded equal status for the Czech lands within the Habsburg monarchy, the possibility of electing a king, and freedom of religion.

BATTLE OF WHITE MOUNTAIN

The Czech Estates elected Frederick the Palatinate as their king. The decisive battle took place on November 8, 1620, at White Mountain. After losing the battle, Frederick the Palatinate left Prague Castle and went outside the empire. Because of his short reign, he was known as the "Winter King". The further fate of Bohemia was decided and harsh punishments followed for the rebels.

DID YOU KNOW THAT...?

Fenster means window in German. This is where the expression defenestration comes from – throwing out a window.

WHAT IS IT?

Czech states
– nobility, cities
and clergy (church)

DID YOU KNOW THAT...?

- Bílá hora is a hill in the current part of Prague 6.
- During the battle, the imperial side had a total of about 22,000 infantry and 5,500 cavalry. The estates side had just over 20,000 soldiers.
- The entire battle lasted only 2 hours. The Moravian regiment defended the longest at the wall of the Hvězda park.
- You can still visit the park with the summer house of the same name, Hvězda, today.

Fridrich Falcký (zvaný „zimní král“)

Bitva na Bílé hoře roku 1620

DOBA POBĚLOHORSKÁ

Dne 21. června 1621 bylo 27 povstalců popraveno. Rodinám povstalců byl zabaven veškerý majetek. Němčina začala být používána jako rovnoprávný jazyk s češtinou. Císař uzákonil dědičné právo Habsburků na český trůn a jediné právoplatné náboženství – katolické. Spousta lidí prchla ze země.

VÍŠ, ŽE...?

- Popravu prováděl známý kat Jan Mydlář.
- Mezi popravenými byl i lékař Jan Jesenský (Jessenius), který v Praze provedl první veřejnou pitvu člověka.

Zjisti, proč se podle pověsti ze třicetileté války zvoni v Brně poledne v 11 hodin.

Poprava českých pánů na Staroměstském náměstí v Praze

TŘICETILETÁ VÁLKA

České stavovské povstání znamenalo začátek války, která trvala 30 let. Nese proto označení třicetiletá válka. Boje se postupně rozšířily do většiny států Evropy. Válka skončila roku 1648 uzavřením míru a neměla vítězů. Habsburkové si udrželi postavení ve své říši. České země válkou značně utrpěly. Byly pleněny vojsky, která přes ně neustále přecházela. Zanikla spousta vesnic, ubylo obyvatel, upadal obchod a řemesla. Lidé přišli o veškerý majetek. Sužoval je hlad, nemoci a bída.

„Člověk jde až deset mil a nepotká člověka, kus dobytka, neuvidí ani špačka. V některých místech najde starého muže, dítě nebo dvě staré ženy. Ve všech vesnicích je v domech plno mrtvol. Muži, ženy, děti i čeled, vepří, krávy a volí leží vedle sebe. Byli zardoušeni hladem a morem. Jsou plni larv a červů. Požirají je vlci, lišky, psi, krkavci, vrány a jiní ptáci, poněvadž nebylo nikoho, kdo by je pochoval, politoval a oplakal.“

Frederick the Palatine (called the "Winter King")

Battle of White Mountain in 1620

POST-BALTIC HORIZON PERIOD

On June 21, 1621, 27 rebels were executed. All property of the rebel families was confiscated. German began to be used as an equal language with Czech. The emperor legislated the hereditary right of the Habsburgs to the Czech throne and the only legitimate religion – Catholicism. Many people fled the country.

DID YOU KNOW THAT...?

- The execution was carried out by the famous executioner Jan Mydlář.
- Among those executed was the doctor Jan Jesenský (Jessenius), who performed the first public autopsy on a human being in Prague.

Find out why, according to a legend from the Thirty Years' War, the bell in Brno rings at 11 o'clock at noon.

Execution of Czech lords on Old Town Square in Prague

THIRTY YEARS WAR

The Czech Estates' Uprising marked the beginning of a war that lasted 30 years. It is therefore called the Thirty Years' War. The fighting gradually spread to most of the countries of Europe. The war ended in 1648 with the conclusion of peace and had no winners. The Habsburgs maintained their position in their empire. The Czech lands suffered greatly from the war. They were plundered by armies that constantly passed through them. Many villages disappeared, the population decreased, trade and crafts declined. People lost all their property. They were plagued by hunger, disease and poverty.

„A man may go ten miles and not meet a man, a herd of cattle, not even a starling. In some places he may find an old man, a child, or two old women. In all the villages the houses are full of corpses. Men, women, children, and household, pigs, cows, and oxen lie side by side. They have been suffocated by hunger and plague. They are full of maggots and worms. Wolves, foxes, dogs, ravens, crows, and other birds devour them, because there was no one to bury them, to pity them, and to mourn them.“

1. VLÁDA HABSBURKŮ V ČECHÁCH

POBĚLOHORSKÁ SPOLEČNOST

V habsburské monarchii neměli všichni lidé rovnoprávné postavení. Nejvýše stál **panovník a šlechta**. Svobodní byli **měšťané** v královských městech a někteří obyvatelé na venkově. Největší skupinu tvořili **poddaní**, kteří byli bezvýhradně podřízeni vrchnosti. Říkalo se jim **nevolníci**.

Poddaní pracují na poli vrchnosti za dozoru drába.

ŽIVOT NA VESNICI

Nevolníci hospodařili na půdě, kterou jim vrchnost propůjčila, a za to platili a odevzdávali část úrody. Měli také povinnost **roboty** – práce na polích vrchnosti. Nevolníci se nesměli bez souhlasu vrchnosti ženit, stěhovat, prodat půdu, na které hospodařili, ani prodávat své výrobky. Za přestupky bývali často krutě trestáni **dráby** (dozorci na poli) a úředníky. Proto docházelo k častým **povstáním**.

ŽIVOT VE MĚSTECH

Řada měst byla po válce pobořena a zničena. Pomalu se obnovoval obchod a řemesla. **Řemeslníci se sdružovali do cechů**. V městské společnosti stáli nejvýše bohatí majitelé domů. Poté řemeslníci a živnostníci. K okraji městské společnosti patřila **chudina** – **žebráci, tuláci, zloději**. V pobělohorské době rostl význam menších měst pro jejich hospodářský přínos – **výroba plátna, krajek, skla**. Malá města žila spíše vesnickým způsobem života.

ŽIVOT ŠLECHTY

Šlechta žila v přepychu. Nechala si vystavět nádherné **zámky a paláce**. Šlechtici nosili nákladné oděvy, pořádali **plesy** a slavnosti, **hony**, jedli drahá jídla. O jejich potřeby se staralo služebnictvo.

CO TO JE?

Štuky – plastické ozdoby z omítky na stropě

INTERIÉR ZÁMKU ZE 17. STOLETÍ

obrazy (olejomalby)

štuky (částečně zlacené) často se používá zlatá barva

velká zrcadla se zlatými rámy

stěny obložené dřevem a zlacenými tapetami

postel s baldachýnem

krb (sloužil k vytápění)

bohatě vykládané parkety

čalouněné křeslo

ZAPAMATUJ SI!

Nespokojenost s vládou Habsburků v českých zemích přešla v otevřené **povstání stavů proti císaři**. Vzpouza byla potlačena porážkou českých stavů v **bitvě na Bílé hoře roku 1620**. **Habsburkové se tvrdě chopili moci v Čechách na dalších 300 let**. Následná **tricetiletá válka** vyčerpala a zpusťovala většinu zemí Evropy.

1. HABSBURG GOVERNMENT IN BOHEMIA

THE WHITE MOUNTAIN COMPANY

In the Habsburg monarchy, not all people had equal status. The monarch and the nobility were at the top. The burghers in the royal cities and some rural residents were free. The largest group was made up of subjects who were unconditionally subordinate to the lords. They were called **serfs**.

The subjects work in the lord's field under the supervision of a foreman.

VILLAGE LIFE

Serfs farmed the land that the lords had lent them, and for this they paid and handed over a part of the harvest. They also had the duty of doing chores – working in the lords' fields. Serfs were not allowed to marry, move, sell the land they farmed, or sell their products without the lords' consent. For offenses, they were often cruelly punished by the **dráby** (field overseers) and officials. Therefore, there were frequent uprisings.

LIFE IN CITIES

Many towns were demolished and destroyed after the war. Trade and crafts were slowly restored. Craftsmen were organized into **guilds**. The richest homeowners were at the top of urban society. Then came craftsmen and tradesmen. The poor – beggars, vagrants, thieves – belonged to the fringes of urban society. In the post-White Mountain era, the importance of smaller towns grew due to their economic benefits – the production of linen, lace, glass. Small towns lived a more rural lifestyle.

THE LIFE OF THE NOBILITY

The nobility lived in luxury. They had magnificent castles and palaces built. The nobles wore expensive clothes, held balls and festivals, hunted, and ate expensive food. Their needs were taken care of by servants.

WHAT IS IT?

Stucco – plastic plaster decorations on the ceiling

INTERIOR OF A 17TH CENTURY CASTLE

paintings (oil paintings)

stucco (partially gilded) gold paint is often used

large mirrors with gold frames

walls covered with wood and gilded wallpaper

canopy bed

fireplace (used for heating)

richly inlaid parquet floors

upholstered armchair

REMEMBER!

Dissatisfaction with Habsburg rule in the Bohemian lands turned into an open uprising of the Estates against the Emperor. The revolt was suppressed by the defeat of the Bohemian Estates at the **Battle of White Mountain in 1620**. The Habsburgs firmly seized power in Bohemia for the next 300 years. The subsequent **Thirty Years' War** exhausted and devastated most of Europe.

Výprava za poznáním – chodské povstání

Nejznámějším povstáním v 17. století bylo **vzbouření Chodů** v letech 1692–1695. Chodové bojovali především za svá práva a výhody (privilegia). Jako **strážci zemských hranic** totiž **nemuseli robotovat** a kromě krále neměli povinnosti k žádné jiné vrchnosti. Císař Leopold I. jim ale tyto výhody sebral. Nejdříve žádali o svá privilegia u císaře, poté se vzbouřili proti nové pobělohorské vrchnosti – zámeckému pánu v Trhanově Lamingerovi zvanému „Lomikar“. Jejich vzpoura však neměla naději na úspěch. Byla potlačena vojskem a vůdce **Jan Sladký** řečený **Kozina** skončil na šibenici.

pomník Jana Sladkého zvaného Kozina na kopci Hrádek nad Újezdem

ČJ Přečti si ukázkou z historického románu *Psohlavci* od spisovatele Aloise Jiráka.

ČJ Divadlo s tematikou chodského povstání

- Pod vedením pana učitele/paní učitelky sehraje se spolužáky krátké divadelní představení: v menších skupinkách předvedte konkrétní scénu z dějin chodského povstání. (Náměty pro divadelní ztvárnění: cesta k císaři, vězení, soud v Praze, Lomikarova smrt...)
- Sami se rozhodněte, jakou formu ztvárnění pro svoji scénku vyberete (např. pantomimu).
- **Závěrečná diskuze:**
Proč si myslíte, že se Chodové neustále obraceli k císaři? Proč Chodové nerespektovali vrchnost? Čeho Chodové svým chováním dosáhli?

Po stopách Jana Sladkého Koziny

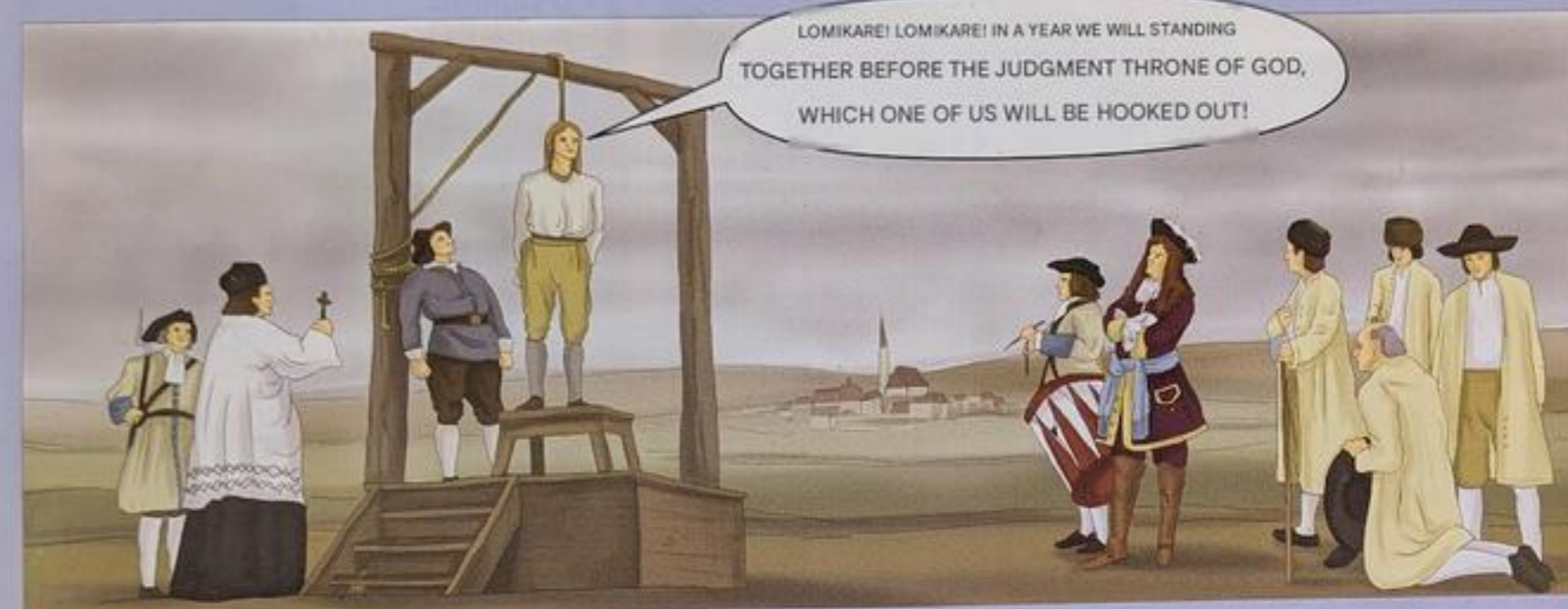
- Narodil se na statku v Újezdě u Domažlic. Zjisti, jestli tento statek ještě existuje.
- Najdi toto místo na mapě. Ve kterém kraji se nachází? Se kterým státem tento kraj hraničí?
- Vyhledej na internetu, zda se dochoval zámek v Trhanově, kde sídlil Lomikar.

ZOPAKUJ SI:

1. V co přešla nespokojenost s vládou Habsburků v českých zemích?
2. Jaký byl výsledek bitvy na Bílé hoře? Jaké to mělo následky pro české země?
3. Co pro české země znamenala třicetiletá válka?
4. Kdo stál nejlépe na společenském žebříčku v pobělohorské společnosti?
5. Porovnej život lidí na vesnici s životem ve městě.

A journey of discovery – the Chod Uprising

The most famous uprising in the 17th century was the Chody rebellion in 1692–1695. The Chody fought primarily for their rights and privileges (privileges). As guardians of the country's borders, they did not have to work as slaves and had no obligations to any other authority except the king. However, Emperor Leopold I took these privileges away from them. First, they asked the emperor for their privileges, then they rebelled against the new post-White Mountain – authority, the castle lord in Trhanov, Laminger, known as "Lomikar". However, their rebellion had no hope of success. It was suppressed by the army and the leader, Jan Sladký, known as Kozina, ended up on the gallows.

monument to Jan Sladký, known as Kozina, on the hill of Hrádek nad Újezdem

ČJ Read an excerpt from the historical novel *Dogheads* by the writer Alois Jirásek.

ČJ Theatre with the theme of the Chodské Uprising

- Under the guidance of your teacher, act out a short theatrical performance with your classmates: in smaller groups, perform a specific scene from the history of the Chodská Uprising. (Suggestions for theatrical performance: the journey to the emperor, prison, trial in Prague, the death of Lomikar...)
- Decide for yourself what form of performance you will choose for your scene (e.g. pantomime).
- **Final discussion:**
Why do you think the Chods constantly turned to the emperor? Why did the Chods disrespect the authorities? What did the Chods achieve with their behavior?

In the footsteps of Jan Sladký Kozina

- He was born on a farm in Újezd near Domažlice. Find out if this farm still exists.
- Find this place on the map. In which region is it located? Which country does this region border?
- Search the internet to see if the castle in Trhanov, where Lomikar lived, has been preserved.

REPEAT YOURSELF:

1. What did dissatisfaction with the Habsburg rule in the Czech lands turn into?
2. What was the outcome of the Battle of White Mountain? What consequences did it have for the Czech lands?
3. What did the Thirty Years' War mean for the Czech lands?
4. Who was at the top of the social ladder in post-White Mountain society?
5. Compare the life of people in the village with life in the city.

2. ŽIVOT V BAROKU

Za vlády Habsburků bylo uzákoněno jako jediné právoplatné **náboženství – katolické**. Poddaní se museli stát katolíky. Šlechtici a měšťané, kteří odmítli přejít na tuto víru, se mohli z Čech odstěhovat, ale bez majetku. Katolická církev ovlivňovala i vědu, kulturu a vzdělávání.

Poutní kostel sv. Jana Nepomuckého na Zelené hoře u Žďáru nad Sázavou – památka UNESCO

Sloup Nejsvětější Trojice na náměstí v Olomouci – památka UNESCO

BAROKNÍ SLOH (17. STOLETÍ A POLOVINA 18. STOLETÍ)

Katolické náboženství podporoval také **nový umělecký sloh** původem z Itálie – **baroko**, které vystřídalo renezanci. Do českých zemí přinesl baroko **řád jezuitů**, který zde šířil katolickou víru a vzdělání. Jezuité **zakládali školy**, na nichž však nebyla svoboda vyznání. **Nekatolické a česky psané knihy dokonce pálili**. Stavěli krásné barokní církevní stavby, ale protestantské (nekatolické) kostely rušili. Zavedli mnoho **církevních svátků** a pořádali **církevní poutě** za svatými.

Baroko oslavovalo Boha. V Čechách bylo postaveno mnoho **kostelů a klášterů**, které byly bohatě vyzdobené **sochami a obrazy s biblickou tematikou**. Města i vesnice dodnes zdobí kamenné **kříže, kapličky a sochy svatých**. Dochovaly se nám městské barokní radnice a měšťanské domy, na vesnicích zdobená selská stavení. Na náměstích měst se často stavěly **morové sloupy** (jako poděkování Bohu za přežití moru) a bohatě zdobené **kašny**. V barokním slohu byly postaveny nebo přestaveny i **zámky**, kolem nichž býval park s **fontánkami** a **altánky**.

VÍŠ, ŽE...?

Barokní chrám poznáš na první pohled podle zastřešení kopulí. Kopule mívá zelenkavou barvu, kterou utvořila tzv. **měděnka** – ochranná vrstva na měděném plechu.

Chrám svatého Mikuláše v Praze

Bohatá výzdoba a zlacení mělo ohromit prosté lidi.

fresky (nástěnné malby)

zdobení štukovou omítkou

sochy svatých a andělíčků v pohybu

mramorová dlažba

2. LIFE IN THE BAROQUE

During the Habsburg rule, the only legitimate religion was established - Catholicism. Subjects had to become Catholics. Nobles and burghers who refused to convert to this faith could move out of Bohemia, but without their property. The Catholic Church also influenced science, culture and education.

Pilgrimage Church of St. Jana Nepomuk on Zelená Hora near Žďár nad Sázavou, a UNESCO – World Heritage Site

Column of the Holy of Holies Trinity on the square in Olomouc – a UNESCO monument

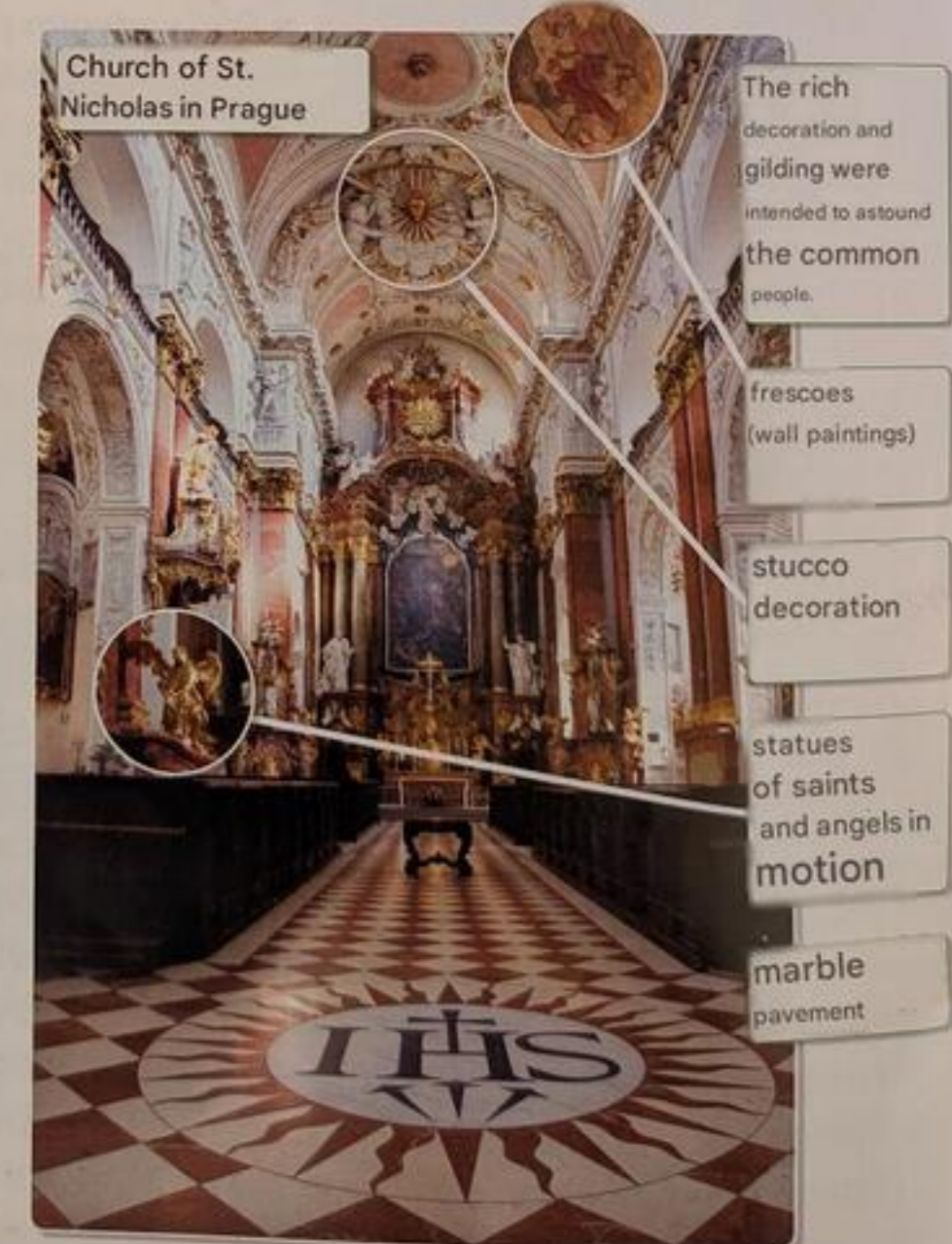
BAROQUE STYLE (17TH CENTURY AND MIDDLE OF 18TH CENTURY)

The Catholic religion was also supported by a new artistic style originating from Italy - Baroque, which replaced the Renaissance. Baroque was brought to the Czech lands by the Jesuit order, which spread the Catholic faith and education there. The Jesuits founded schools, but there was no freedom of religion. They even burned non-Catholic and Czech-written books. They built beautiful Baroque church buildings, but they demolished Protestant (non-Catholic) churches. They introduced many church holidays and organized church pilgrimages to the saints.

Baroque glorified God. Many churches and monasteries were built in Bohemia, which were richly decorated with statues and paintings with biblical themes. Towns and villages are still decorated with stone crosses, chapels and statues of saints. We have preserved Baroque town halls and burgher houses in the cities, and decorated peasant buildings in the villages. Plague columns (as a thank you to God for surviving the plague) and richly decorated fountains were often built in town squares. Castles were also built or rebuilt in the Baroque style, around which there used to be a park with fountains and gazebos.

DID YOU KNOW THAT...?

You can recognize a Baroque church at first glance by its dome roof. The dome has a greenish color, which is created by the so-called **verdigris** - a protective layer on the copper sheet.

Church of St. Nicholas in Prague

The rich decoration and gilding were intended to astound the common people.

frescoes (wall paintings)

stucco decoration

statues of saints and angels in motion

marble pavement

SOCHAŘSTVÍ A MALÍŘSTVÍ V BAROKU

Sochami se zdobily interiéry i fasády kostelů a zámků, na náměstích se často stavěly morové sloupy se sochami svatých. K významným sochařům této doby patřil Ferdinand Maxmilián Brokoff (sochy na Karlově mostě v Praze). Malíři nejčastěji tvořili fresky, oltářní obrazy s náboženskou tematikou a portréty.

sochy na zámku Kuks

BAROKNÍ HUDBA

Církev využívala k působení na lidi také hudbu. V kostelech zaznívaly při bohoslužbách skladby hrané na varhany. Šlechta pořádala plesy. Na zámcích se zakládala divadla, kde se hrály oblíbené opery. Za největší hudební skladatele baroka jsou považováni Antonio Vivaldi a Johann Sebastian Bach.

Zámecké divadlo v Českém Krumlově

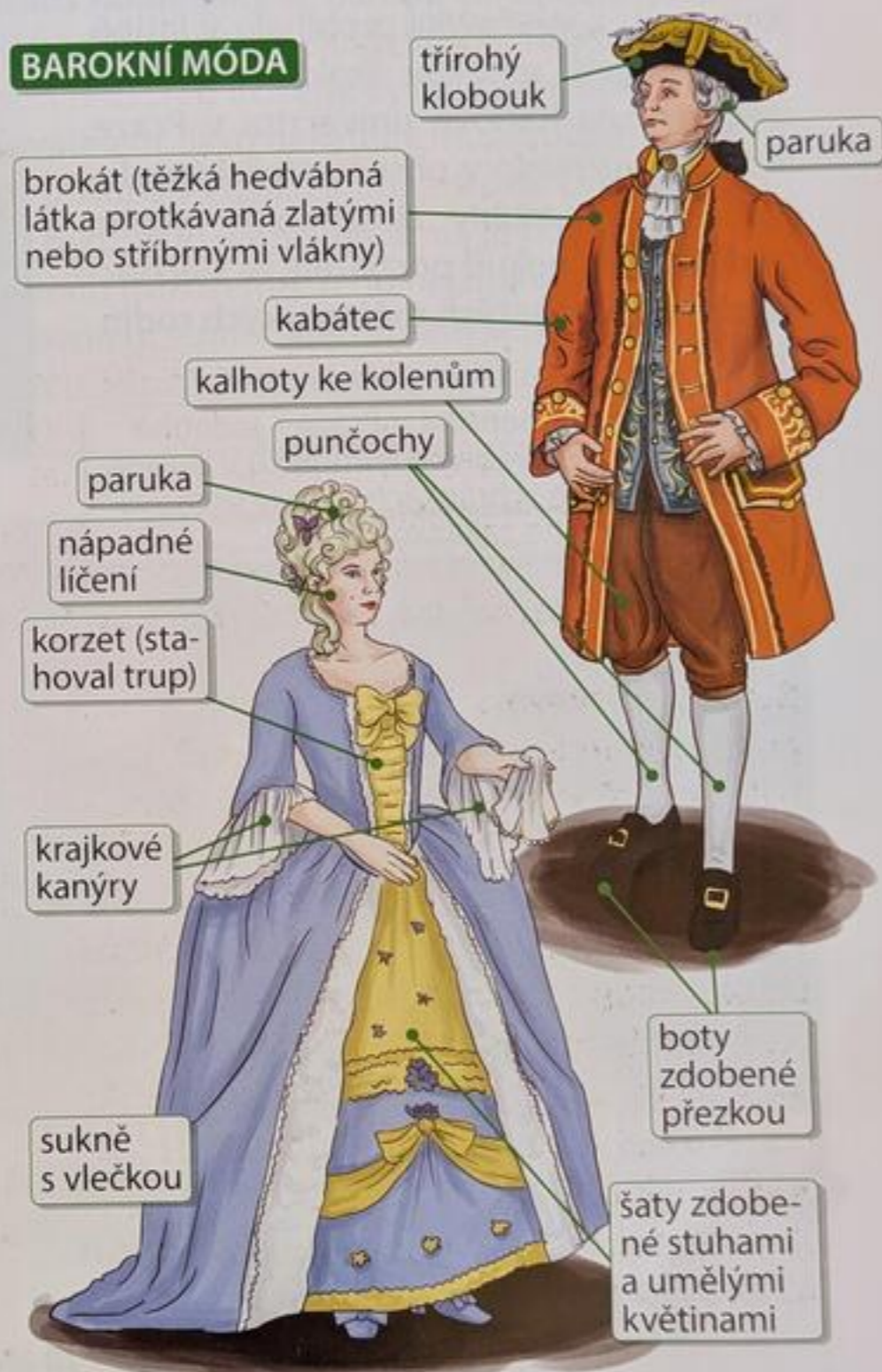
VÍŠ, ŽE...?

Skladba *Ave Maria*, kterou určitě znáš, je z díla J. S. Bacha. Tuto skladbu i další ukázky barokní hudby si můžeš poslechnout i na internetu (www.youtube.com).

BAROKNÍ MÓDA

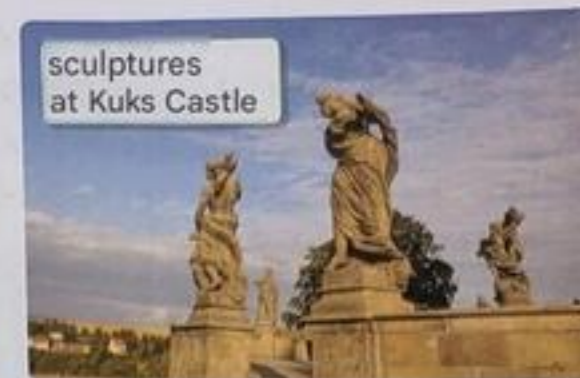
Také móda v baroku měla symbolizovat bohatství. Oděvy byly šity z brokátu, sukně žen často doplňovala vlečka, součástí šatů byl korzet. Oblečení mužů i žen bylo často zdobené krajkou, řasením. Na hlavách nosili paruky. Součástí mužského oblečení byly punčochy a zdobená obuv.

BAROKNÍ MÓDA

SCULPTURE AND PAINTING IN THE BAROQUE

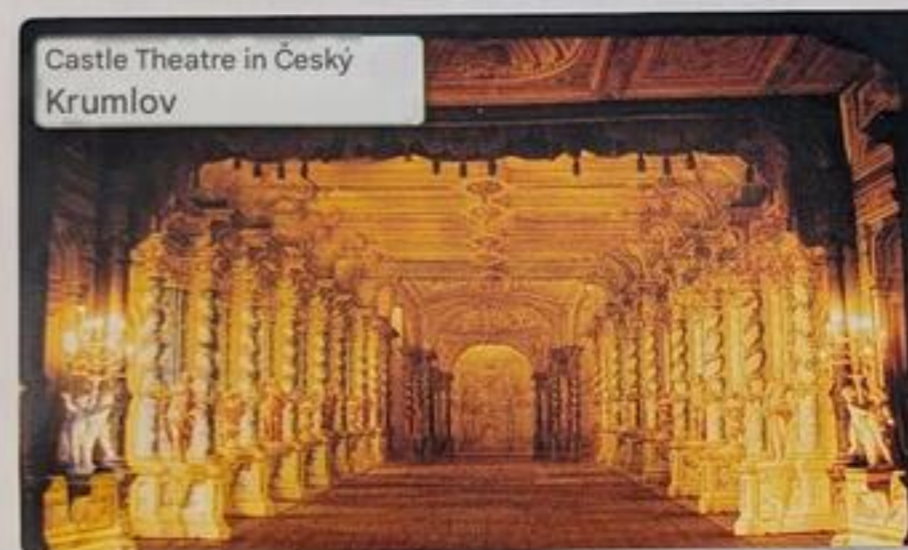
Statues decorated the interiors and facades of churches and castles, plague columns with statues of saints were often built in squares. One of the important sculptors of this time was Ferdinand Maxmilián Brokoff (statues on Charles Bridge in Prague). Painters most often created frescoes, altarpieces with religious themes and portraits.

sculptures at Kuks Castle

BAROQUE MUSIC

The church also used music to influence people. In churches, organ music was played during church services. The nobility held balls. Theaters were established in castles where popular operas were performed. Antonio Vivaldi and Johann Sebastian Bach are considered the greatest composers of the Baroque era.

Castle Theatre in Český Krumlov

DID YOU KNOW THAT...?

The piece *Ave Maria*, which you are sure to know, is by J. S. Bach. You can listen to this piece and other examples of Baroque music on the Internet (www.youtube.com).

BAROQUE FASHION

Baroque fashion was also meant to symbolize wealth. Clothes were made of brocade, women's skirts were often complemented by a train, and corsets were part of the dress. Men's and women's clothing was often decorated with lace and frills. They wore wigs on their heads. Men's clothing included stockings and decorated shoes.

BAROQUE FASHION

ZAPAMATUJ SI!

V období baroka byli lidé po celý život svázáni s katolickou církví. Katolictví bylo jedinou povolenou vírou. Barokní stavby, zvláště kostely, byly stavěny tak, aby působily svou velikostí a zdobností a člověk si připadal nicotně a více se obracel o pomoc k Bohu. Rozvíjí se malířství a sochařství. Součástí bohoslužeb se stala varhanní hra. Na zámcích byla zakládána divadla, v nichž se rozvíjí opera. Oblečení mužů i žen využívá spousty zdobných prvků.

REMEMBER!

During the Baroque period, people were tied to the Catholic Church throughout their lives. Catholicism was the only permitted faith. Baroque buildings, especially churches, were built to impress with their grandeur and decoration, making people feel insignificant and turning to God for help more. Painting and sculpture developed. Organ playing became a part of church services. Theatres were founded in castles, where opera developed. The clothing of both men and women used many decorative elements.

3. VZDĚLÁVÁNÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

V předbělohorské době patřily české země v úrovni škol mezi přední státy Evropy. Po třicetileté válce však **vzdělávání prudce upadalo**. Školní docházka **nebyla povinná** a většina prostého lidu byla **negramotná**. Následkem velké bída na vesnicích byly mnohé školy zrušené a děti vyučovali soukromě vysloužilí vojáci, řemeslníci nebo babičky.

Ve větších obcích a městech fungovaly nižší školy, kam chodily děti ve věku **šesti až dvanácti let**. Škola měla většinou jen jednu třídu, do níž se muselo vejít až sto dětí. Do školy chodily převážně jen v zimě, od jara do podzimu musely pomáhat v hospodářství. Učily se **číst, psát a počítat**, vyučovalo se také **zpěvu a náboženství**.

Gymnázia a vysoké školy byly určeny pouze chlapcům. Působili zde většinou vzdělání mniši a vyučování probíhalo **v latině**. Nejproslulejší vysokou školou v českých zemích byla **Karlova univerzita v Praze**, kde se vyučovalo v přísně katolickém duchu. **Dívky** mohly dosáhnout vyššího vzdělání, jen pokud pocházely **ze šlechtických nebo bohatých měšťanských rodin**.

Vyučování v chlapecké škole v 17. století

Knihovna Klementina v Praze – jednoho z největších stavebních komplexů v Evropě. Ve speciálních schránkách tu byly uschovány některé ze zakázaných knih.

KDO TO JE?

Tovaryšstvo Ježíšovo (jezuité) – řeholní řád pocházející z Paříže, jehož členové se významně podíleli na šíření vzdělanosti, avšak přispívali také k násilnému šíření katolické víry (rekatolizaci).

Bohuslav Balbín – jezuita, vlastenec, který hájil právo národa na vlastní jazyk, za což byl pronásledován.

Matěj Antonín Koniáš – jezuita, kněz a kazatel, který shromažďoval „závadné“ knihy, a tyto nechával většinou zničit (nejčastěji pálit).

1

- Zopakuj si, které staré české pověsti znáš.
- Vysvětli, co jsou to kroniky.
- Jak se jmenoval známý kronikář, který žil za vlády prvních Přemyslovců? (Je po něm pojmenovaná kronika, kterou sepsal.)

ČESKY PSANÉ KNIHY

Za vlády Habsburků byla úředním jazykem **němčina**, česky se mluvilo převážně na venkově. Vlastenecké snahy vedly k **vydávání knížek lidového čtení v češtině**. Většinou to byly pohádky, pověsti, ale také životopisy svatých, kroniky a rytířské romány.

3. EDUCATION IN THE CZECH LAND

In the pre-White Mountain period, the Czech lands were among the leading countries in Europe in terms of the level of schools. However, after the Thirty Years' War, education declined sharply. School attendance was not compulsory and the majority of the common people were illiterate. As a result of great poverty in the villages, many schools were closed and children were taught privately by retired soldiers, craftsmen or grandmothers.

In larger villages and towns, there were lower schools, where children aged six to twelve attended. The school usually had only one class, which could accommodate up to a hundred children. They attended school mainly only in winter, from spring to autumn they had to help on the farm. They learned to read, write and count, and were also taught singing and religion.

Gymnasiums and universities were intended only for boys. They were mostly run by **educated monks** and the language of instruction was Latin. The most famous university in the Czech lands was **Charles University in Prague**, where teaching was strictly Catholic. Girls could only obtain higher education if they came from noble or **wealthy bourgeois families**.

Teaching at a boys' school in the 17th century

The Clementinum Library in Prague – one of the largest building complexes in Europe. Some of the banned books were kept here in special boxes.

WHO IS THAT?

Society of Jesus (Jesuits) a – religious order originating from Paris, whose members significantly contributed to the spread of education, but also contributed to the violent spread of the Catholic faith (re-Catholicization).

Bohuslav Balbin – a Jesuit, a patriot who defended the nation's right to its own language, for which he was persecuted.

Matej Antonín Konias – a Jesuit, priest and preacher who collected "objectionable" books and usually had them destroyed (most often burned).

1

- Review which old Czech legends you know.
- Explain what chronicles are.
- What was the name of the famous chronicler who lived during the reign of the first Přemyslids? (The chronicle he wrote is named after him.)

BOOKS WRITTEN IN CZECH

During the Habsburg rule, German was the official language, and Czech was spoken mainly in the countryside. Patriotic efforts led to the publication of popular reading books in Czech. These were mostly fairy tales and legends, but also biographies of saints, chronicles, and romances of chivalry.

JAN AMOS KOMENSKÝ – UČITEL NÁRODŮ

O změny ve školství se zasazoval Jan Amos Komenský – významný český pedagog, který je často nazýván „Učitelem národů“. Prosazoval lepší metody vyučování na školách, o kterých také psal ve svých knihách. Přál si, aby do školy chodily všechny děti a aby pro ně učení bylo radostí. Žáci se podle něho měli učit ve svém mateřském jazyce. Nechtěl, aby se učili vše nazpaměť, aniž by všemu porozuměli. Uplatňoval princip „škola hrou“. Vyučování mělo být názorné, zábavné, učebnice plné obrázků a praktických příkladů. Ve školách také zavrhoval fyzické tresty.

VÍŠ, ŽE...?

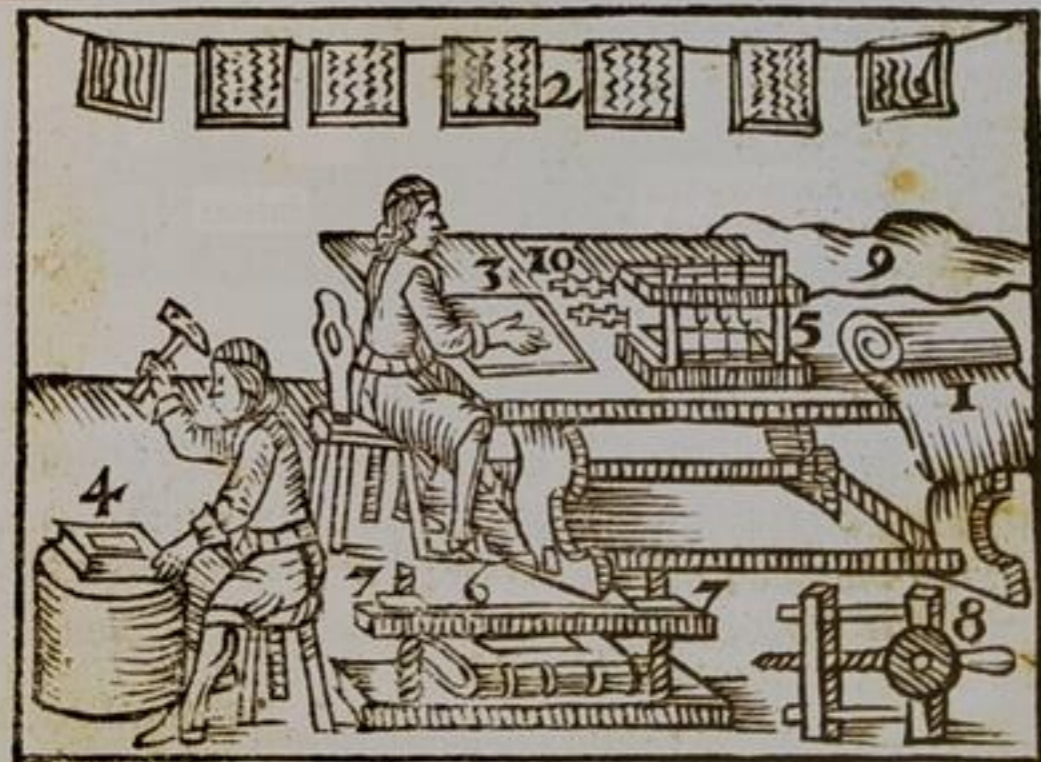
Jan Amos Komenský se narodil 28. 3. 1592 pravděpodobně v Uherském Brodě. Tento den je slaven jako Den učitelů. Byl knězem, učitelem a spisovatelem. Jako nekatolík musel odejít z Čech, působil v Polsku a procestoval Evropu. Zemřel roku 1670 v Amsterdamu, je pochován v Naardenu (Nizozemí). Jeho nejznámější obrázkovou učebnicí, kterou sám sepsal, je *Orbis pictus* (čti *piktus*), česky *Svět v obrazech*.

2 Komenského moudra

Přečti si tyto citáty J. A. Komenského, zamysli se nad nimi a pokus se je vysvětlit vlastními slovy:

1. „S pomocí knih se mnozí stávají učenými i mimo školy. Bez knih nebývá učený nikdo ani ve škole.“
2. „Nemilovat knihy znamená nemilovat moudrost. Nemilovat moudrost však znamená stát se hlupákem.“

3 Zjisti, na které naší bankovce je portrét J. A. Komenského.

Ilustrace tiskařské dílny z knihy *Orbis pictus*

ZAPAMATUJ SI!

Po třicetileté válce došlo k úpadku vzdělanosti v českých zemích. Úředním jazykem byla němčina. Naučné knihy byly psané latinsky nebo německy. Na venkově byly často školy zrušeny. Na nižších školách ve městech se vzdělávaly děti ve věku 6–12 let. Gymnázia a vysoké školy byly pouze pro chlapce, vyučovalo se v latině. Nejznámější vysokou školou v českých zemích byla Karlova univerzita v Praze. Vlastenci se snažili o udržení češtiny – vydávali knihy lidového čtení. Významný český učenec Jan Amos Komenský přišel s návrhem na změny ve způsobu vyučování. Jako nekatolík však většinu života prožil v exilu (vyhnanství).

JOHN AMOS COMENIUS – TEACHER OF THE NATIONS

Jan Amos Comenius, a prominent Czech educator who is often called the "Teacher of Nations", advocated for changes in education. He advocated better teaching methods in schools, which he also wrote about in his books. He wanted all children to go to school and for learning to be a joy for them. According to him, students should learn in their native language. He did not want them to learn everything by heart without understanding everything. He applied the principle of "school through play". Teaching was to be illustrative, entertaining, with textbooks full of pictures and practical examples. He also rejected physical punishment in schools.

DID YOU KNOW THAT...?

Jan Amos Comenius was born on March 28, 1592, probably in Uherský Brod. This day is celebrated as Teachers' Day. He was a priest, teacher and writer. As a non-Catholic, he had to leave Bohemia, worked in Poland and travelled throughout Europe. He died in 1670 in Amsterdam and is buried in Naarden (Netherlands). His most famous illustrated textbook, which he wrote himself, is *Orbis pictus* (read *pictus*), Czech for World in Pictures.

2 Comenius' wisdom

Read these quotes by J. A. Comenius, think about them, and try to explain them in your own words:

1. "With the help of books, many become learned even outside of school. Without books, no one becomes learned even in school."
2. "Not to love books is not to love wisdom. But not to love wisdom is to become a fool."

3 Find out which of our banknotes has a portrait of J. A. Comenius.

Illustration of a printing workshop from the book *Orbis pictus*

REMEMBER!

After the Thirty Years' War, education in the Czech lands declined. The official language was German. Textbooks were written in Latin or German. Schools were often closed in the countryside. Children aged 6-12 were educated at lower schools in the cities. Gymnasiums and universities were only for boys, and were taught in Latin. The most famous university in the Czech lands was Charles University in Prague. Patriots tried to maintain the Czech language - they published books for popular reading. The prominent Czech scholar Jan Amos Komenský came up with a proposal for changes in the teaching method. However, as a non-Catholic, he spent most of his life in exile.

Výprava za poznáním – Jak se dříve chodilo do školy

Vyučování v tehdejších dobách trvalo 4 hodiny denně. Učilo se čtení, psaní, počítání a náboženství. Psalo se písátky na břidlicové tabulky. Starší žáci směli psát husími brky na konopný papír. Brka namáčeli do inkoustu, který pan učitel vyráběl z duběnek a děti si ho nosily v lahvičkách přivázaných na knoflíku u kabátu. Ve školách bývala i kniha cti – zlatá kniha a kniha hanby, do níž se zapisovaly prohřešky žáků. Za neposlušnost, vzdorovitost a prostořekost byli žáci trestáni od výprasku rákoskou až po posazení do „oslovské“ lavice. Na venkovských školách byl učitel velmi chudý. Aby se uživil, přivydělával si např. hraním v kostele, ale také opisováním not a dalších písemností.

CO TO JE?

Duběnky

– kulaté výrůstky na listech dubu, které vytváří žlabatka dubová (druh hmyzu).

ŠKOLNÍ TRÍDA ZE 17. STOLETÍ

Jak se děti učily v 17. století:

- Porovnej vybavení současné třídy a té ze 17. století.
- Zamysli se nad tím, proč spousta dětí v tehdejší době nechodila do školy.
- Které předměty se tenkrát neučily? Které se naopak už povinně neučí nyní?
- Vyzkoušej si se spolužáky jeden den výuky podle metod ze 17. století – bez pomůcek, ve stejných podmínkách, podle pravidel, která tehdy platila...

ZOPAKUJ SI:

1. Které jsou hlavní znaky barokních staveb?
2. Jak se rozvíjelo umění – malířství, sochařství, hudba – v období baroka?
3. Popiš „módní“ barokní oblečení a účesy.
4. Jaké možnosti vzdělávání měly děti v této době?
5. Kdo to byl J. A. Komenský? Co o něm víš?

A journey of discovery – How school used to be

Teaching in those days lasted 4 hours a day. Reading, writing, arithmetic and religion were taught. Writing was done on slate tablets. Older pupils were allowed to write with goose quills on hemp paper. They dipped the quills in ink, which the teacher made from oak leaves and the children carried it in bottles tied to the button on their coats. Schools also had a book of honour – a golden book – and a book of shame, in which the pupils' misdeeds were recorded. For disobedience, defiance and talkativeness, pupils were punished with anything from being beaten with a cane to being put on a "donkey" bench. In rural schools, teachers were very poor. To make a living, they earned extra money, for example, by playing in church, but also by copying sheet music and other documents.

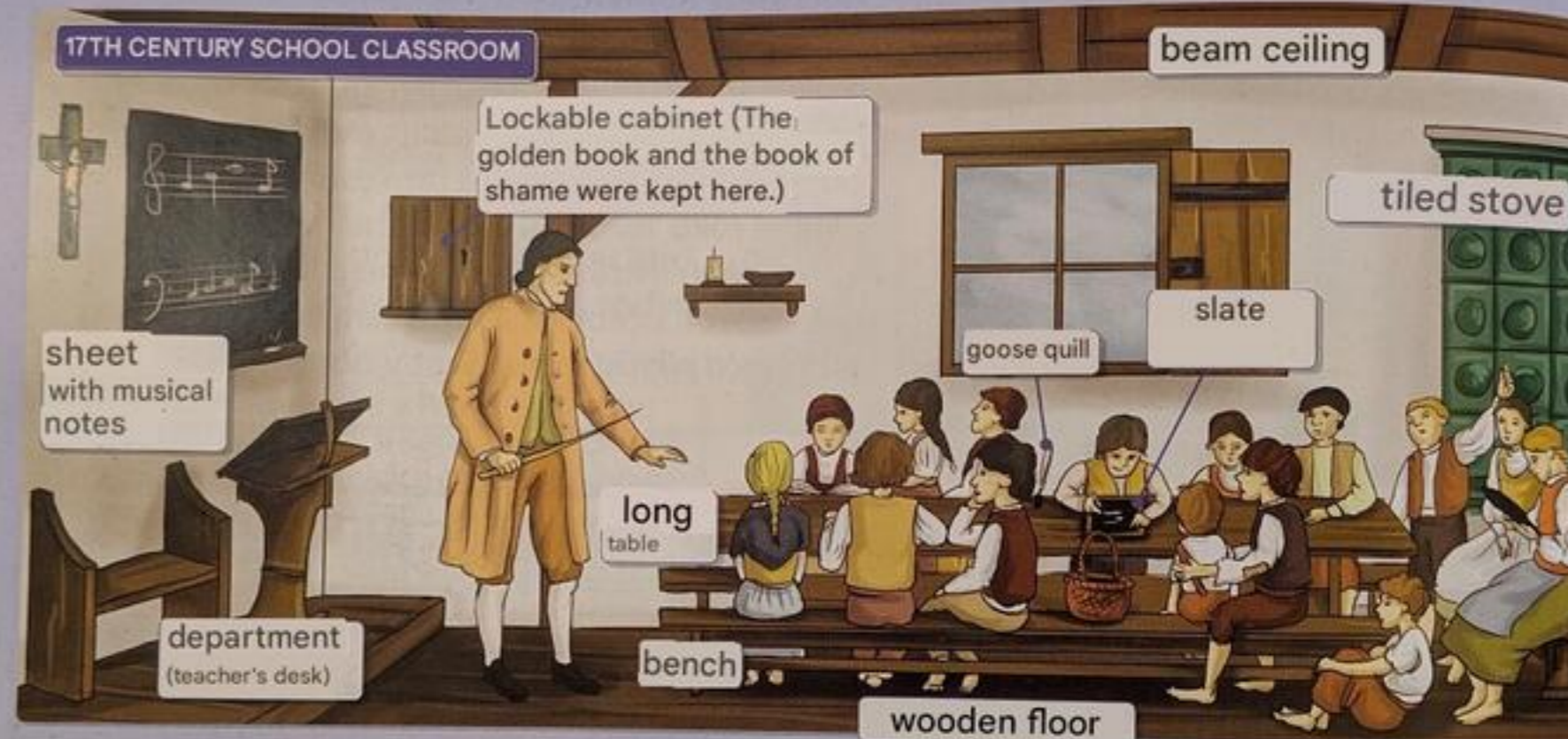
WHAT IS IT?

April girls

– round growths on oak leaves, which are created by the oak gall midge (a type of insect).

17TH CENTURY SCHOOL CLASSROOM

How children learned in the 17th century:

- Compare the equipment of a current classroom and that of a 17th century classroom.
- Think about why many children didn't go to school back then.
- Which subjects were not taught back then? Which ones are no longer compulsory now?
- Try out one day of teaching with your classmates using 17th century methods - without aids, in the same conditions, according to the rules that applied back then...

REPEAT YOURSELF:

1. What are the main characteristics of Baroque buildings?
2. How did art - painting, sculpture, music - develop during – the Baroque period?
3. Describe "fashionable" Baroque clothing and hairstyles.
4. What educational opportunities did children have at this time?
5. Who was J. A. Comenius? What do you know about him?

PM Make your own ink:

- Crush 140 g of apricots.
- Add 44 g of green feldspar (a chemical substance – ferrous sulfate), 70 g of gum arabic (a water-soluble resin) and 11 g of water.
- Mix everything thoroughly, pour into a mason jar, cover, and let stand in a warm place for a few days.
- Strain the finished black ink through a fine sieve. Use it when writing with a wooden nib.

(You can buy a pen with nibs and gum arabic at an art supply store, and green chalk at a drugstore.)

4. DOBA OSVÍCENSKÁ

OSVÍCENSTVÍ

V 17. a 18. století dochází k rozvoji přírodních věd a mnoha objevům (např. dalekohled, mikroskop, pohyb planet, gravitační síla, princip krevního oběhu). Díky těmto novým poznatkům se zrodil nový myšlenkový směr – osvícenství. Osvícenci věřili ve schopnosti člověka, sílu jeho rozumu, vzdělání a vědecká poznání. Bojovali proti pověrám a předsudkům. Byli přesvědčeni, že všichni lidé mají být svobodní a měli by mít stejná práva. Hlásali povinnost šlechty starat se o své poddané. Církev už neměla neomezenou moc. Do českých zemí pronikají myšlenky osvícenství z Francie ve 2. polovině 18. století.

MARIE TEREZIE – JEDINÁ ŽENA NA ČESKÉM TRŮNĚ

Myšlenky osvícenství v praxi se snažila uplatnit panovnice Marie Terezie z rodu Habsburků. Na trůn nastoupila díky tzv. pragmatické sankci – dokumentu, který vydal její otec císař Karel VI. Ta zajišťovala trůn i ženě, pokud nemá panovník mužského potomka, ne však titul císaře.

Marie Terezie byla vzdělaná žena, která se zajímala o monarchii, ale také o výchovu vlastních dětí. Za svého panování provedla mnoho reformních změn, kterými chtěla posílit postavení říše a také zlepšit životní podmínky obyvatel. Mnohá z jejích nařízení přetrvala až do současnosti.

Marie Terezie (z rodu Habsburků)

REFORMY MARIE TEREZIE

- Snížila robotu poddaných na tři dny v týdnu. (Nevolnictví zůstalo zachováno.)
- V roce 1774 nařídila zavést povinnou školní docházku pro děti od 6 do 12 let, čímž přispěla ke vzdělanosti obyvatel.
- Zakázala tělesné tresty vůči poddaným a mučení vězňů.
- Daně musela platit i vrchnost (nejen poddaní).
- Pro obranu země zbudovala silné stálé vojsko a nechala stavět pevnosti k obraně hranic.
- Zavedla evidenci obyvatel, budov a pozemků, číslování domů místo dosavadních domovních znamení a pojmenování ulic.
- Do oběhu byly dány první papírové bankovky.

VÍŠ, ŽE...?

Marie Terezie porodila celkem 16 dětí (11 dcer a 5 synů), 12 z nich se dožilo dospělosti. Přestože milovala krásné šaty, od smrti svého muže se už oblékala pouze do smuteční černé barvy.

ZÁKLADNÍ ŠKOLA
756 54 ZUBŘÍ

4. THE AGE OF ENLIGHTENMENT

ENLIGHTENMENT

In the 17th and 18th centuries, natural sciences developed and many discoveries were made (e.g. telescope, microscope, planetary motion, gravitational force, principle of blood circulation). Thanks to these new findings, a new school of thought was born - the Enlightenment. The Enlightenment believed in the abilities of man, the power of his reason, education and scientific knowledge. They fought against superstitions and prejudices. They were convinced that all people should be free and should have equal rights. They proclaimed the duty of the nobility to care for their subjects. The Church no longer had unlimited power. The ideas of the Enlightenment penetrated the Czech lands from France in the second half of the 18th century.

MARIA THERESA – THE ONLY WOMAN ON THE CZECH THRONE

The ideas of the Enlightenment were put into practice by the Habsburg monarch Maria Theresa. She ascended the throne thanks to the so-called pragmatic sanction of a document issued by her father, Emperor Charles VI. This guaranteed the throne to a woman if the monarch had no male heir, but not the title of emperor.

Maria Theresa was an educated woman who was interested in the monarchy, but also in the upbringing of her own children. During her reign, she implemented many reforms to strengthen the position of the empire and improve the living conditions of the population. Many of her decrees have survived to the present day.

Maria Theresa (of the House of Habsburg)

REFORMS OF MARIA THERESA

- She reduced the work of her subjects to three days a week. (Serfdom remained.)
- In 1774, she ordered the introduction of compulsory school attendance for children aged 6 to 12, thereby contributing to the education of the population.
- It banned corporal punishment of subjects and torture of prisoners.
- Even the nobility (not just the subjects) had to pay taxes.
- To defend the country, she built a strong standing army and had fortresses built to defend the borders.
- It introduced a register of residents, buildings and land, house numbering instead of the previous house signs, and street naming.
- The first paper banknotes were put into circulation.

DID YOU KNOW THAT...?

Maria Theresa gave birth to a total of 16 children (11 daughters and 5 sons), 12 of whom lived to adulthood. Although she loved beautiful clothes, after the death of her husband she only wore mourning black.

ELEMENTARY
SCHOOL 75654 ZUBŘÍ

4. DOBA OSVÍCENSKÁ

JOSEF II. – POKRAČOVATEL OSVÍCENSTVÍ

Nejstarší syn Marie Terezie a její nástupce na císařském trůnu Josef II. pokračoval v podpoře osvícenství. Byl vzdělaným panovníkem, často cestoval. Mezi lidmi si pro svou otevřenou povahu získal značnou oblibu, svým dětem v té době často dávali jméno Josef. Toto chování mu ale škodilo u císařského dvora.

VÍŠ, ŽE...?

Josef II. byl nazýván „selským císařem“. Neměl rád okázalosti u císařského dvora, zakázal například klekat před panovníkem a líbat mu ruku. V mládí pod cizím jménem procestoval velkou část monarchie, aby lépe poznal zemi a lid.

Císař Josef II. (nejstarší syn Marie Terezie)

ZRUŠENÍ NEVOLNICTVÍ

V roce 1781 Josef II. přikázal zrušit nevolnictví, všichni lidé se stali svobodnými občany. Povinnost roboty však byla zachována. V témže roce vydal toleranční patent (tím byla zajištěna svoboda náboženství).

Rakouský arcivévodský klobouk použitý při císařské korunovaci Josefa II.

Provedl také reformu trestního práva, v rámci které byl zrušen trest smrti. Některé jeho reformy měly neblahý vliv na katolickou církev – např. rušení klášterů a místo nich zavedení nemocnic, porodnic, nalezinců a blázců.

Osvícenská doba ještě nepřinesla lidem úplnou svobodu, ale přesto byla pro Čechy prvním krokem k obrození českého národa.

Patent,
Bogen der den augsburgisch- und helvetischen Religionsverwandten, dann den nicht unierten Oberen zu gestattenden Christlichen Toleranz und ihres privat Exericii Religionis.

Nur Joseph der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn, Böhheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, und Lodomesrien etc. Erzherzog zu Oesterreich etc. Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Krain; Großherzog zu Toskana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf zu Mähren, Herzog zu Brabant, zu Limburg, zu Luxemburg, und zu Geldern, zu Bärtenberg, zu Ober- und Niederschlesien, zu Mailand, zu Mantua, zu Parma, Placenz, Quastalla, Auschwiz und Zator, zu Kalabrien, zu Baar, zu Monferrat, und zu Teschen; Fürst zu Schwaben, und zu Charleville, gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern,

Toleranční patent Josefa II. vydáný v roce 1781 (psaný německy)

ZAPAMATUJ SI!

Z Francie k nám ve 2. polovině 18. století přišel nový směr – osvícenství. Osvícenou panovnicí v habsburské monarchii, jejíž součástí byly české země, byla Marie Terezie. Vzdělaná žena, která se zajímala o monarchii, ale také o výchovu vlastních dětí. Zbudovala stálé vojsko. Zavedla daně i pro vrchnost, snížila robotu pro poddané. V roce 1774 nařídila povinnou školní docházku. V osvíceném vládnutí pokračoval její syn Josef II. V roce 1781 vydal toleranční patent, který zaručoval svobodu vyznání a omezoval moc katolické církve. V tomtéž roce dal zrušit nevolnictví. Lidé se stávali svobodnými.

4. THE AGE OF ENLIGHTENMENT

JOSEPH II - CONTINUER OF THE ENLIGHTENMENT

The eldest son of Maria Theresa and her successor on the imperial throne, Joseph II, continued to support the Enlightenment. He was an educated monarch, he traveled a lot. He gained considerable popularity among the people for his open nature, and at that time they often named their children Joseph. However, this behavior was detrimental to the imperial court.

Emperor Joseph II (eldest son of Maria Theresa)

DID YOU KNOW THAT...?

Joseph II was called the "peasant emperor". He disliked pomp at the imperial court, for example, he forbade kneeling before the monarch and kissing his hand. In his youth, he traveled a large part of the monarchy under a false name to get to know the country and the people better.

Patent,
Bogen der den augsburgisch- und helvetischen Religionsverwandten, dann den nicht unierten Oberen zu gestattenden Christlichen Toleranz und ihres privat Exericii Religionis.

Nur Joseph der Zweyte, von Gottes Gnaden erwählter römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn, Böhheim, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, und Lodomesrien etc. Erzherzog zu Oesterreich etc. Herzog zu Burgund, zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Krain; Großherzog zu Toskana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf zu Mähren, Herzog zu Brabant, zu Limburg, zu Luxemburg, und zu Geldern, zu Würtemberg, zu Ober- und Niederschlesien, zu Mailand, zu Mantua, zu Parma, Placenz Quastalla, Auschwiz und Zator, zu Calabrien, zu Baar, zu Monferrat, und zu Teschen; Fürst zu Schwaben und zu Charleville, gefürsteter Graf zu Habsburg, zu Flandern,

Toleration patent of Joseph II issued in 1781 (written in German)

Abolition of Slavery

In 1781, Joseph II ordered the abolition of serfdom, and all people became free citizens. However, the obligation to work was maintained. In the same year, he issued a patent of tolerance (this ensured freedom of religion).

Austrian archduke's hat used at the imperial coronation of Joseph II.

He also reformed criminal law, abolishing the death penalty. Some of his reforms had an adverse effect on the Catholic Church, such as the abolition of monasteries and the establishment of hospitals, maternity hospitals, foundling homes, and asylums.

The Age of Enlightenment did not yet bring people complete freedom, but it was nevertheless the first step towards the revival of the Czech nation.

REMEMBER!

A new trend came to us from France in the second half of the 18th century – the Enlightenment. The enlightened ruler in the Habsburg monarchy, which included the Czech lands, was Maria Theresa. An educated woman who was interested in the monarchy, but also in the upbringing of her own children. She built a standing army. She introduced taxes for the nobility and reduced labor for subjects. In 1774, she ordered compulsory school attendance. Her son Joseph II continued the enlightened rule. In 1781, he issued a patent of tolerance, which guaranteed freedom of religion and limited the power of the Catholic Church. In the same year, he had serfdom abolished. People became free.

5. ŽIVOT NA VESNICI A VE MĚSTĚ

JAK SE BYDLELO NA VESNICI

Vesnici v 18. století tvořilo několik chalup, v centru stával kostelík, kaplička. Za vlády Marie Terezie převládaly dřevěné domky, které však často podléhaly požárům. Josef II. vydal v rámci svých reforem mnohá protipožární opatření a nakonec **zakázal stavět dřevěné domy**. Zároveň umožnil poddaným vyrábět a prodávat cihly, což vedlo k rozmachu stavění **zděných domů**.

VESNICKÉ OBYVATELSTVO

sedláci

Nejbohatší, vlastnili statek a větší pole.

rolníci

Vlastnili chalupu a menší políčko.

bezzemci

Pronajímali si půdu od sedláků.

nemajetní

čeledíni, děvečky, žebráci

Pod okny bývala často malá **bylinková zahrádka**. Podlaha domů byla z udusané hlíny, v bohatších chalupách prkenná. Často jedinou obytnou místností byla **kuchyně (světnice)**, ve větších domech bohatých sedláků bývala ještě **jizba**. Oblečení se ukládalo do **truhly**. Na spaní měli rodiče **postel**, děti spaly na **lavici** nebo na **peci**.

Vedle světnice býval vchod s malou předsíní a **komorou**, která sloužila k ukládání náradí a potravin. K chalupě byl připojený dvůr s **chlévem**, **kurníkem** pro drůbež a **vykopanou studnou**. V blízkosti stavení stála také **stodola** a za ní **zahrada** s ovocnými stromy a někdy i včelími úly.

CO TO JE?

Stodola

– velká zemědělská budova, kde bylo uskladněno obilí, seno a sláma.

Mlat

– část stodoly mezi vraty, kde se ručně mlátilo obilí.

5. LIFE IN THE VILLAGE AND IN THE CITY

HOW IT WAS LIKE TO LIVE IN THE VILLAGE

In the 18th century, the village consisted of several cottages, with a small church and chapel in the center. During the reign of Maria Theresa, wooden houses predominated, but they were often subject to fires. Joseph II. issued many fire prevention measures as part of his reforms and eventually banned the building of wooden houses. At the same time, he allowed his subjects to produce and sell bricks, which led to a boom in the construction of brick houses.

VILLAGE POPULATION

peasants

The richest, they owned a farm and a larger field.

peasants

They owned a cottage and a small plot of land.

the landless

They rented land from farmers.

the poor

servants, maids, beggars

There was often a small herb garden under the windows. The floors of the houses were made of rammed earth, in richer cottages of planks. Often the only living room was the kitchen (the sanctuary), in larger houses of rich peasants there was also a living room. Clothes were stored in a chest. Parents had a bed to sleep on, children slept on a bench or on the stove.

Next to the living room there was an entrance with a small vestibule and a chamber that was used to store tools and food. The cottage was connected to a yard with stables, a chicken coop for poultry and a dug well. There was also a barn near the building and behind it a garden with fruit trees and sometimes beehives.

WHAT IS IT?

Barn

– large farm building, where grain, hay and straw were stored.

Mlat

– part of the barn between the gates where grain was threshed by hand.

5. ŽIVOT NA VESNICI A VE MĚSTĚ

VÍŠ, ŽE...?

V čele stolu sedával vždy hospodář. Před jídlem i po jídle se lidé společně modlili, všichni jedli z jedné mísy. Lidé si vážili **chleba** – „božího daru“ – a zacházeli s ním s úctou a pokorou. V každé kuchyni býval tzv. „**svatý kout**“ – stůl s obrázky světců a křížem.

JAK SE LIDÉ OBLÉKALI

Oblékání venkovských lidí bylo prosté. Oděvy byly uzpůsobeny tomu, aby nepřekážely při práci. Ženy i muži nosili **kroj**, sváteční kroj byl zdobnější. Oděvy se tehdy většinou šily doma.

Sváteční moravský kroj svobodné ženy a svobodného muže

VÍŠ, ŽE...?

Největší boje selských bouří se odehrály roku 1775 u Chlumce nad Cidlinou, kde chtěli sedláci zaútočit na zámek. Armádou však byli poraženi. Stejně dopadl i jejich druhý pokus. Odtud pochází rčení „Dopadli jak sedláci u Chlumce.“

1 Výprava do minulosti

Zjisti, který skanzen (muzeum v přírodě) je nejbližší od tvého bydliště, a vyprav se tam s rodiči nebo se třídou.

JÍDELNÍČEK VESNÍČANŮ

Jídlo se připravovalo na **ohništi**. V **peci**, která zároveň vyhřívala stavení, se pekli **chléb** a v rodinách sedláků také **koláče**. Hlavním jídlem byla **polévka**, **maso** v jídelníčku téměř nebylo. Nejčastěji lidé jedli **luštěniny** a **kaše**, později i **brambory**.

ŽIVOT NA VSI

Lidé **šest dní v týdnu pracovali** na polích a starali se o dobytek. Neděle byla svátečním dnem. Ráno se chodilo na mši, po obědě byl čas na odpočinek. Největším svátkem bylo **posvícení**, slavily se **Vánoce** a **Velikonoce**. V zimě se ženy setkávaly při **draní peří**, kde se zpívaly lidové písně a vyprávěly různé historky.

PRÁCE NA POLI

Zemědělství bylo zaostalé, používaly se jednoduché nástroje – motyky, srpy, kosy. K orbě se používaly háky nebo jednoduché pluhy. Rolníci dodržovali **úhorový systém** (jedna třetina pole se neobdělávala – ležela ladem).

POVSTÁNÍ SEDLÁKŮ

Lidé nebyli spokojeni s životními podmínkami, a tak roku 1775 sedláci povstali. **Selské rebelie** byly potlačeny vojskem a vůdci potrestáni. Důsledkem však byl výnos Josefa II. a roku 1781 bylo **zrušeno nevolnictví**, i když byla stále zachována povinnost robotovat – zadarmo pracovat na polích, která patřila vrchnosti. Poddaní také museli odevzdávat část své úrody.

Oslava narození dítěte na české vsi (2. polovina 18. století)

5. LIFE IN THE VILLAGE AND IN THE CITY

DID YOU KNOW THAT...?

The head of the table was always the head of the household. Before and after the meal, people prayed together, everyone ate from the same bowl. People valued bread as "God's gift" - and treated it with respect and humility. In every kitchen there was a so-called "holy corner" - a table with pictures of saints and a cross.

HOW PEOPLE DRESSED

The clothing of rural people was simple. The clothes were designed so that they would not interfere with work. Both women and men wore folk costumes, and festive costumes were more ornate. At that time, clothes were mostly sewn at home.

Festive Moravian costume of a single woman and a single man

DID YOU KNOW THAT...?

The biggest battles of the peasant uprisings took place in 1775 near Chlumec nad Cidlinou, where the peasants wanted to attack the castle. However, they were defeated by the army. Their second attempt also ended in the same way. Hence the saying "They ended up like the peasants at Chlumec."

1 A trip to the past

Find out which open-air museum (museum in nature) is closest to where you live, and go there with your parents or class.

VILLAGERS' DIET

Food was prepared on a hearth. Bread was baked in the oven, which also heated the building, and in peasant families, cakes were also baked. The main meal was soup, meat was almost absent from the menu. Most often, people ate legumes and porridge, and later also potatoes.

COUNTRY LIFE

People worked in the fields and took care of the cattle six days a week. Sunday was a holiday. In the morning they went to mass, after lunch there was time to rest. The biggest holiday was the feast of the fair, Christmas and Easter were celebrated. In winter, women met to pluck feathers, where folk songs were sung and various stories were told.

FIELD WORK

Agriculture was backward, simple tools were used - hoes, sickles, scythes. For plowing, hooks or simple plows were used. The peasants followed the fallow system (one third of the field was not cultivated - it lay fallow).

PEASANTS' Uprising

People were not satisfied with their living conditions, so in 1775 the peasants revolted. The peasant rebellions were suppressed by the army and the leaders were punished. However, the consequence was a decree by Joseph II. and in 1781 serfdom was abolished, although the obligation to work for free in the fields belonging to the nobility was still maintained. The subjects also had to hand over part of their harvest.

Celebrating the birth of a child in a Czech village (2nd half of the 18th century)

ŽIVOT VE MĚSTĚ

Koncem 18. století se stěhovalo do měst za prací mnoho obyvatel z venkova. Ve městech vznikaly velké dílny – **manufaktury**. Pracovali nejen muži, ale i ženy a děti. Formuje se nová skupina lidí – **dělnictvo**. **Pracovní doba** byla dlouhá, za práci byli špatně placeni. **Obyčejní lidé** žili proto v bídnych podmínkách většinou na okrajích měst. **Měšťané a majetnější obyvatelé** obývali domy ve středu měst. **Mění se životní styl**, zlepšuje se hygiena. Lidé vyhledávají zábavu, druží se – vznikají **kavárny**, pořádají se **plesy**.

STAROMĚSTSKÉ NÁMĚSTÍ V PRAZE (KONEC 18. STOLETÍ)

S ČÍM SI DŘÍVE HRÁLY DĚTI

Děti se bavily hrami s míčem, obručí, káčou, cvrnkaly kuličky. Chudší děti si hrávaly s hračkami ze dřeva (vozičky, koníky, panenkami) a z dalších dostupných materiálů, jako bylo sušené ovoce, ořechové skořápky, kukuřičné šustí. Mezi dětmi z bohatších rodin byla oblíbená maňásková divadla, cínoví vojáčky nebo pokojíčky pro panenky.

Dřevěná panenka z konce 18. století z Vídně

2 CJ HV Život konce 18. století ve filmu

Život na dvoře císaře Josefa II. a prostředí Prahy v roce 1781 můžeš vidět ve slavném historickém filmu *Amadeus* českého režiséra Miloše Formana. Hlavní postavou filmu je geniální **hudební skladatel Wolfgang Amadeus Mozart**. Poslechni si ukázkou z některé jeho skladby. (Nahrávky najdeš i na internetu na www.youtube.com.)

ZAPAMATUJ SI!

Díky **reformám Marie Terezie a Josefa II.** se měnil život na vesnicích i ve městech. Vesnické obyvatelstvo se dělilo na **sedláky, rolníky, bezzemky a nemajetné** (čeledíny, děvečky, žebráky). Na vesnicích se udržovaly **tradice a zvyky**. Největším svátkem byly hody – **posvícení**. **Zemědělství** bylo zaostalé, dodržoval se tzv. **úhorový systém**. Životní podmínky byly špatné. Koncem 18. století došlo k **selským rebeliím**, které byly potlačeny, ale i na jejich základě bylo **roku 1781 zrušeno nevolnictví**. Mnozí obyvatelé vesnic se stěhovali za prací do měst. Vzniká nová skupina lidí – **dělnictvo**. Obyvatelé měst se dělí podle vlastnictví majetku. **Mění se životní styl**, zlepšují se hygienické podmínky.

CITY LIFE

At the end of the 18th century, many people from the countryside moved to the cities to work. Large workshops - **manufactories** - were established in the cities. Not only men, but also women and children worked. A new group of people was forming - the **working class**. Working hours were long, they were poorly paid for their work. Therefore, ordinary people lived in miserable conditions, mostly on the outskirts of cities. The townspeople and wealthier residents lived in houses in the city center. Lifestyles were changing, hygiene was improving. People were looking for entertainment, socializing - **cafes** were established, **balls** were held.

OLD TOWN SQUARE IN PRAGUE (LATE 18TH CENTURY)

WHAT CHILDREN USED TO PLAY WITH

Children had fun playing ball games, hoops, spinning tops, and flicking marbles. Poorer children played with toys made of wood (carts, horses, dolls) and other available materials, such as dried fruit, walnut shells, and corn husks. Puppet theaters, tin soldiers, and dollhouses were popular with children from wealthier families.

Wooden doll from the late 18th century from Vienna

2 CJ HV Life at the end of the 18th century in film

You can see life at the court of Emperor Joseph II and the surroundings of Prague in 1781 in the famous historical film *Amadeus* by Czech director Miloš Forman. The main character of the film is the brilliant composer **Wolfgang Amadeus Mozart**. Listen to a sample of one of his compositions. (You can also find the recordings online at www.youtube.com.)

REMEMBER!

Thanks to the reforms of Maria Theresa and Joseph II, life in villages and cities changed. The village population was divided into farmers, peasants, landless and propertyless (farmers, maids, beggars). Traditions and customs were maintained in the villages. The biggest holiday was the feast - the feast of the harvest. Agriculture was backward, the so-called fallow system was observed. Living conditions were poor. At the end of the 18th century, peasant rebellions occurred, which were suppressed, but serfdom was also abolished in 1781 on their basis. Many villagers moved to the cities to work. A new group of people was emerging - the **working class**. City dwellers were divided according to property ownership. Lifestyles were changing, and hygiene conditions were improving.

Výprava za poznáním – reformy Marie Terezie a Josefa II.

ČJ VV Střípky historie – vláda Marie Terezie a Josefa II.

- Na velký papír nalep společně se spolužáky obrázky nebo nakresli portréty Marie Terezie a Josefa II.
- Na kousky papíru piš informace o reformách, které tito dva panovníci zavedli.
- Můžeš připsat i další důležité změny, ke kterým v době jejich panování došlo.
(Pokud potřebuješ nápovědu, můžeš využít encyklopedie nebo internet.)

Císařovna Marie Terezie s rodinou (osmý zleva její nejstarší syn a později císař Josef II.)

PC Příprava jednoduchého vesnického pokrmu

Uva si společně se spolužáky (dle možnosti) např. pohankovou kaši, brambory na loupáčku nebo meltu.
(Recepty k přípravě těchto jídel najdeš na internetu.)

ZOPAKUJ SI:

1. Vysvětli vlastními slovy, co bylo osvícenství?
2. Co víš o době panování Marie Terezie? Které důležité změny zavedla?
3. Co víš o panování Josefa II.? Které dva důležité patenty vydal?
4. Jak žili lidé na vesnicích? Popiš tehdejší zemědělství.
5. Které zvyky a tradice dodržovali obyvatelé vesnic? Jak se oblékali a co jedli?
6. Popiš, jak se měnil život v tehdejších městech.

CO TO JE?

Melta

– nápoj připravovaný ze směsi drceného kořene čekanky, cukrové řepy, ječmene a žita

Reformy ve škole

- Navrhni po vzoru osvícených panovníků nějaké reformy ve své třídě, ve škole nebo ve školním řádu.
- Diskutuj o návrzích se spolužáky a s vyučujícím.

A journey of discovery – the reforms of Maria Theresa and Joseph II.

ČJ VV Fragments of history - the reign of Maria Theresa and Joseph II.

- On a large piece of paper, stick pictures or draw portraits of Maria Theresa and Joseph II together with your classmates.
- On pieces of paper, write information about the reforms that these two rulers introduced.
- You can also list other important changes that occurred during their reign.
(If you need help, you can use an encyclopedia or the Internet.)

Empress Maria Theresa with her family (eighth from the left, her eldest son and later Emperor Joseph II)

PC Preparing a simple village dish

Cook together with your classmates (if possible) e.g. buckwheat porridge, peeled potatoes or melta. (You can find recipes for preparing these dishes on the Internet.)

REPEAT YOURSELF:

1. Explain in your own words what the Enlightenment was?
2. What do you know about the reign of Maria Theresa? What important changes did she introduce?
3. What do you know about the reign of Joseph II.? What two important patents did he issue?
4. How did people live in villages? Describe agriculture at that time.
5. What customs and traditions did the villagers follow? How did they dress and what did they eat?
6. Describe how life changed in the cities of that time.

WHAT IS IT?

Melta

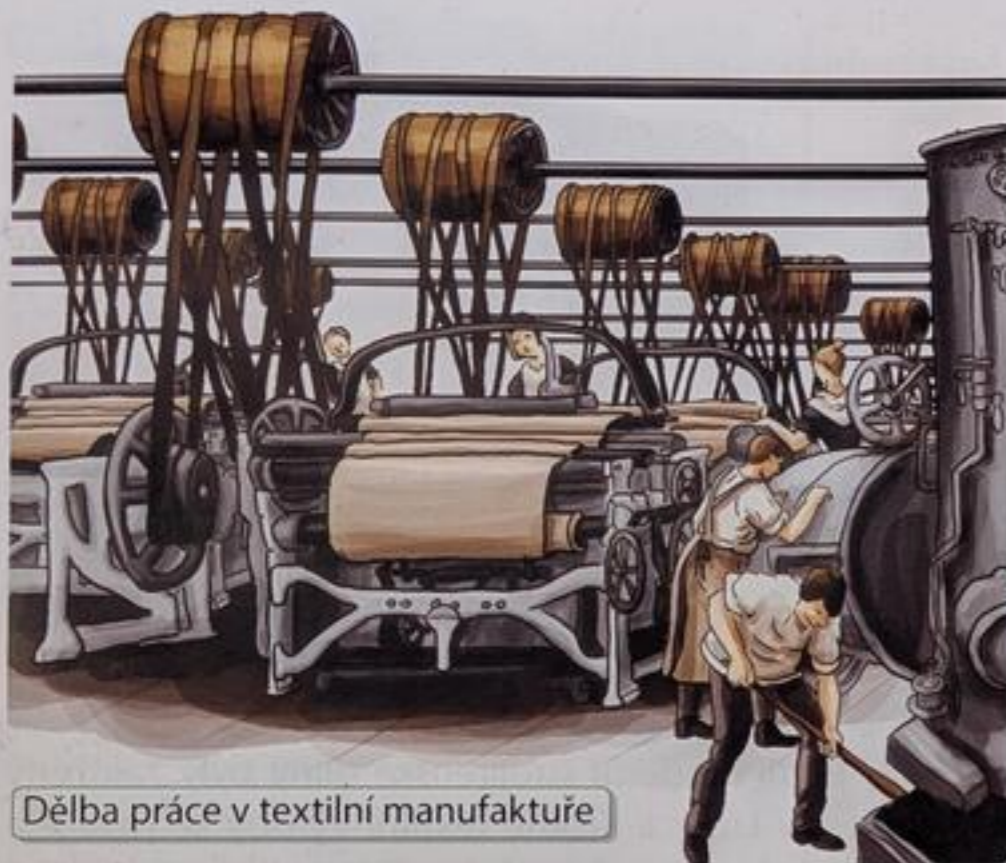
– a drink prepared from a mixture of crushed chicory root, sugar beet, barley, and rye

School reforms

- Suggest some reforms in your classroom, school, or school rules, following the example of enlightened monarchs.
- Discuss the suggestions with your classmates and teacher.

6. PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE V ČECHÁCH

Počátkem 19. století docházelo v Čechách ke změnám ve společnosti. Lidé hledali po zrušení nevolnictví práci a odcházeli z venkova do měst. Hromadná výroba a spotřeba výrobků nahradila tradiční řemeslnou výrobu jednotlivých kusů. Vznikly velké dílny – **manufaktury**, kde našlo práci mnoho dělníků. Pro manufaktury byla typická **dělba práce** a na výrobě konečného výrobku se podílelo více dělníků. **Výroba byla rychlejší a výrobky levnější.** V Čechách vznikaly vedle textilních manufaktur také dílny na zpracování kůží, výrobu keramiky a skla. **Manufaktury byly přípravou na strojovou výrobu.**

Dělba práce v textilní manufaktuře

VÍŠ, ŽE...?

Slovo **manufaktura** pochází z latiny (*manu* – ruce, *facere* – pracovat) a znamená „pracovat rukama“. První manufaktury vznikly už ve 14. století ve Flandrech (*dnešní část Belgie*) a ve Florencii (*město v Itálii*).

1 Manufakturní výroba dnes

- Zjisti s pomocí internetu, zda u nás ještě v současnosti funguje manufakturní výroba a kde.
- Najdi tato místa na mapě.

VYUŽITÍ PÁRY

NEŠLA BY TA ENERGIE PÁRY VYUŽÍT JEŠTĚ JINAK?

URČITĚ BY TO ŠLO JEŠTĚ ZDOKONALIT!

LOKOMOBILA (PŘEDCHŮDCE TRAKTORU)

COULDN'T THE STEAM ENERGY BE USED IN OTHER WAYS?

IT COULD DEFINITELY BE IMPROVED!

LOKOMOBILA (PRE-DECESSOR OF THE TRACTOR)

THOMAS SAVERY

THOMAS NEWCOMEN

JAMES WATT

DENIS PAPIN

THOMAS SAVERY

THOMAS SAVERY

JAMES WATT

PAPINŮV TLAKOVÝ VARIČ

PARNÍ STROJ ODČERPÁVÁ VODU Z DOLU.

PARNÍK (PAROLOŇ)

PARNÍ STROJ

PAPIN'S PRESSURE COOKER

A STEAM ENGINE PUMPS UP WATER FROM BELOW.

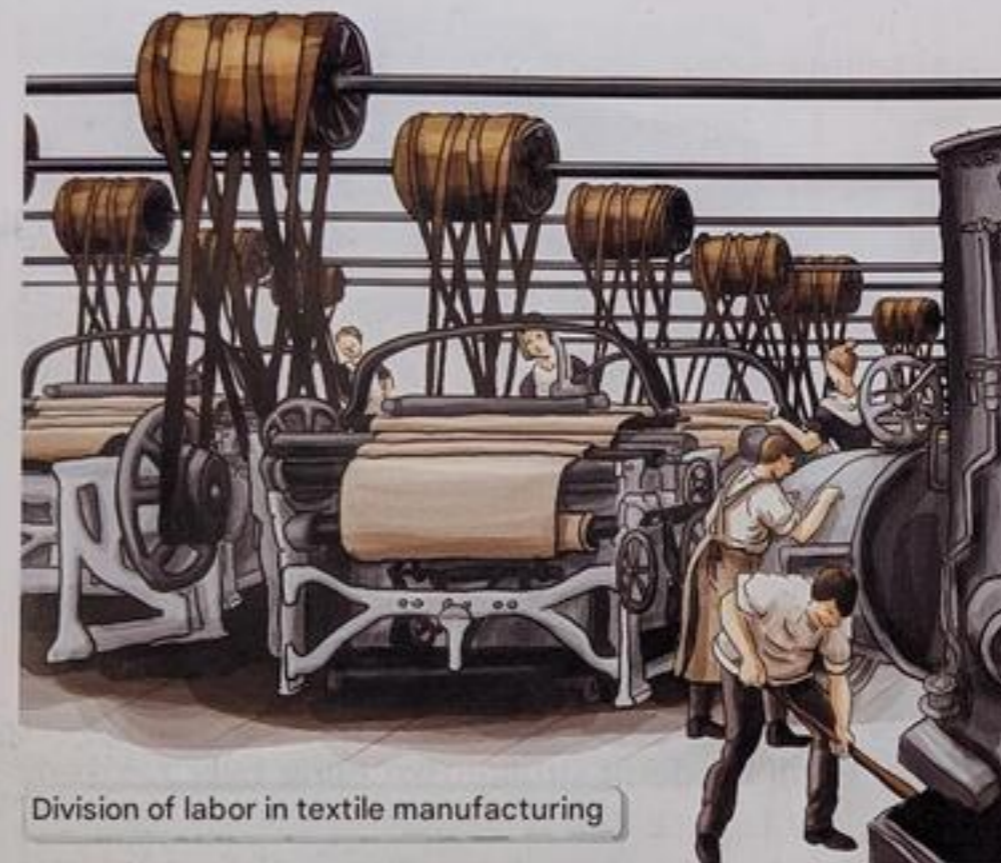
STEAMSHIP (STEAMSHIP)

STEAM ENGINE

Vlivem průmyslové revoluce a pokroku se začaly objevovat v manufakturách první stroje. Ty zpočátku poháněly vodní kolo nebo koně. Nové možnosti pohonu přineslo až zdokonalení parního stroje Jamesem Watterem, parní pohon.

6. INDUSTRIAL REVOLUTION IN BOHEMIA

At the beginning of the 19th century, changes were taking place in society in Bohemia. After the abolition of serfdom, people were looking for work and were leaving the countryside for the cities. Mass production and consumption of products replaced the traditional artisanal production of individual pieces. Large workshops - **manufactories** - were established, where many workers found work. The division of labor was typical for manufactories, and more workers participated in the production of the final product. Production was faster and the products cheaper. In addition to textile manufactories, workshops for leather processing, ceramics and glass production were also established in Bohemia. **Manufactories were a preparation for machine production.**

Division of labor in textile manufacturing

DID YOU KNOW THAT...?

The word **manufacture** comes from from Latin (*manu* – hands, *facere* – to work) and means "to work with hands". The first manufactories were established in the 14th century in Flanders (today's part of Belgium) and in Florence (a city in Italy).

1 Manufacturing today

- Use the internet to find out whether manufacturing is still operating in our country and where.
- Find these places on the map.

USE OF STEAM

COULDN'T THE STEAM ENERGY BE USED IN OTHER WAYS?

IT COULD DEFINITELY BE IMPROVED!

LOKOMOBILA (PRE-DECESSOR OF THE TRACTOR)

THOMAS SAVERY

THOMAS NEWCOMEN

JAMES WATT

DENIS PAPIN

THOMAS SAVERY

THOMAS SAVERY

JAMES WATT

PAPIN'S PRESSURE COOKER

A STEAM ENGINE PUMPS UP WATER FROM BELOW.

STEAMSHIP (STEAMSHIP)

STEAM ENGINE

Due to the influence of the industrial revolution and progress, the first machines began to appear in factories. Initially, they were powered by water wheels or horses. New propulsion options were brought about by the improvement of the steam engine by James Watt, steam propulsion.

6. PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE V ČECHÁCH

OD-MANUFAKTURY K TOVÁRNĚ

Strojová výroba postupně nahrazovala manufaktury, docházelo ke zrušení cechů. V českých zemích byly během **první poloviny 19. století** vybudovány základy **tovární výroby**, která se začala prudce rozvíjet.

CO TO JE?

Stroj – zařízení, které nahrazuje nebo ulehčuje lidskou práci. První stroje byly vyrobené ze dřeva a poháněné ručně pro textilní průmysl. Zhotovovali je koláři a sekerníci.

VÍŠ, ŽE...?

V roce 1830 byl do textilní manufaktury v Mladé Boleslavi dodán parní stroj, jako první v textilní výrobě na území celé monarchie. V roce 1841 jich pracovalo na území Čech už 156.

- 2 Která hlavní průmyslová odvětví jsou zastoupena v České republice v současnosti?
- 3 Ve kterých krajích je u nás dnes nejrozšířenější textilní průmysl?

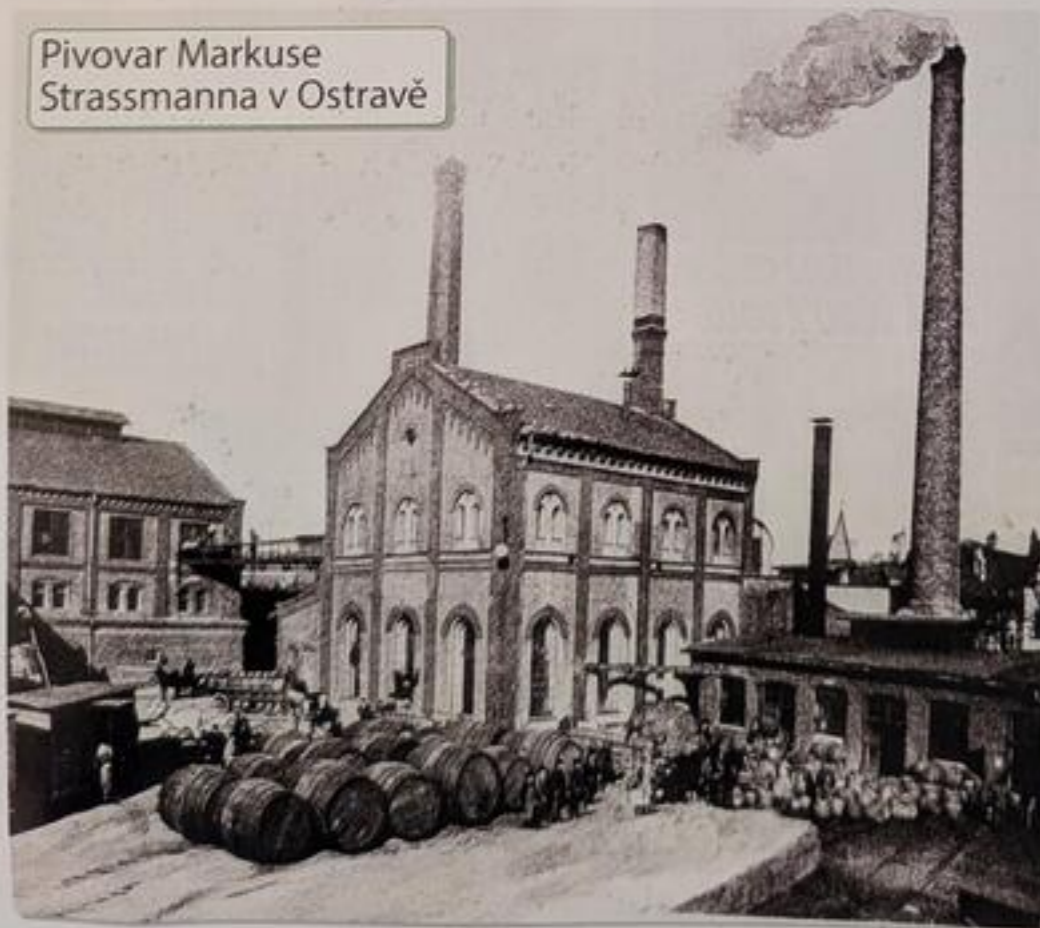

Liberecké textilní závody v 19. století

Centrem **textilního průmyslu** se stalo Liberecko. První moderní strojírenské dílny byly založeny anglickými a německými odborníky v Brně, Praze a v Liberci. Kromě textilní výroby se rozvíjela také další odvětví průmyslu: **těžba černého uhlí a hutní průmysl** (na Ostravsku), **chemický a potravinářský průmysl**. Vlivem rychlého rozvoje průmyslu bylo třeba vystavět nové továrny, budovy, železnice, silnice či mosty. To byl úkol pro **stavební průmysl**.

Velký rozmach zaznamenalo **zemědělství**. Vznikaly nové **pivovary, lihovary a cukrovary**. Vyvážel se především cukr a pivo. **České země se staly nejprůmyslovější oblastí v monarchii**.

Pivovar Markuse Strassmanna v Ostravě

VÍŠ, ŽE...?

Nejznámějším strojírenským závodem byly **Škodovy závody v Plzni**. Vyráběly stroje, mosty, motory, důlní zařízení, turbíny i zbraně.

Laurin & Klement

Logo firmy Laurin & Klement, která v 19. století vyráběla jízdní kola a motocykly.

6. INDUSTRIAL REVOLUTION IN BOHEMIA

FROM MANUFACTURE TO FACTORY

Machine production gradually replaced manufactories, guilds were abolished. In the Czech lands, during the first half of the 19th century, the foundations of factory production were laid, which began to develop rapidly.

WHAT IS IT?

Machine - a device that replaces or facilitates human labor. The first machines were made of wood and powered by hand for the textile industry. They were made by wheelwrights and axemen.

DID YOU KNOW THAT...?

In 1830, a steam engine was delivered to the textile factory in Mladá Boleslav, the first in textile production in the entire monarchy. By 1841, there were already 156 of them working in Bohemia.

- 2 Which main industries are represented in the Czech Republic today?
- 3 In which regions is the textile industry most widespread in our country today?

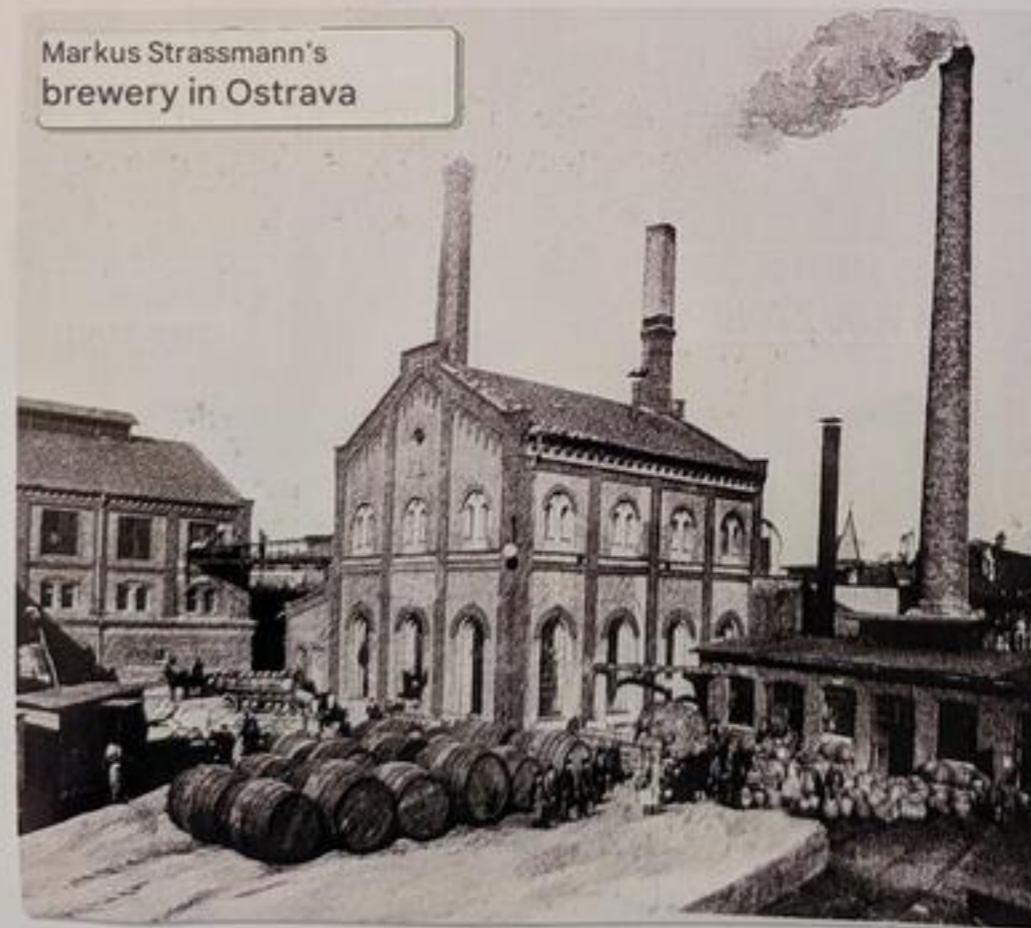

Liberec textile factories in the 19th century

The Liberec region became the center of the textile industry. The first modern engineering workshops were founded by English and German experts in Brno, Prague and Liberec. In addition to textile production, other branches of industry were also developing: **black coal mining and the metallurgical industry** (in the Ostrava region), the chemical and food industries. Due to the rapid development of industry, it was necessary to build new factories, buildings, railways, roads and bridges. This was a task for the construction industry.

Agriculture experienced a great boom. New breweries, distilleries and sugar factories were established. Sugar and beer were mainly exported. The Czech lands became the most industrialized region in the monarchy.

Markus Strassmann's brewery in Ostrava

DID YOU KNOW THAT...?

The most famous engineering plant was the **Škoda Works in Pilsen**. They produced machines, bridges, engines, mining equipment, turbines and weapons.

Laurin & Klement

Logo of the company Laurin & Klement, which produced bicycles and motorcycles in the 19th century.

VYNÁLEZCI V ČECHÁCH

První parní stroj v Čechách sestavil začátkem 19. století František Josef Gerstner. Velké uplatnění našla pára v dopravě. První parní lokomotiva byla sestavena v Anglii. V první polovině 19. století u nás začala výstavba železnic. Spojovaly centra průmyslu a velkých měst. Vlaková nákladní doprava urychlila dopravu zboží a lidem umožnila rychlejší a pohodlnější cestování. Vynález parního stroje dal impuls ke vzniku automobilu a lodě. Měnil se způsob obdělávání půdy, přibývalo nástrojů, které ulehčovaly práci.

Rekonstruovaný vůz linecko-budějovické koněspřežné dráhy v Rakousku

VÍŠ, ŽE...?

První železnice byla u nás vybudována roku 1832. Vedla z Českých Budějovic do Lince a vagóny táhli koně.

- 4 **M** Dráha koněspřežné železnice z Českých Budějovic byla dlouhá 129 km a cesta trvala celkem 14 hodin. Spočítej, jakou rychlostí se koňka pohybovala.

VÍŠ, ŽE...?

Když v roce 1829 Josef Ressel v italském přístavu zkoušel na parní lodi Civeta místo tehdy obvyklých koles lodní šroub, shledala policie jeho pokus příliš nebezpečný a zakázala ho.

Josef Božek předvedl roku 1815 veřejnosti svůj parovůz (na obrázku) a o dva roky později i parolod!

Josef Ressel vynalezl lodní šroub.

- 5 **ČJ** Slovo parník je odvozeno od slova pára. Uveď další příklady vzniku slov odvozením.

Bratřenci Veverkové zdokonalili pluh k orbě půdy – ruchadlo.

INVENTORS IN BOHEMIA

The first steam engine in Bohemia was built by František Josef Gerstner at the beginning of the 19th century. Steam found great application in transport. The first steam locomotive was built in England. In the first half of the 19th century, the construction of railways began. They connected industrial centers and large cities. Train freight transport accelerated the transport of goods and enabled people to travel faster and more comfortably. The invention of the steam engine gave impetus to the creation of the automobile and ship. The method of cultivating the land changed, and tools that made work easier increased.

Reconstructed carriage of the Linz-Budějovice horse-drawn railway in Austria

DID YOU KNOW THAT...?

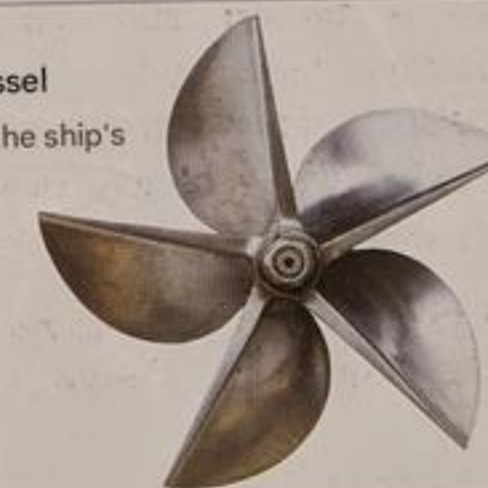
The first railway in our country was built in 1832. It ran from České Budějovice to Linz and the wagons were pulled by horses.

- 4 **M** The horse-drawn railway from České Budějovice was 129 km long and the journey took a total of 14 hours. Calculate how fast the horse was moving.

DID YOU KNOW THAT...?

When in 1829 Josef Ressel tried a propeller on the steamship Civeta in an Italian port instead of the usual paddle wheels, the police found his experiment too dangerous and banned it.

Josef Ressel invented the ship's propeller.

Josef Božek demonstrated his steam locomotive (pictured) to the public in 1815 and a steamship two years later.

- 5 **I** The word steamer is derived from the word steam. Give other examples of word formation through derivation.

The Veverkov cousins perfected a plow for plowing the land – a ruchadlo.

6. PRŮMYSLOVÁ REVOLUCE V ČECHÁCH

Prokop Diviš sestrojil uzemněný bleskosvod.

VÍŠ, ŽE...?

Diviš bleskosvod umístil na zahradě v Příměticích u Znojma. Místní lidé se však na konstrukci tyčící se k obloze dívali se značnou nedůvěrou, a když na jaře roku 1760 přišlo velké sucho, celou konstrukci strhli.

6 Slovo tvorba

- Vysvětli, jakým způsobem vzniklo slovo bleskosvod.
- Uveď další příklady slov vytvořených tímto způsobem.

SOCIÁLNÍ DŮSLEDKY PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE

Dělníci dostávali v továrnách za svou práci mzdu. Práce však byla těžká a mzda malá. Výjimkou nebyla ani 16hodinová pracovní doba. Často musely pracovat i ženy a děti, aby se rodiny uživily.

JDĚTE DOMŮ, VAŠI PRÁCI ZASTANOU STROJE.

CHCEME PRACOVAT A DOSTÁVAT SVOJI MZDU! STROJE NÁM BEROU PRÁCI.

Továrníci přebytečné dělníky propouštěli. Někde se dělníci rozhodli pro stávkou – přerušení práce. V Praze, Olomouci a Liberci si dělníci mysleli, že jim stroje berou práci a vzbouřili se. Na ulicích docházelo k otevřeným střetům a bojům dělníků s vojskem.

ZAPAMATUJ SI!

Zdokonalení parního stroje Jamesem Watterem odstartovalo průmyslovou revoluci. V Čechách vznikly začátkem 19. století velké dílny – manufaktury. Na výrobě jednoho výrobku se podílelo více dělníků. Zaváděním strojů do výroby začaly vznikat továrny. Mezi největší české zlepšovatele a vynálezce patřili: bratřinci Veverkové, František Josef Gerstner, Josef Ressel, Prokop Diviš a Josef Božek. Vynálezy změnily životy lidí: ulehčovaly práci, vznikla nová povolání, díky rychlejší dopravě se rozvíjel i obchod.

6. INDUSTRIAL REVOLUTION IN BOHEMIA

Prokop Diviš built a grounded lightning rod.

DID YOU KNOW THAT...?

Diviš placed the lightning rod in a garden in Přímětice near Znojmo. However, the local people viewed the structure towering towards the sky with considerable distrust, and when a severe drought occurred in the spring of 1760, they tore down the entire structure.

6 Word formation

- Explain how the word lightning rod came about.
- Give more examples of words formed in this way.

SOCIAL CONSEQUENCES OF THE INDUSTRIAL REVOLUTION

Workers in factories received wages for their work. However, the work was hard and the wages were low. The 16-hour workday was no exception. Women and children often had to work to support their families.

GO HOME, YOUR WORK WILL BE TAKEN BY MACHINES.

WE WANT TO WORK AND GET OUR PAY! MACHINES ARE TAKING OUR WORK.

The factories were laying off surplus workers. In some places the workers decided to go on strike – to stop work. In Prague, Olomouc and Liberec the workers thought that the machines were taking their jobs and they rebelled. There were open clashes and fights between the workers and the army in the streets.

REMEMBER!

The improvement of the steam engine by James Watt started the industrial revolution. In Bohemia, large workshops – manufactories – were established at the beginning of the 19th century. Several workers participated in the production of one product. With the introduction of machines into production, factories began to emerge. Among the greatest Czech innovators and inventors were: the Veverková cousins, František Josef Gerstner, Josef Ressel, Prokop Diviš and Josef Božek. Inventions changed people's lives: they made work easier, new professions were created, and thanks to faster transport, trade also developed.

PC **Vytvořte ve třídě manufakturu a vyzkoušejte si ruční výrobu papíru.**

Pomůcky: listy starého papíru, mixér nebo struhadlo, větší plastová mísa, rámeček pokrytý jemným pletivem, houbička na vysoušení a savý papír nebo hadřík

1 Starý papír natrhej na malé kousky a ty pak namoč na půl hodiny do vody.

2 Rozmělni kousky mokrého papíru na jednotlivá vlákénka na struhadle nebo mixérem. Ze starého papíru tak vytvoříš papírovou kaši.

3 Do vody ve větší nádobě vmíchej rozmělněnou kaši. Rámečky polož na sebe tak, aby spodní byl sítkou nahoru.

4 Ponoř je až na dno nádoby do rozmíchané směsi a opatrně nabírej odspodu papírovinu.

5 Rámeček s nabranou papírovinou podrž nad nádobou a nech odkapat vodu.

6 Sejmi horní rámeček a přes papírovinu polož list novin nebo bavlněný hadřík.

7 Rámeček je třeba rychle obrátit a položit papírovinou dolů na připravené noviny.

8 Pak pomocí houbičky odsaj přebytečnou vodu. Papír odděl od podkladu až ve chvíli, kdy bude zcela suchý.

VÍŠ, ŽE...?

Na konci 18. století bylo v Čechách asi 120 až 130 papírenských manufaktur. Pracovalo v nich přibližně 1000 lidí, z toho nanejvýš 10 v jedné manufaktuře.

PC Ruční výroba

Zjisti s pomocí internetu, jakým způsobem se ručně vyrábějí svíčky, mýdla, keramika... Troufneš si něco z toho vyzkoušet?

ZOPAKUJ SI:

1. Jaký byl hlavní rozdíl mezi manufakturou a řemeslnou výrobou?
2. Co nahradilo manufaktury?
3. Který vynález odstartoval průmyslovou revoluci?
4. Která odvětví průmyslu se v 19. století mohutně rozvíjela v Čechách?
5. Vyjmenuj české badatele a jejich vynálezy.

Create a workshop in the classroom and try out handmade paper making.

Tools: sheets of old paper, a blender or grater, a larger plastic bowl, a frame covered with fine mesh, a sponge for drying and absorbent paper or cloth

1 Tear the old paper into small pieces and then soak them in water for half an hour.

2 Grind pieces of wet paper into individual fibers using a grater or blender. This will create paper pulp from the old paper.

3 Mix the ground porridge into the water in a larger container. Place the frames on top of each other so that the bottom one is with the mesh facing up.

4 Dip them all the way to the bottom of the container into the mixed mixture and carefully scoop up the paper pulp from the bottom.

5 Hold the frame with the paper plane scooped up over the container and let the water drip off.

6 Remove the top frame and place a sheet of newspaper or cotton cloth over the paper.

7 The frame should be quickly turned over and placed paper-side down on the prepared newspaper.

8 Then use a sponge to absorb excess water. Only separate the paper from the substrate when it is completely dry.

DID YOU KNOW THAT...?

At the end of the 18th century, there were about 120 to 130 paper factories in Bohemia. They employed approximately 1,000 people, of whom at most 10 worked in one factory.

pc Handmade

Find out with the help of the internet how candles, soaps, ceramics are made by hand... Do you dare to try some of these?

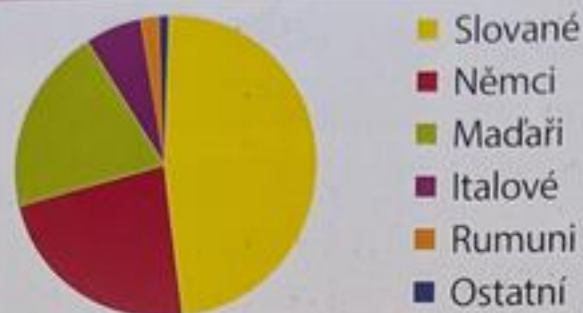
REPEAT YOURSELF:

1. What was the main difference between manufacture and craft production?
2. What replaced the factories?
3. Which invention started the Industrial Revolution?
4. Which industries developed strongly in Bohemia in the 19th century?
5. Name Czech researchers and their inventions.

7. NÁRODNÍ PROBUZENÍ

V 18. století v českých zemích vládla Marie Terezie a její syn Josef II. Oba se snažili, aby habsburská monarchie byla silným evropským státem. Hlavním problémem habsburské říše bylo, že v ní žilo mnoho různých národů.

NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ V HABSBUŘSKÉ MONARCHII

Marie Terezie

Josef II.

PŘEVAHA NĚMČINY NAD ČEŠTINOU

Mnoho národů znamenalo hodně jazyků, což samozřejmě přinášelo problémy. Habsburkové rozhodli, že **jedinou úřední řečí bude němčina**, jelikož Habsburkové žili ve Vídni a tam se mluvilo německy. Čeština se proto pomalu začala vytrácet. Česky se hovořilo jen na venkově a mezi chudšími lidmi ve městech. Bez němčiny se člověk zkrátka neobešel.

NA ÚŘADĚ V HABSBUŘSKÉ ŘÍŠI, KONEC 18. STOLETÍ

CO TO JE?

Monarchie – forma vlády, ve které je politická moc v rukou panovníka (monarchy). Panovník je hlavou státu a vládne většinou doživotně.

Koňský trh – dnešní Václavské náměstí v Praze

Vlastenec – člověk projevující lásku k vlasti (cizím slovem patriot)

PRVNÍ ČESKÉ DIVADLO

Lidé, kteří mluvili česky, se mohli po zrušení nevolnictví stěhovat do měst a zde studovat. Uvědomili si, že čeština by mohla zcela zaniknout. Proto se začali věnovat českému jazyku, českým dějinám a české kultuře. Tito **vlastenci se snažili vydávat knihy, hráli divadelní představení v češtině a do češtiny překládali knihy z cizích jazyků**. Podařilo se jim založit české nakladatelství Česká expedice, kterou vedl Václav Matěj Kramerius. Vzniklo také první české divadlo zvané Bouda.

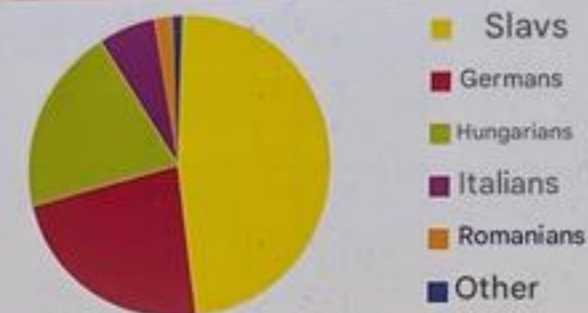
Bouda tato, jak již z názvu vysvitá, dřevěná, uvnitř plátnem potažená a slámou vycpaná, stála uprostřed Koňského trhu. ... Bylo to stavení podlouhlé, nepřilíš vysoké a dosti primitivně zbudované, podobající se spíše nějaké kůlně či boudě, jakou vidáme u nynějších majitelů zvěřinců a opičích divadel; nebylo ani natřeno. Pouze na průčelí jeho zavěšený císařský orel, kolem něhož skvěly se v obou zemských jazycích zlaté nápisy „c. k. vlastenecké divadlo“.

(popis podoby prvního českého divadla v románu Vlastencové z Boudy od J. J. Stanovského)

7. NATIONAL AWAKENING

In the 18th century, the Czech lands were ruled by Maria Theresa and her son Joseph II. Both tried to make the Habsburg monarchy a strong European state. The main problem of the Habsburg Empire was that it was inhabited by many different peoples.

NATIONAL COMPOSITION IN THE HABSBUŘ MONARCHY

Marie Theresa

Joseph II

PREDOMINANCE OF GERMAN OVER CZECH

Many nations meant many languages, which of course brought problems. The Habsburgs decided that the only official language would be German, since the Habsburgs lived in Vienna and German was spoken there. Therefore, Czech slowly began to disappear. Czech was only spoken in the countryside and among the poorer people in the cities. One simply could not do without German.

IN OFFICE IN THE HABSBUŘ EMPIRE, LATE 18TH CENTURY

WHAT IS IT?

Monarchy – a form of government in which political power is in the hands of a monarch. The monarch is the head of state and usually rules for life.

Horse Market – today's Wenceslas Square in Prague

Patriot – a person who shows love for their homeland (in a foreign word, patriot)

FIRST CZECH THEATRE

People who spoke Czech were able to move to cities and study there after the abolition of serfdom. They realized that Czech could disappear completely. Therefore, they began to devote themselves to the Czech language, Czech history and Czech culture. These patriots tried to publish books, put on theatre performances in Czech and translated books from foreign languages into Czech. They managed to found the Czech publishing house Česká expedice, which was led by Václav Matěj Kramerius. The first Czech theatre called Bouda was also established.

This shed, as the name suggests, was wooden, covered with canvas on the inside and stuffed with straw, and stood in the middle of the Horse Market. ... It was an oblong building, not very high and rather primitively built, resembling more of a shed or hut, such as we see with the current owners of menageries and monkey theaters; it was not even painted. Only on its facade hung an imperial eagle, around which shone the golden inscriptions "c. k. patriotic theater" in both languages.

(description of the appearance of the first Czech theater in the novel Patriots from Boudy by J. J. Stanovský)

Někteří čeští vlastenci se snažili češtinu obohatit o nová slova, která by vůbec nepřipomínala němčinu, ale zněla „hezky česky“.

NÁRODNÍ OBROZENÍ

Celému procesu obnovy českého jazyka a kultury říkáme **národní obrození**. Nejdříve se na něm podíleli prostí lidé. Postupem času se čeština dostala i mezi měšťany. Začala se pořádat různá setkání, kde se hovořilo česky, tančilo se, besedovalo, hrálo divadlo (ochotnické a loutkové).

KDE DOMOV MŮJ

Divadla hrála významnou úlohu při snaze dostat češtinu zpět na výsluní. Nejvýznamnější divadelní osobností té doby byl **Josef Kajetán Tyl**. Divadlo sám hrál, režíroval i řídil. Je také **autorem divadelní hry Fidlovačka** aneb Žádný hněv a žádná rvačka, kde poprvé roku 1834 zazněla **píseň Kde domov můj**. Tato píseň byla mezi lidmi velmi oblíbená a **roku 1918 se stala první částí československé hymny**.

Notový záznam a původní slova písně Kde domov můj

*Kde domov můj, kde domov můj.
Voda hučí po lučinách,
bory šumí po skalínách.
V sadě stkví se jara květ,
zemský ráj to na pohled!
A to jest ta krásná země,
země česká, domov můj!
Země česká, domov můj!*

*Kde domov můj, kde domov můj.
Znáte v kraji bohumilém
duše outlé v těle čilém,
mysl jasnou, znik a zdar
a tu sílu, vzdoru zmar?
To je Čechů slavné plémě,
mezi Čechy domov můj,
mezi Čechy domov můj!*

Josef Kajetán Tyl

Kašpárek – nejslavnější loutková postavička, kterou vytvořil český loutkový divadelník **Matěj Kopecký**.

1 České novotvary

- Zkus odhadnout, co znamenají slova:
 - chřipoprach
 - cucka
 - citoň
 - nosočistoplena (Další novotvary najdeš na internetu.)
- Vymysli také nové tvary – výrazy pro běžně užívaná slova.

2 Zjisti, co je to ochotnické divadlo a zda je u vás v obci ochotnický spolek.

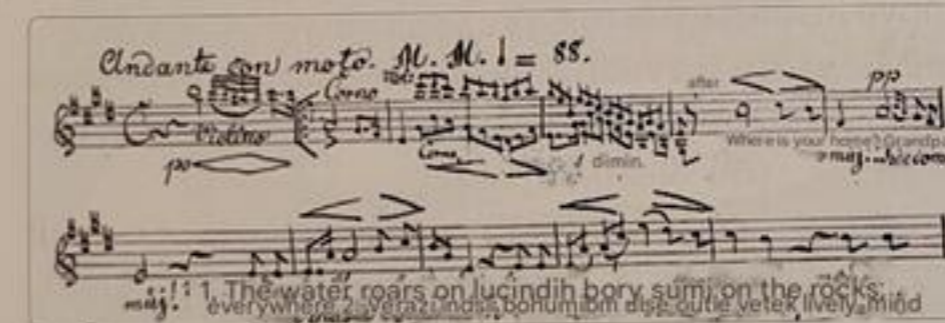
Some Czech patriots tried to enrich the Czech language with new words that did not resemble German at all, but sounded "pretty Czech".

NATIONAL REVIVAL

The entire process of the renewal of the Czech language and culture is called the national revival. At first, ordinary people participated in it. Over time, Czech also reached the townspeople. Various meetings began to be organized where Czech was spoken, danced, discussed, and theater (volunteer and puppet) was performed.

WHERE IS MY HOME

Theatres played an important role in the effort to bring the Czech language back to prominence. The most important theatre personality of that time was Josef Kajetán Tyl. He himself acted, directed and managed the theatre. He is also the author of the play *Fidlovačka* or *No Anger and No Brawl*, where the song *Kde domov můj* was first heard in 1834. This song was very popular among the people and in 1918 it became the first part of the Czechoslovak anthem.

Sheet music record and the original lyrics of the song Where is my home

*Where is my home, where is my home.
Water roars in the meadows,
pines rustle on the rocks.
In the orchard, spring blossoms,
an earthly paradise to behold!
And that is the beautiful land,
the Czech land, my home!
The Czech land, my home!*

*Where is my home, where is my home.
Do you know in the God-loving
land the soul is frail in the body is
lively, the mind is clear, the destruction
and prosperity and the strength, the
defiance of ruin? That is the Czechs,
the glorious race, among the Czechs my
home, among the Czechs my home!*

Josef Kajetán Tyl

Kašpárek - the most famous puppet character created by Czech puppeteer **Matěj Kopecký**.

1 Czech neoplasms

- Try to guess what the words mean: croup
 - sucker
 - quote
 - Nasocystis (You can find other neoplasms on the Internet.)
- Also come up with new forms - expressions for commonly used words.

2 Find out what it is amateur theater and whether there is an amateur theater club in your village.

7. NÁRODNÍ PROBUZENÍ

BUDITELÉ ČESKÉHO NÁRODA

Kromě divadla se čeština začala objevovat i ve vědeckých pracích. Čeští vzdělanci si začali více všimnout slavné české minulosti. Mezi nejvýznamnější patřil **František Palacký**, který napsal rozsáhlé dílo *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*. Český jazyk začal dopodrobna zkoumat **Josef Dobrovský** ve svém díle *Dějiny české řeči a literatury* (napsaném ale německy).

Josef Dobrovský

CHRAŇ SEBE, BRÁN SVOJE, ZASTAŇ ZMUŽILE VLAST SVOU ČESKOU A JAZYK SVŮJ.

František Palacký

JSEM ČECH RODU SLOVANSKÉHO, I SE VŠÍM TÍM NEMNOHÝM, CO MÁM I CO MOHU, ODDAL SEM SE ZCELA I NA VŽDY VE SLUŽBU SVÉMU NÁRODU.

3 Vysvětli vlastními slovy, jak rozumíš těmto citátům.

Josef Jungmann

Na práci J. Dobrovského a F. Palackého navázal **Josef Jungmann**. Vytvořil pětidílný **Slovník česko-německý**. Chtěl tím dokázat, že čeština má stejně bohatou slovní zásobu jako němčina.

Ukázku tehdejší špatné češtiny nám Jungmann přiblížil v následujícím vymyšleném rozhovoru dvou Čechů v nebi. Každý Čech pochází z jiné doby a jistě poznáš, který pochází z 19. století a mluví špatnou češtinou:

Čech 1: Na, na, pan, ja Šech, ja v Šechy narotil.

Čech 2: To jste tedy celé své živobyť v cizině strávil. Nebylo možné, abyste se doučil jazyku českému?

Čech 1: Ja, pyl můj šivot ne pšes granic šesky. Ja v Prase narotil, v Prase šiva pyl a v Prase umšel.

Čech 2: Pro Bůh! Jak je to možné? Pražan a tak chatrně mluvíti jazyk svůj?

Vznikaly také nové instituce, které měly podporovat český jazyk, kulturu a historii. Ze všech si uvedme alespoň **Královskou českou společnost nauk**, **Vlastenecké muzeum v Čechách** a **Moravské zemské muzeum**.

4 Mezi další buditele patřili **František Ladislav Čelakovský**, **Pavel Josef Šafařík** či **Jan Kollár**. Vyhledej v encyklopedii nebo na internetu, co vykonali pro náš národ.

VÍŠ, ŽE...?

Jungmann obohatil český jazyk o nová slova, která vymyslel – např. čtverec, rostlina, ozvěna, dusík, časopis, podstatné jméno, trojúhelník.

CO TO JE?

Instituce

– zařízení, ústav (Např. škola je vzdělávací instituce.)

ZAPAMATUJ SI!

Na konci 18. století byl český jazyk a národ velmi oslaben. Čeština se vytrácela a byla téměř vytlačena němčinou. To se nelíbilo českým učencům. Snažili se češtinu a český národ pozvednout. Toto období nazýváme **národní obrození**. Mezi nejvýznamnější učence této doby patří **F. Palacký**, **J. Dobrovský** a **J. Jungmann**.

7. NATIONAL AWAKENING

THE BUILDER OF THE CZECH NATION

In addition to theatre, Czech also began to appear in scientific works. Czech intellectuals began to pay more attention to the glorious Czech past. Among the most important was František Palacký, who wrote an extensive work, *History of the Czech Nation in Bohemia and Moravia*. Josef Dobrovský began to study the Czech language in detail in his work *History of Czech Speech and Literature* (written in German).

Josef Dobrovský

PROTECT YOURSELF, DEFEND YOURSELF, DEFEND YOUR HOMELAND MANLY WITH YOUR CZECH REPUBLIC AND YOUR LANGUAGE.

Francis Palacký

I AM A CZECH OF SLAVIAN ORIGIN, AND WITH ALL THE FEW THINGS I HAVE, I HAVE DEDICATED MYSELF WHOLE AND FOREVER TO THE SERVICE OF MY NATION.

3 Explain in your own words how you understand these quotes.

Josef Jungmann

Josef Jungmann followed up on the work of J. Dobrovský and F. Palacký. He created a five-volume **Czech-German Dictionary**. He wanted to prove that Czech has a vocabulary as rich as German.

Jungmann gave us an example of the bad Czech of that time in the following fictional conversation between two Czechs in heaven. Each Czech comes from a different era, and you will surely recognize the one who comes from the 19th century and speaks bad Czech:

Czech 1: Come on, come on, sir, I'm a Czech, I was born in Czechy.

Czech 2: So you spent your entire life abroad. Was it not possible for you to learn the Czech language?

Czech 1: I, the pollen of my life does not cross the borders of the Czech Republic. I was born in a Pig, I lived pollen in a Pig and died in a Pig.

Czech 2: For God's sake! How is that possible? A Prager and speaking his own language so poorly?

New institutions were also created to support the Czech language, culture, and history. Among them, we can mention the **Royal Czech Society of Sciences**, the **Patriotic Museum in Bohemia**, and the **Moravian Museum**.

4 Other revivalists included **František Ladislav Čelakovský**, **Pavel Josef Šafařík**, and **Jan Kollár**. Look up what they did for our nation in an encyclopedia or on the Internet.

DID YOU KNOW THAT...?

Jungmann enriched the Czech language with new words that he invented – e.g. square, plant, echo, nitrogen, magazine, noun, triangle.

WHAT IS IT?

Institution

– facility, institute (E.g. school is an educational institution.)

REMEMBER!

At the end of the 18th century, the Czech language and nation were greatly weakened. Czech was disappearing and was almost replaced by German. Czech scholars did not like this. They tried to elevate the Czech language and the Czech nation. We call this period the **national revival**. The most important scholars of this time include **F. Palacký**, **J. Dobrovský** and **J. Jungmann**.

8. NADĚJE SVOBODY – REVOLUČNÍ ROK 1848

Rok 1848 byl v evropských dějinách rokem revolucí. Lidem v Evropě šlo o ulehčení jejich životní situace. V celé Evropě měli lidé podobné požadavky: **národní svobodu, rovnost všech lidí před zákonem a omezení moci panovníka.**

Ani v českých zemích a celé habsburské monarchii tomu nebylo jinak. V březnu 1848 zaslali Češi císaři petici, ve které požadovali **zrušení roboty a cenzury, zlepšení postavení dělníků, rovnoprávnost češtiny s němčinou** a aby byla Čechům vrácena alespoň částečně samostatnost (v rámci habsburské monarchie).

císař Ferdinand I. Dobrotivý

CO TO JE?

Revoluce – zásadní změna ve společnosti, převrat

Petice – písemná žádost panovníkovi nebo představitelům moci

Poddanství – povinnost člověka vůči vrchnosti, státu a církvi (např. robota)

Cenzura – úřední kontrola informací a zpráv, článků, textů, knih

Vrchnost – majitel panství, na němž poddaní pracovali a žili.

Ústava – nejvyšší zákon státu

POVSTÁNÍ V PRAZE

První nepokoje vypukly ve **Vídni**. Císař Ferdinand I. se rozhodl vyhovět a **slíbil** lidem vydání **ústavy**. V **červnu 1848 vypuklo povstání i v Praze**. Proti vojsku se začaly v ulicích stavět barikády a začaly se vytvářet oddíly dobrovolníků, kterým říkáme národní gardy.

Revoluce byla ovšem **potlačena**. Lidé na barikádách byli špatně vyzbrojeni a převaha vojska byla značná. Panovníkova moc zůstala **nadále neomezena**. Jediným úspěchem revolučních událostí bylo **zrušení poddanství a roboty**.

VÍŠ, ŽE...?

Velitelem císařských vojsk v Praze byl generál Alfred Windischgrätz.

PRAŽSKÉ POVSTÁNÍ, ČERVEN 1848

8. HOPE OF FREEDOM - THE REVOLUTIONARY YEAR 1848

The year 1848 was a year of revolutions in European history. People in Europe wanted to make their living conditions easier. People all over Europe had similar demands: national freedom, equality of all people before the law, and limitations on the power of the monarch.

It was no different in the Czech lands and the entire Habsburg monarchy. In March 1848, the Czechs sent a petition to the emperor demanding the abolition of slavery and censorship, an improvement in the status of workers, equality between Czech and German, and the return of at least partial independence to the Czechs (within the Habsburg monarchy).

Emperor Ferdinand I the Benevolent

WHAT IS IT?

Revolution - a fundamental change in society, a coup

Petition - a written request to a monarch or representatives of power

Obligation of citizenship of a person towards authority, state and church (e.g. a robot)

Censorship - official control of information and news, articles, texts, books

The lord - the owner of the estate on which the subjects worked and lived.

Constitution - the supreme law of the state

Uprising in Prague

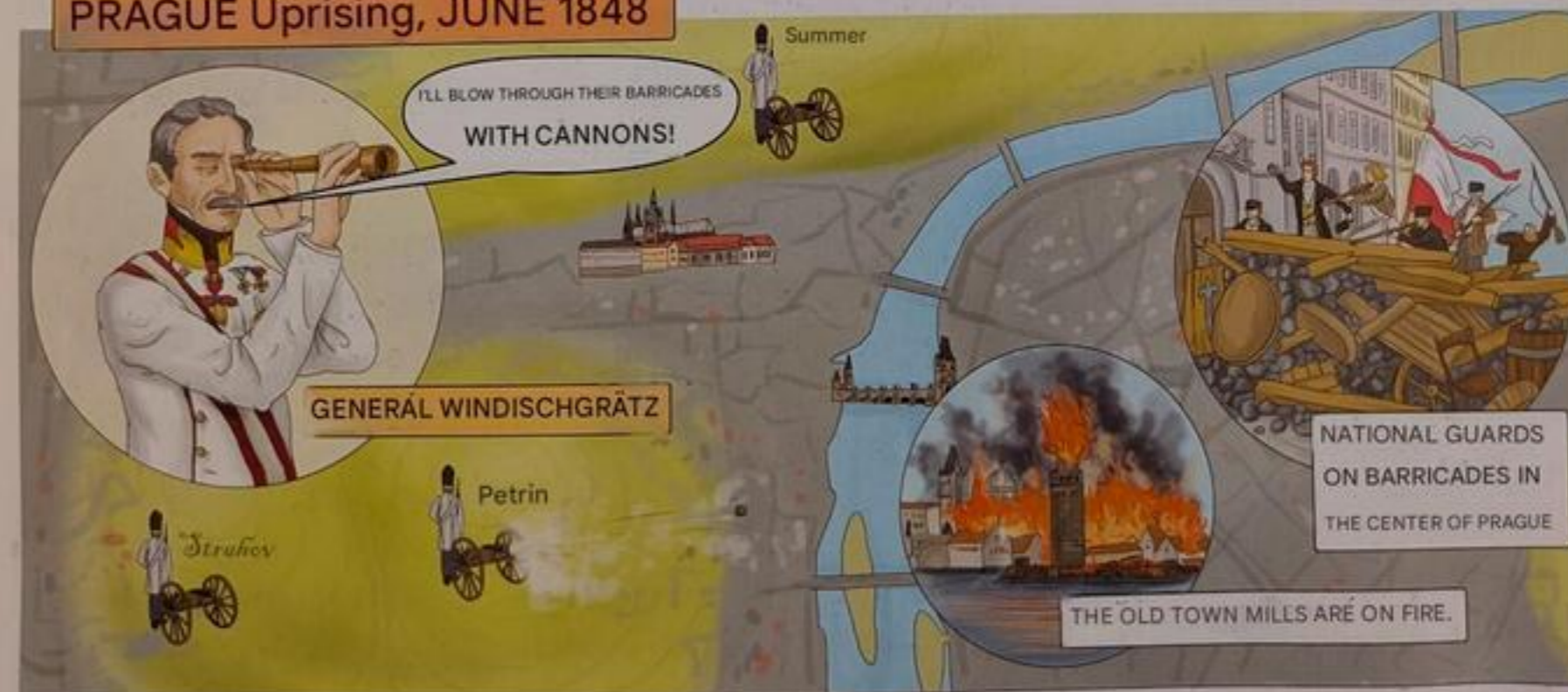
The first riots broke out in Vienna. Emperor Ferdinand I decided to comply and promised the people a constitution. In June 1848, an uprising broke out in Prague. Barricades began to be built in the streets against the army and volunteer units, which we call the National Guard, began to be formed.

The revolution was, however, suppressed. The people on the barricades were poorly armed and the army was significantly outnumbered. The monarch's power remained unlimited. The only success of the revolutionary events was the abolition of serfdom and labor.

DID YOU KNOW THAT...?

The commander of the imperial troops in Prague was General Alfred Windischgrätz.

PRAGUE Uprising, JUNE 1848

8. NADĚJE SVOBODY – REVOLUČNÍ ROK 1848

ABSOLUTISTICKÁ VLÁDA FRANTIŠKA JOSEFA I.

Po potlačení revoluce nastoupil na císařský trůn mladý **František Josef I.** Na začátku svého vládnutí nařídil **omezit občanské svobody.** Navíc v celé zemi zavedl **policejní dozor.** Ten měl sledovat podezřelé lidi, kteří se podíleli na revoluci či nesohlasili s jeho vládou. Rozhodl se také vládnout sám, **neomezeně.** Tomuto způsobu vlády říkáme **absolutizmus.** Čeština byla opět vytlačena z úřadů i škol.

Alžběta Bavorská
(řecená Sissi)

Manželkou Františka Josefa I. byla **Alžběta Bavorská, přezdívaná Sissi** (Františkova sestřenice). Byla velice vzdělaná, ale neměla ráda přísnost císařského dvora. Postupně se jejich manželství stalo nešťastným. Jejich jediný syn spáchal sebevraždu. Sissi se více než funkci císařovny věnovala péči o svoji krásu a cestování. Byl na ni spáchán atentát.

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ – ČESKÝ BÁSNÍK A NOVINÁŘ

Dobrym místem, kde své názory mohli vlastenci částečně vyjadřovat veřejně, byly **noviny.** **Cenzura** sice spoustu článků do tisku nepustila, ale i tak se v novinách občas kritika císaře a jeho vlády objevila. Nejaktivnějším **českým novinářem** byl **Karel Havlíček Borovský.** Císaři byl trnem v oku. Za své protistaťní články byl **zatčen** a odvezen do **vyhnanství** do tyrolského **Brixenu.** Zde musel strávit **tři roky** bez rodiny a přátel.

4 **K.** K. Havlíček Borovský psal krátké básničky, v nichž kritizoval nespravedlnost ve společnosti. Pokus se vysvětlit význam této básně:

*Nechod, Vašku, s pány na led, mnohý příklad známe,
že pán sklouzne a sedlák si za něj nohu zláme.*

František Josef I. v 18 letech
(Vládl až do roku 1916.)

1 Zjisti s pomocí internetu, jak se Sissi stravovala a jak pečovala o své vlasy.

2 Podle kterého města si Karel Havlíček zvolil své druhé příjmení?

3 Zjisti, kde se dnes nachází město Brixen a najdi ho na mapě.

Karel Havlíček Borovský

ZAPAMATUJ SI!

Rok 1848 byl ve znamení **revoluce.** Lidé chtěli získat **rovnost před zákonem, zrovnoprávnit češtinu s němčinou.** Revoluce byla **poražena** a jediným úspěchem bylo **zrušení poddanství a roboty.** Novým císařem se stal **František Josef I.**

8. HOPE OF FREEDOM – THE REVOLUTIONARY YEAR OF 1848

ABSOLUTIST GOVERNMENT OF FRANCIS JOSEPH I.

After the suppression of the revolution, the young Franz Joseph I ascended the imperial throne. At the beginning of his reign, he ordered the restriction of civil liberties. In addition, he introduced police surveillance throughout the country. This was to monitor suspicious people who participated in the revolution or disagreed with his government. He also decided to rule himself, without restrictions. We call this form of government **absolutism.** Czech was again forced out of offices and schools.

Elisabeth of Bavaria
(known as Sissi)

The wife of Franz Joseph I was **Elisabeth of Bavaria, nicknamed Sissi** (Francis' cousin). She was very educated, but she did not like the strictness of the imperial court. Gradually, their marriage became unhappy. Their only son committed suicide. Sissi devoted herself more to her beauty and travel than to her function as empress. **She was assassinated.**

KAREL HAVLÍČEK BOROVSÝ – CZECH POET AND JOURNALIST

A good place where patriots could partially express their opinions publicly were newspapers. Although censorship did not allow many articles to be published, criticism of the emperor and his government still occasionally appeared in newspapers. The most active Czech journalist was **Karel Havlíček Borovský.** He was a thorn in the emperor's side. For his anti-state articles, he was arrested and exiled to Brixen in Tyrol. Here he had to spend three years without family and friends.

4 **K.** K. Havlíček Borovský wrote short poems in which he criticized injustice in society. An attempt to explain the meaning of this poem:

Don't go out on the ice with the gentlemen, Vaška. We know many examples of gentlemen slipping and peasants breaking their legs for them.

Franz Joseph I at the age of 18
(Rule until 1916.)

hair. 1 Find out with the help of the Internet how Sissi ate and how she took care of her

2 After which city did Karel Havlíček choose his second surname?

3 Find out where the city of Brixen is located today and find it on the map.

Karel Havlíček Borovský

REMEMBER!

The year 1848 was marked by revolution. People wanted to gain equality before the law, to put Czech on an equal footing with German. The revolution was defeated and the only success was the abolition of serfdom and serfdom. Franz Joseph I became the new emperor.

9. ŽIVOT V ČECHÁCH ZA PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE

V průběhu první poloviny 19. století v Čechách prudce vzrostl počet obyvatel. Lidé se stěhovali z venkova za práci do průmyslově vyspělejších měst. Mnoho dělníků zaměstnávaly Vítkovické železárný v Ostravě nebo hut' Poldi v Kladně. Ve společnosti vznikaly nové skupiny – **továrníci a dělníci**.

Změnila se podoba měst. Dláždily se ulice, budovalo plynové osvětlení, vodovody a kanalizace. Ve městech se objevil nový typ bydlení: **nájemní – činžovní dům** – určený pro dělníky. Ve velkých průmyslových městech vznikaly celé dělnické čtvrti.

Pavlačový dům

VÍŠ, ŽE...?

Byty v pavlačovém domě byly malé, často je tvořila kuchyň a jeden pokoj, kde žila celá rodina. Záchody a stojan na vodu byly společné pro všechny nájemníky domu na pavlači. Pavlač sloužila ke společenskému setkávání sousedů.

CO TO JE?

Činže

– peníze za nájem, které platila rodina majiteli domu.

VÍŠ, ŽE...?

První elektrifikovaná trať byla postavena v roce 1903 z Tábora do Bechyně. Křížik sestrojil i **elektromobil**.

První benzínový automobil v Rakousku-Uhersku (nazvaný Präsident) v letech 1897-1898 sestrojil Leopold Sviták v Kopřivnici.

9. LIFE IN BOHEMIA DURING THE INDUSTRIAL REVOLUTION

During the first half of the 19th century, the population in Bohemia grew rapidly. People moved from the countryside to work in more industrially developed cities. Many workers were employed by the Vítkovice Ironworks in Ostrava or the Poldi Ironworks in Kladno. New groups emerged in society – factory owners and workers.

The appearance of cities changed. Streets were paved, gas lighting, water mains and sewage systems were built. A new type of housing appeared in cities: the rental apartment building – designed for workers. Entire working-class neighborhoods were created in large industrial cities.

Pavlačovy house

DID YOU KNOW THAT...?

The apartments in the terraced house were small, often consisting of a kitchen and one room where the whole family lived. The toilets and water dispenser were shared by all the tenants of the terraced house. The terrace was used for social gatherings of the neighbors.

WHAT IS IT?

Rent

– the rent money that the family paid to the landlord.

DID YOU KNOW THAT...?

The first electrified line was built in 1903 from Tabor to Bechyně. Křížik also built an electric car.

Due to poor working conditions in factories, workers began to form the first unions to defend their rights. They demanded shorter working hours, better working conditions, and the right to vote. By the end of the 19th century, the living conditions of workers had improved.

ELECTRICITY USE

In the second half of the 19th century, electricity also began to be used commonly. After the invention of the electric motor, electricity was used to drive machines in factories and in urban transport. Electricity also began to be used to light homes. The Czech designer and electrical engineer František Křížik (among others, the author of the patent for the arc lamp) had a great contribution to the use of electric energy. The development of electric energy was also promoted by the entrepreneur Emil Kolben, who manufactured electric motors, wires, fuses, light bulbs in his factory...

1 How fast did the first gasoline car go?

- In 1898, Sviták drove a Präsident car from Kopřivnice to Vienna, a distance of 328 km. The journey took him approximately 14 hours.
- Calculate how fast the car was going.

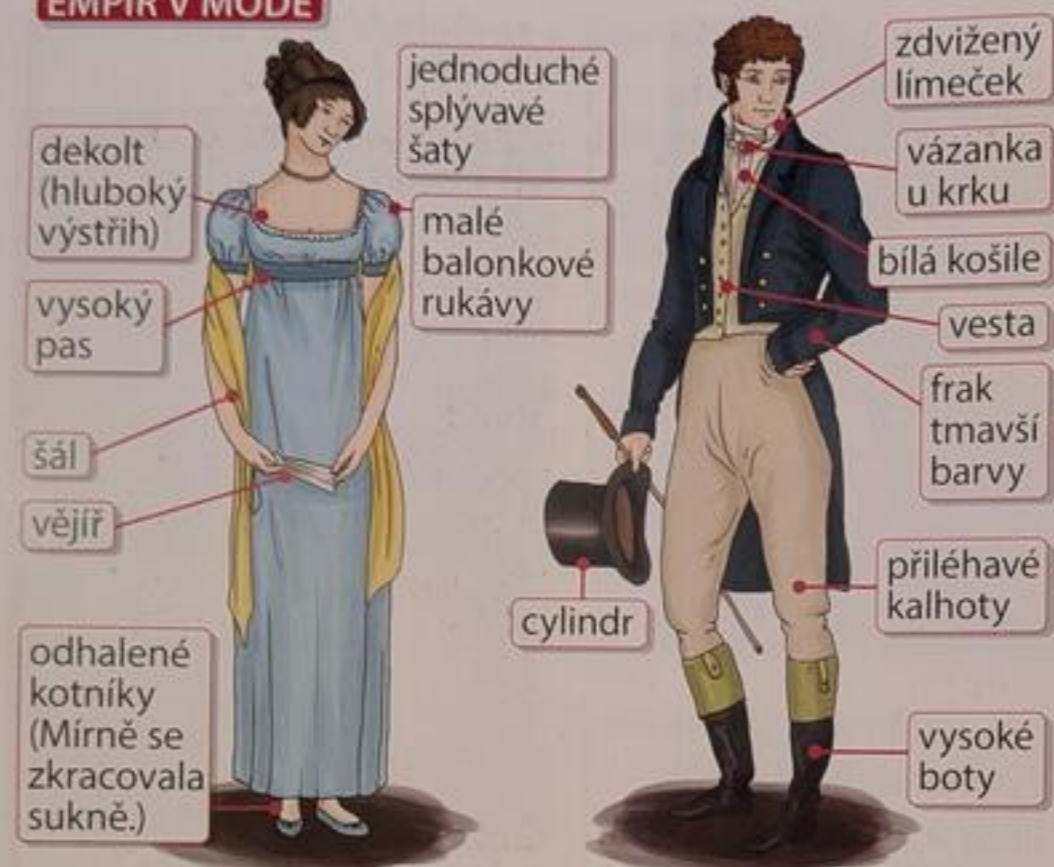
The first gasoline car in Austria-Hungary (called Präsident) was built in 1897-1898 by Leopold Sviták in Kopřivnice.

9. ŽIVOT V ČECHÁCH ZA PRŮMYSLOVÉ REVOLUCE

KULTURA A UMĚNÍ

O hodně lépe se žilo rodinám řemeslníků, obchodníků a úředníků. Kromě tradičních církevních svátků začal narůstat počet společenských akcí. Byly to hromadné výlety, taneční zábavy, besedy, poutě a jarmarky. Lidé trávili svůj volný čas sportem, chodili do kaváren a divadel.

EMPIR V MÓDĚ

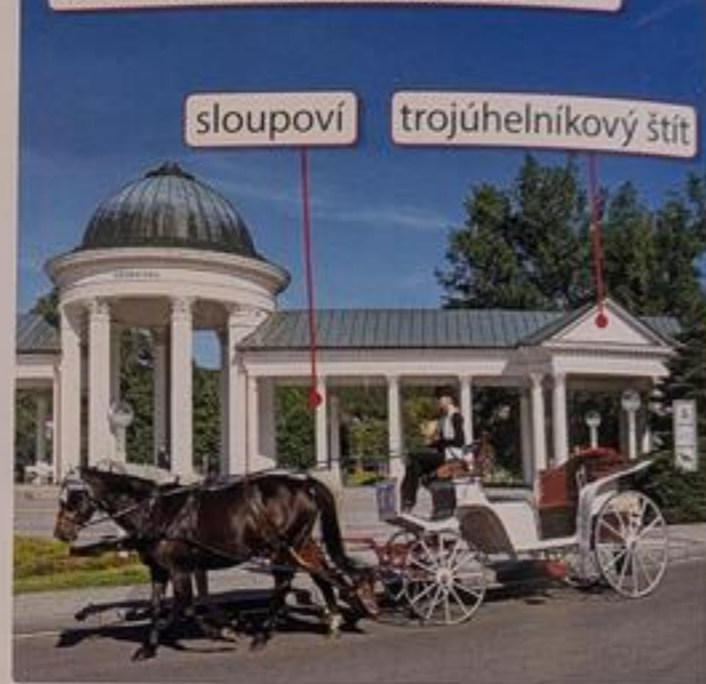

VÍŠ, ŽE...?

První český bál byl uspořádán v únoru 1840 v Praze. Mimo jiné se tam tančil nový módní tanec – polka.

KLASICIZMUS V ARCHITEKTUŘE

Kolonáda v Mariánských Lázních

KLASICIZMUS A EMPIR (KONEC 18. STOLETÍ – 1. POLOVINA 19. STOLETÍ)

Nastupující nový sloh – klasicismus – si bere vzory z antiky. Stavby mají pravidelné geometrické členění, trojúhelníkový štít, sloupoví a jsou doplněny sochami. V klasicistním slohu se staví hlavně paláce (u nás např. Černínský palác v Praze) a veřejné budovy (např. pražské Stavovské divadlo). Pro klasicistní architekturu jsou také typické tzv. francouzské zahrady. Krásným příkladem u nás je Květná zahrada v Kroměříži, která je zapsaná na seznamu UNESCO.

Klasicismus doplňuje v módě a nábytku empír. Ženský oděv je volný a splývavý, s vysokým pasem. Postupně se zkracuje sukně a odhaluje kotníky. Empírový nábytek využívá kombinaci tmavého dřeva se zlatým zdobením.

EMPIROVÝ NÁBYTEK

ZAPAMATUJ SI!

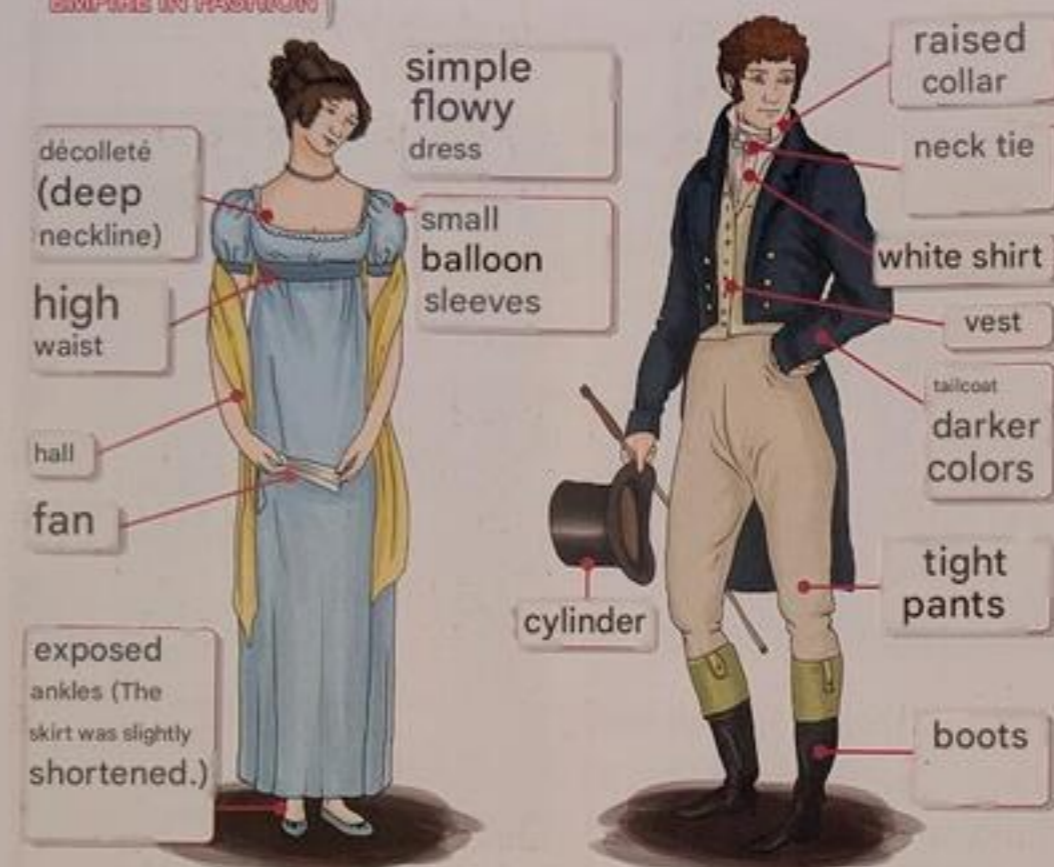
Během průmyslové revoluce v Čechách se změnilo složení společnosti. Vznikla skupina dělníků a továrníků. Došlo k velkému pokroku v modernizaci měst a zavádění elektřiny. Objevují se první benzínové automobily. Majetnější vrstvy společnosti organizují společenské akce. Ve stavebnictví, odívání a nábytku se prosazují nové slohy – klasicismus a empír.

9. LIFE IN BOHEMIA DURING THE INDUSTRIAL REVOLUTION

CULTURE AND ART

The families of craftsmen, merchants and officials lived much better. In addition to traditional church holidays, the number of social events began to increase. These were mass trips, dance parties, discussions, pilgrimages and fairs. People spent their free time playing sports, going to cafes and theatres.

EMPIRE IN FASHION

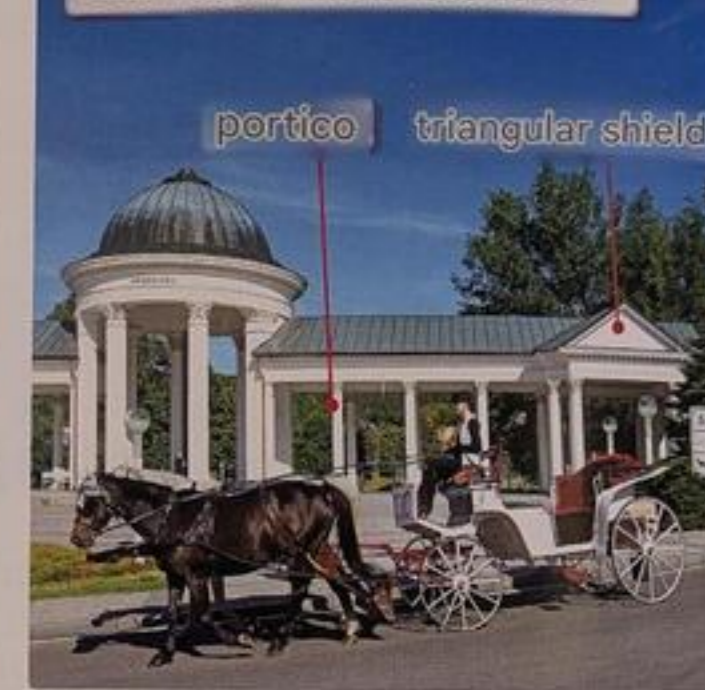

DID YOU KNOW THAT...?

The first Czech ball was held in Prague in February 1840. Among other things, the new fashionable dance, the polka, was danced – there.

CLASSICISM IN ARCHITECTURE

Colonnade in Mariánské Lázně

CLASSICISM AND EMPIRE (END OF 18TH CENTURY – 1ST HALF OF 19TH CENTURY)

The emerging new style - classicism - takes its inspiration from antiquity. The buildings have a regular geometric structure, a triangular gable, a portico and are complemented by statues. The classicist style is mainly used for palaces (for example, the Černín Palace in Prague) and public buildings (for example, the Prague Estates Theatre). So-called French gardens are also typical of classicist architecture. A beautiful example in our country is the Flower Garden in Kroměříž, which is listed on the UNESCO list.

Classicism complements the Empire style in fashion and furniture. Women's clothing is loose and flowing, with a high waist. Skirts gradually shorten, exposing the ankles. Empire style furniture uses a combination of dark wood with gold decoration.

EMPIRE FURNITURE

REMEMBER!

During the Industrial Revolution in Bohemia, the composition of society changed. A group of workers and factory workers emerged. There was great progress in the modernization of cities and the introduction of electricity. The first gasoline-powered cars appeared. The wealthier strata of society organized social events. New styles were promoted in construction, clothing, and furniture - classicism and empire.

10. NÁROD SOBĚ

František Josef I. nevládl pouze absolutisticky. Po několika letech své absolutistické vlády byl schopen určitých **ústupků**. V Čechách znovu začaly vycházet **české noviny a knihy** a všem se žilo lépe a o něco svobodněji. Češi se proto nepřestávali vzdávat myšlenky, že by v některých věcech mohli rozhodovat **sami za sebe** (rovnost češtiny s němčinou, samostatné české úřady a vláda aj.). Přes veškerou snahu se ale Čechům **nepodařilo** dosáhnout úspěchu.

VZNIK RAKOUSKA-UHERSKA

Maďari se naopak dočkali tzv. **rakousko-uherského vyrovnání** v roce 1867. František Josef I. souhlasil s tím, že z Rakouského císařství vzniknou **dvě země – Rakousko a Uhersko**. **Panovník, armáda a finance budou společné**. **České země zůstaly součástí Rakouska**.

RAKOUSKO-UHERSKO PO ROCE 1867

CO TO JE?

Rakousko-Uhersko

– stát skládající se ze dvou rovnoprávných zemí

Gramotnost

– schopnost číst a psát

Sokol

– označení tělovýchovného spolku, který kromě veřejných cvičení pořádal také kulturní akce, zábavy a výlety.

1 Zjisti, zda v současnosti stále funguje tělovýchovný spolek Sokol.

ŠKOLSTVÍ A KULTURA

Uvolnění a částečná svoboda se v českých zemích kladně projevila ve **školství a kultuře**. Zakládaly se různé **pěvecké, divadelní a tělovýchovné spolky**. Jedním z nejvýznamnějších byl tělovýchovný spolek **Sokol**, založený Miroslavem **Tyršem** a Jindřichem **Fügnerem**.

Koncem 19. století uměla většina Čechů **číst a psát**. Zejména díky tomu, že vznikaly **nové školy** a **povinná školní docházka** byla **prodloužena z šesti na osm let**.

Tomáš Garrigue Masaryk

V Praze byla dosavadní německá univerzita **rozdělena** na českou a německou část. Vyučovalo na ní mnoho českých vědců, mezi nimi také **Tomáš Garrigue (čti Garyk) Masaryk**. (O této osobnosti se více dozvíš ve 13. kapitole na str. 41.)

M. Tyrš v sokolském stejnokroji

10. NATION OF ITSELF

Franz Joseph I did not rule only absolutist. After several years of his absolutist rule, he was able to make certain concessions. Czech newspapers and books began to be published again in Bohemia, and everyone lived better and a little more freely. Therefore, the Czechs did not stop giving up the idea that they could decide for themselves in some matters (equality of Czech with German, independent Czech authorities and government, etc.). Despite all their efforts, the Czechs did not succeed.

THE ESTABLISHMENT OF AUSTRIA-HUNGARY

The Hungarians, on the other hand, experienced the so-called **Austro-Hungarian Compromise** in 1867. Franz Joseph I agreed that the Austrian Empire would be divided into two countries - Austria and Hungary. The monarch, army and finances would be shared. The Czech lands remained part of Austria.

AUSTRIA-HUNGARY AFTER 1867

WHAT IS IT?

Austria-Hungary

– a state consisting of two equal countries

Literacy

– ability to read and write

Falcon

– the name of a physical education club that, in addition to public exercises, also organized cultural events, entertainment, and trips.

1 Find out whether the Sokol physical education club is still operating.

EDUCATION AND CULTURE

The liberalization and partial freedom in the Czech lands had a positive impact on education and culture. Various singing, theater and physical education clubs were founded. One of the most important was the physical education club **Sokol**, founded by Miroslav **Tyrš** and Jindřich **Fügner**.

By the end of the 19th century, most Czechs could read and write, especially thanks to the establishment of new schools and the extension of compulsory schooling from six to eight years.

Tomáš Garrigue Masaryk

In Prague, the former German University was divided into a Czech and a German part. Many Czech scientists taught there, including **Tomáš Garrigue (read Garyk) Masaryk**. (You will learn more about this personality in Chapter 13 on page 41.)

M. Tyrš in a Sokol uniform

10. NÁROD SOBĚ

NÁRODNÍ DIVADLO

Čechům velmi chybělo vlastní české divadlo. Rozhodli se proto, že vybudují své nové, **Národní divadlo** v Praze. Tato myšlenka se ujala u všech vlastenců a pomocí sbírky, do které přispěl i panovník, se podařilo brzy shromáždit dostatek peněz na stavbu. V roce **1868** byl slavnostně položen tzv. **základní kámen**. Divadlo bylo **otevřeno v roce 1881** operou Bedřicha Smetany *Libuše*. Brzy po otevření však došlo k **velkému neštěstí – divadlo začalo hořet**.

POŽÁR NÁRODNÍHO DIVADLA V PRAZE ROKU 1881

Požár lidi ještě více stmelil a v téměř rekordním čase byla uspořádána nová sbírka pod heslem „**Národ sobě**“. **Divadlo bylo znovuotevřeno roku 1883 opět Smetanovou Libuší**. Architektem Národního divadla byl **Josef Zitek**. Na výzdobě divadla se podíleli tehdejší významní umělci. **Vojtěch Hynais** namaloval oponu, vnitřek budovy svými malbami zkrášlil **Mikoláš Aleš**.

Opona Národního divadla od Vojtěcha Hynaise

VÍŠ, ŽE...?

Pozdrav **nazdar** pochází právě z této doby, protože na pokladničkách byl nápis „**Na zdar Národního divadla**“.

Základní kameny pro divadlo byly přivezeny z významných historických míst českých zemí.

- 2 **W** Zjistí s pomocí internetu nebo encyklopedií, kteří další významní čeští umělci se podíleli na výzdobě Národního divadla.

10. NATION OF ITSELF

NATIONAL THEATRE

The Czechs were very much missing their own Czech theatre. They therefore decided to build their new one, the National Theatre in Prague. This idea caught on with all the patriots and with the help of a collection, to which the monarch also contributed, they soon managed to collect enough money for the construction. In 1868, the so-called **foundation stone** was ceremonially laid. The theatre was opened in 1881 with Bedřich Smetana's opera *Libuše*. However, a great misfortune occurred soon after the opening – the theatre caught fire.

FIRE OF THE NATIONAL THEATRE IN PRAGUE IN 1881

The fire brought people together even more, and in almost record time a new collection was organized under the slogan "**The Nation for Itself**". The theater was reopened in 1883, again with Smetana's *Libuše*. The architect of the National Theater was **Josef Zitek**. Prominent artists of the time participated in the decoration of the theater. **Vojtěch Hynais** painted the curtain, and **Mikoláš Aleš** embellished the interior of the building with his paintings.

Curtain of the National Theatre by Vojtěch Hynais

DID YOU KNOW THAT...?

The greeting "**Nazdar**" (Good luck) comes from this time, because the cash registers had the inscription "**Na zdar**" (Good luck to the National Theatre).

The **foundation stones** for the theater were brought from important historical sites in the Czech lands.

- 2 **W** Find out, using the Internet or encyclopedias, which other important Czech artists participated in the decoration of the National Theatre.

ČEŠTÍ UMĚLCI 19. STOLETÍ

Umělci, kteří se podíleli na výzdobě Národního divadla, předvedli svůj talent i jinde.

Významným malířem byl **Josef Mánes**. Jeho um můžeš obdivovat na **orloji** Staroměstské radnice v Praze.

V 19. století působili také skvělí čeští spisovatelé a básníci jako **Karel Hynek Mácha**, **Jan Neruda**, **Božena Němcová**, **Karel Jaromír Erben** či **Alois Jirásek**.

Vynikajícím **hudebním skladatelem** byl **Bedřich Smetana**, jehož nejvýznamnějším dílem je soubor skladeb **Má vlast** a **opera Libuše**. Ve své době však větší popularitu získal **Antonín Dvořák**, který byl slavný i v **Americě**. Zde uchvátil svojí symfonií „**Z Nového světa**“. Toto hudební dílo patří k nejlepším na světě. Jeho neznámější operou je **Rusalka**.

Sochař **Josef Václav Myslbek** vytvořil naši nejslavnější jezdeckou sochu – **sochu svatého Václava** na Václavském náměstí v Praze.

ROMANTIZMUS

Významné změny nastaly i v **architektuře**. V 19. století byl velmi oblíbeným směrem **romantizmus**. Romantické stavby jsou **napodobeninami** starých architektonických slohů (gotického, barokního, renezančního aj.). Vznikaly tak stavby **novogotické**, **novobarokní**, **novorenezanční** (např. novorenezanční budova Národního divadla).

Zámek Lednice v novogotickém stylu

ZAPAMATUJ SI!

Za vlády Františka Josefa došlo k **rakousko-uherskému vyrovnání**. Češi se samostatnosti nedočkali. V **19. století** byl založen **Sokol**, postaveno **Národní divadlo v Praze**, tvoří slavní čeští umělci – **A. Dvořák**, **J. Neruda**, **B. Smetana**, **J. Mánes**, **J. V. Myslbek** aj. V literatuře a architektuře vládne **romantizmus**.

CZECH ARTISTS OF THE 19TH CENTURY

The artists who participated in the decoration of the National Theatre also demonstrated their talents elsewhere.

Josef Mánes was a prominent painter. You can admire his art on the astronomical clock of the Old Town Hall in Prague.

The 19th century also saw the work of great Czech writers and poets such as **Karel Hynek Mácha**, **Jan Neruda**, **Božena Němcová**, **Karel Jaromír Erben** and **Alois Jirásek**.

An outstanding composer was **Bedřich Smetana**, whose most important work is the collection of compositions **My Homeland** and the opera **Libuše**. However, in his time, **Antonín Dvořák** gained greater popularity, who was also famous in **America**. There he captivated with his symphony "From the New World". This musical work is one of the best in the world. His most famous opera is **Rusalka**.

Sculptor **Josef Václav Myslbek** created our most famous equestrian statue, the statue of **Saint Wenceslas** on **Wenceslas Square** in Prague.

ROMANTICISM

Significant changes also occurred in **architecture**. In the 19th century, Romanticism was a very popular trend. Romantic buildings are imitations of old architectural styles (Gothic, Baroque, Renaissance, etc.). Thus, **neo-Gothic**, **neo-Baroque**, and **neo-Renaissance buildings** were created (e.g., the neo-Renaissance building of the National Theater).

Lednice Castle in the Neo-Gothic style

REMEMBER!

During the reign of **Franz Joseph**, the **Austro-Hungarian Compromise** took place. The Czechs did not achieve independence. In the 19th century, the **Sokol** was founded, the **National Theatre** was built in Prague, and famous Czech artists – **A. Dvořák**, **J. Neruda**, **B. Smetana**, **J. Mánes**, **J. V. Myslbek**, etc. – created works. Romanticism prevailed in literature and architecture.

Výprava za poznáním – české probuzení

Od poloviny 19. století už u nás pravidelně vycházely české časopisy a noviny. Jedním z prvních českých časopisů byly Květy české. Jejich redaktorem byl Josef Kajetán Tyl.

Časopis Květy

- Jak vidíš, tehdejší čeština byla odlišná od té dnešní. Dokážeš přečíst celý text?
- Uveď, která slova se dnes píše jinak.
- Existuje tento časopis ještě dnes?

Vytvořte redakci novin/časopisu 19. století:

- Rozdělte se do skupin. Každá skupina si zvolí svého šéfredaktora, redaktory, grafika, ale nesmíte zapomenout také na cenzora!
- Ve skupinách vytvořte časopis či noviny, které dokumentují situaci např. rakousko-uherského vyrovnání, vzniku Národního divadla, vydání Erbenovy Kytice, představení nového vynálezu apod.
- Sestavte dva výtisky novin – před zásahem a po zásahu cenzora.

Číslo 8^{mé}.

Časopis tento vychází u Jana Host. Pospjšila, w Praze, na starém městě, w li-liowé ulici, číslu 946, a k dostání gest w kněžhoskladu wydawatelowu každý čitřek po archu, k němužto se we čirnáci dnech weždy gestě pularchowá přjloha příkládá.

Jak se měnila móda

Vytvořte ve třídě přehled vývoje módy od pravěku, přes oblečení v době Slovanů, v gotice, renezanzi, baroku, až po empír a romantizmus 19. století. Může jít o koláž sestavenou z vystřižených obrázků, vlastních kreseb a popisných textů. (Informace najdete nejen v učebnici vlastivědy, ale také v encyklopediích a na internetu.)

ZOPAKUJ SI:

1. Vysvětli pojem národní obrození.
2. Kde poprvé zazněla píseň Kde domov můj a čím je významná?
3. Jmenuj nejvýznamnější české buditele 19. století.
4. Popiš nejdůležitější události a osobnosti roku 1848.
5. Podle čeho poznáš umělecké slohy klasicizmus, empír a romantizmus?
6. Čemu se věnoval spolek Sokol?
7. Vyprávěj, jak vzniklo Národní divadlo.
8. Jmenuj nejvýznamnější české umělce 19. století ve výtvarném umění, hudbě a literatuře.

ROMANTIZMUS V MÓDĚ

A journey of discovery – the Czech awakening

Czech magazines and newspapers have been published regularly in our country since the mid-19th century. One of the first Czech magazines was Květy české. Its editor was Josef Kajetán Tyl.

Flowers magazine

- As you can see, the Czech language of that time was different from today. Can you read the whole text?
- Name which words are spelled differently today.
- Does this magazine still exist today?

Create a 19th century newspaper/magazine editorial office:

- Divide into groups. Each group will choose its own editor-in-chief, editors, graphic designer, but don't forget the censor!
- In groups, create a magazine or newspaper that documents the situation, e.g. the Austro-Hungarian Compromise, the establishment of the National Theatre, the publication of Erben's Bouquet, the performance of a new invention, etc.
- Compile two copies of the newspaper - before and after the censor's intervention.

How fashion changed

Create a classroom overview of the development of fashion from prehistoric times, through clothing in the Slavic era, in the Gothic, Renaissance, Baroque, to the Empire and Romanticism of the 19th century. This could be a collage made up of cut-out pictures, your own drawings and descriptive texts. (You can find information not only in your local history textbook, but also in encyclopedias and on the Internet.)

REPEAT YOURSELF:

1. Explain the concept of national revival.
2. Where was the song Where is my home first heard and what is its significance?
3. Name the most important Czech revivalists of the 19th century.
4. Describe the most important events and personalities of 1848.
5. How do you recognize the artistic styles of classicism, empire and romanticism?
6. What was the Sokol association dedicated to?
7. Tell us how the National Theatre was founded.
8. Name the most important Czech artists of the 19th century. flies in the visual arts, music and literature.

Number 8.

This magazine is published by Jan Host. Pospjšila, in Prague, in the Old Town, in Li-liowe Street, number 946, and to receive the receipts in the bookstore, it is published every Tuesday by sheet, to which a sheet supplement is attached every fortnight.

ROMANTICISM IN FASHION

11. ČEŠI A NĚMCI

HISTORICKÉ KOŘENY ČESKO-NĚMECKÝCH VZTAHŮ

Historie společného soužití Čechů a Němců na území dnešní České republiky má hluboké kořeny sahající až do 13. století. Tehdy právě začali do země přicházet noví obyvatelé a začala **středověká kolonizace – osídlování území**, nazvaná později jako „německá“. Prvními kolonisty se stali v předchozím století domácí obyvatelé, později začali přicházet noví osadníci z přilehlých oblastí, dokonce až z Porýní.

Český středověký stát patřil již ve 13. století k předním mocenským centrům Evropy a již od první poloviny 10. století byl počítán mezi státy **Svaté říše římské**. Němci byli v zemi vnímáni jako lidé cizí, hosté mluvící jiným jazykem. V 15. století během husitství jsou Němci bráni jako nepřátelé. Během 14. a 15. století dochází k výraznému **národnímu uvědomění Čechů i Němců** a vedly se spory, kdo vlastně první obýval české území.

ROZPOR MEZI ČECHY A NĚMCI

Rok 1848 byl pro rozvoj vztahů Čechů a Němců v 19. a ve 20. století klíčovým okamžikem. Po krátkém období společného nadšení a velkých očekávání z nadcházející svobody však přišel **rozchod a vzájemné nepochopení**. Vyspělejší německé prostředí bylo ochotno respektovat kulturní samostatnost Čechů, ale v rámci jednotného německého státu.

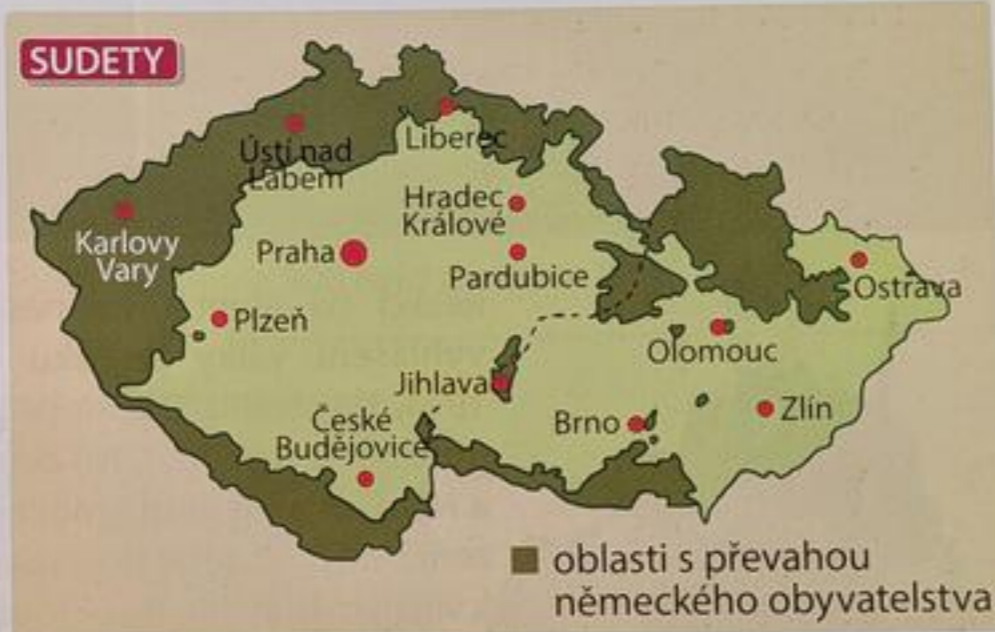
CO TO JE?

Nacionalismus – národní hrdost, myšlenkový a politický směr zdůrazňující význam národa

Na českém území žily přibližně dvě třetiny obyvatel české národnosti a třetina Němců. Češi proto usilovali o samostatnou politiku a zrovnoprávnění češtiny s němčinou. Stupňovalo se napětí a vzrůstal nacionalismus. Český a německý politický program se dostal do nepřekonatelných protikladů a na české straně nastaly **obavy z germanizace – poněmčování**.

VIŠ, ŽE...?

Vůbec k prvnímu setkání Čechů se svými západními sousedy došlo už za doby Velké Moravy, kdy k nám přišli kněží z Francké říše.

Češi žili převážně v nížinách podél říčních toků a neměli zkušenosti s životem v horských oblastech. Příchozí Němci tyto oblasti osídlili a hospodařili zde. Tyto **pohraniční oblasti se nazývají Sudety**.

Obec Prackovice nad Labem (v Ústeckém kraji) na fotografii z roku 1910 (Obec byla silně poněmčena – např. v roce 1880 nebyl mezi 520 obyvateli žádný Čech, v roce 1890 bylo mezi 419 lidmi jen 5 Čechů. Tento stav trval až do 20. století.)

11. CZECHS AND GERMANS

HISTORICAL ROOTS OF CZECH-GERMAN RELATIONS

The history of the coexistence of Czechs and Germans in the territory of the present-day Czech Republic has deep roots dating back to the 13th century. At that time, new inhabitants had just begun to arrive in the country and the medieval colonization – the settlement of the territory, later called "German" – began. The first colonists in the previous century were the native inhabitants, later new settlers began to arrive from adjacent areas, even from the Rhineland.

The Czech medieval state was already one of the leading centers of power in Europe in the 13th century and was counted among the states of the Holy Roman Empire from the first half of the 10th century. Germans were perceived in the country as foreigners, guests speaking a different language. In the 15th century, during the Hussite period, Germans were defended as enemies. During the 14th and 15th centuries, there was a significant national awareness among Czechs and Germans, and disputes arose over who actually inhabited Czech territory first.

CONFLICT BETWEEN BOHEMIANS AND GERMANS

The year 1848 was a key moment in the development of relations between Czechs and Germans in the 19th and 20th centuries. After a short period of shared enthusiasm and great expectations for the coming freedom, however, came a **breakup and mutual misunderstanding**. The more advanced German environment was willing to respect the cultural independence of the Czechs, but within the framework of a unified German state.

WHAT IS IT?

Nationalism – national pride, a philosophical and political direction emphasizing the importance of the nation

Approximately two-thirds of the population of Czech nationality and one-third of Germans lived in the Czech territory. The Czechs therefore strove for an independent policy and equal rights for Czech and German. Tensions escalated and nationalism grew. The Czech and German political programs came into insurmountable contradictions and the Czech side became concerned about Germanization.

DID YOU KNOW THAT...?

The first meeting of the Czechs with their western neighbors took place during the time of Great Moravia, when priests from the Frankish Empire came to us.

The Czechs lived mainly in the lowlands along the river courses and had no experience of life in mountainous areas. The Germans who arrived settled these areas and farmed there. These border areas are called the Sudetenland.

The village of Prackovice nad Labem (in the Ústí nad Labem region) in a photograph from 1910 (The village was heavily Germanized – for example, in 1880 there was no Czech among the 520 inhabitants, in 1890 there were only 5 Czechs among the 419 people. This situation lasted until the 20th century.)

12. PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

SARAJEVSKÝ ATENTÁT – POČÁTEK VÁLKY

Počátkem 20. století se Rakousko – Uhersko pokoušelo získat nová území na Balkánském poloostrově. Slabší Srbsko však nechtělo ustoupit. Monarchie hledala záminku k válce.

ATENTÁT NA NÁSLEDNÍKA TRŮNU FRANTIŠKA D'ESTE

SARAJEVO 28. ČERVNA 1914

Německý pěšák za první světové války (Vojáci byli vyzbrojeni puškou, lopatkou, plynovou maskou, přikrývkou a střelivem.)

Reakcí na atentát na následníka trůnu Ferdinanda d'Este bylo vyhlášení války Srbsku císařem Františkem Josefem I. roku 1914. Na stranu Srbska se přidalo Rusko, Francie a Velká Británie (mocnosti Dohody). Na druhé straně bojovalo Rakousko-Uhersko a Německo (Ústřední mocnosti). Do války se postupně zapojily další země, až proti sobě bojovalo 35 zemí a 70 miliónů vojáků. Docházelo k vleklým bojům o nové rozdělení světa.

MODERNÍ ZBRANĚ

Velikost válečného konfliktu vedla ke zvýšení zbrojní výroby a zdokonalování zbraní. Britové poprvé nasazují **tanky**, objevila se **první letadla**, moře brázdí **bitevní lodě** a **ponorky**. Byl použit **otravný plyn** a uplatnění našly **rychlopalné zbraně** – děla, pušky a kulomety.

Britský tank Mark vážil 26 tun a byl vyzbrojen 4 kulomety. Posádku tvořilo 7 osob.

Boje 1. světové války se odehrávaly v zákopech a za překážkami z ostnatého drátu – odtud pochází název „zákopová válka“.

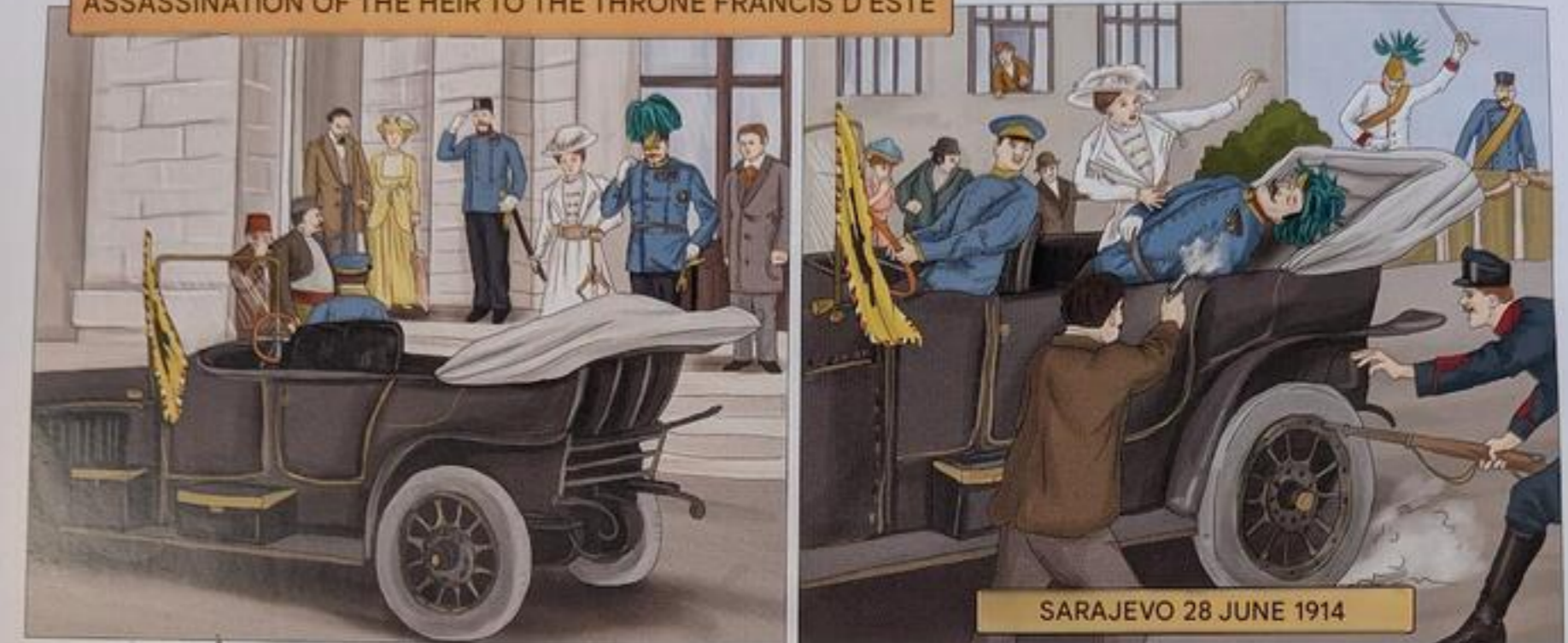

12. WORLD WAR I

SARAJEVO ASSASSINATION - THE BEGINNING OF THE WAR

At the beginning of the 20th century, Austria-Hungary was trying to gain new territories in the Balkan Peninsula. However, the weaker Serbia did not want to give in. The monarchy was looking for a pretext for war.

ASSASSINATION OF THE HEIR TO THE THRONE FRANCIS D'ESTE

SARAJEVO 28 JUNE 1914

German infantryman during World War I (Soldiers were armed with a rifle, shovel, gas mask, blanket and ammunition.)

In response to the assassination of the heir to the throne, Ferdinand d'Este, Emperor Franz Joseph I declared war on Serbia in 1914. Russia, France and Great Britain (the Entente powers) joined Serbia. On the other side, Austria-Hungary and Germany (the Central Powers) fought. Other countries gradually joined the war, until 35 countries and 70 million soldiers fought against each other. There were protracted battles for a new division of the world.

MODERN WEAPONS

The scale of the conflict led to increased arms production and improvements in weapons. The British first deployed tanks, the first aircraft appeared, battleships and submarines sailed the seas. Poison gas was used, and rapid-fire weapons - cannons, rifles and machine guns - found their application.

The British Mark tank weighed 26 tons and was armed with 4 machine guns. The crew consisted of 7 people.

The fighting of World War I took place in trenches and behind barbed wire obstacles - hence the name "trench warfare".

Edvard Beneš

Milan Rastislav Štefánik

ZAHRAŇIČNÍ ODBOJ

Čeští vlastenci v čele s Tomášem Garrigue Masarykem a Edvardem Benešem odešli po vypuknutí války do zahraničí. Ve Francii se setkali se Slovákem Milanem Rastislavem Štefánikem. Začali organizovat boj proti habsburské monarchii – zahraniční odboj. Jejich hlavní myšlenkou bylo vytvoření samostatného státu Čechů a Slováků.

LEGIE A LEGIONÁŘI

V zahraničí začaly vznikat dobrovolné revoluční jednotky – legie. Byly složené z Čechů a Slováků, kteří bojovali po boku Dohody proti Německu a Rakousko-Uhersku. Legie byly nasazeny v bojích na francouzské a italské frontě. Nejpočetnější zastoupení měly v Rusku. Koncem války měly jednotky přes 100 000 dobrovolníků.

VÍŠ, ŽE...?

Mezi nejvýznamnější bitvy legií patřila bitva u Zborova (v Rusku) v červenci 1917. Československá střelecká brigáda porazila rakousko-uherský pluk. Legie zajaly 3 150 nepřátel, 185 legionářů padlo a 800 bylo zraněno.

Hlídká československých legionářů na Rusi

Legionářský odznak z čepice uniformy

Ukázka z deníku legionáře:

„V 9 hodin ráno nastupení. Já raněn za první rakouskou linií, kdy jsme začali couvati. Proč hoši na našem křídle začali ustupovati, nevím. Vrátil jsem se do okopů, kde byl raněný Ryšavý, Zelenka, Rot, Fišer, Cejp a mnoho známých z našeho vzvodu a roty. Zde jsem trochu počkal, až utichla dělostřelba nepřítele a mnoho známých z našeho vzvodu a roty. Zde jsem trochu počkal, až utichla dělostřelba nepřítele v neustálých obavách o naše v předu, zda ještě neustupují a zda na konec na nás Němci nepřijdou, neboť nás bylo málo, okopy prázdné a posily nebylo. Obav jsem zažil dosti, zvláště za pobytu v okopech, kdy nás bylo pramálo, na traverse po jednom, pak raket vůbec nebylo, bomb málo.“

Vysvětlení pojmů:

nastupení – nástup, okopy – zákopy na frontě, vzvod – oddělení, traversa – příčné zemní nebo zděné těleso napříč pevnostní čarou, chránící prostor proti boční palbě

Edvard Benes

Milan Rastislav Stefanik

FOREIGN REPUBLIC

Czech patriots led by Tomáš Garrigue Masaryk and Edvard Beneš went abroad after the outbreak of war. In France they met the Slovak Milan Rastislav Štefánik. They began to organize the fight against the Habsburg monarchy - the foreign resistance. Their main idea was the creation of an independent state of Czechs and Slovaks.

LEGION AND LEGIONARIES

Abroad, voluntary revolutionary units - legions - began to be formed. They were composed of Czechs and Slovaks who fought alongside the Entente against Germany and Austria-Hungary. The legions were deployed in battles on the French and Italian fronts. They were most numerous in Russia. By the end of the war, the units had over 100,000 volunteers.

DID YOU KNOW THAT...?

Among the most significant battles of the legions was the Battle of Zborov (in Russia) in July 1917. The Czechoslovak Rifle Brigade defeated an Austro-Hungarian regiment. The legions captured 3,150 of the enemy, 185 legionnaires were killed and 800 were wounded.

Patrol of Czechoslovak legionnaires in Russia

Legionary badge from uniform cap

An excerpt from the legionnaire's diary:

“At 9 o'clock in the morning we set off. I was wounded behind the first Austrian line when we started to retreat. Why the boys on our wing started to retreat, I don't know. I returned to the trenches, where Ryšavý, Zelenka, Rot, Fišer, Cejp and many acquaintances from our platoon and company were wounded. Here I waited a little until the enemy artillery fire died down, constantly worrying about ours in the front, whether they were still retreating and whether the Germans would come to us in the end, because there were few of us, the trenches were empty and there were no reinforcements. I experienced a lot of fear, especially while in the trenches, when there were very few of us, one on each traverse, then there were no rockets at all, few bombs.”

Explanation of terms:

boarding - boarding, trenches - trenches on the front, levee - séparation, traverse - transverse earth or masonry body across the fortification lines, protecting the area against flank fire

12. PRVNÍ SVĚTOVÁ VÁLKA

ŽIVOT LIDÍ ZA VÁLKY

Život za války se velmi ztížil. Došlo k podstatnému zhoršení zásobování potravinami, protože většina mužů musela narukovat do armády a neměl kdo obdělávat pole. Ženy a děti musely zastat jejich práci na polích a v továrnách. Krize se projevila i na venkově. Lidem byla zabavována mouka, obilí, seno i sláma, byl zaveden přidělový systém potravin. Hlad, epidemie, vysoká úmrtnost, nedostatek surovin (zejména uhlí) vedly k poklesu výroby v průmyslu. Dražota stoupala šíleným tempem. Rostly nepokoje a propukaly demonstrace.

VÍŠ, ŽE...?

Koncem ledna 1918 se uskutečnila v celé monarchii generální stávka dělnictva proti válce pod heslem „Mír, svoboda, chléb“.

Za války rostl černý obchod s potravinami. Lidé si snažili zhotovovat skrýše, kde schovávali potraviny.

KONEC A DŮSLEDKY VÁLKY

K ukončení války výrazně přispěl vstup USA do války (1917) a návrh prezidenta Spojených států konflikt řešit mírovou cestou. Po čtyřech letech vyčerpávajících bojů byly v roce 1918 armády Německa a Rakouska-Uherska poraženy. Válka skončila a uzavřela ji mírová konference ve Versailles v letech 1919–1920.

Jedním ze zásadních důsledků byl rozpad Rakouska-Uherska a vznik nových států na území Evropy. Hospodářství a ekonomika poražených států se nacházely v hluboké krizi. Byly obrovské ztráty na životech. Vznikla Společnost národů, která měla řešit konflikty mírovou cestou. Celospolečensky se rozvíjel pacifismus – postoj proti násilí a válkám.

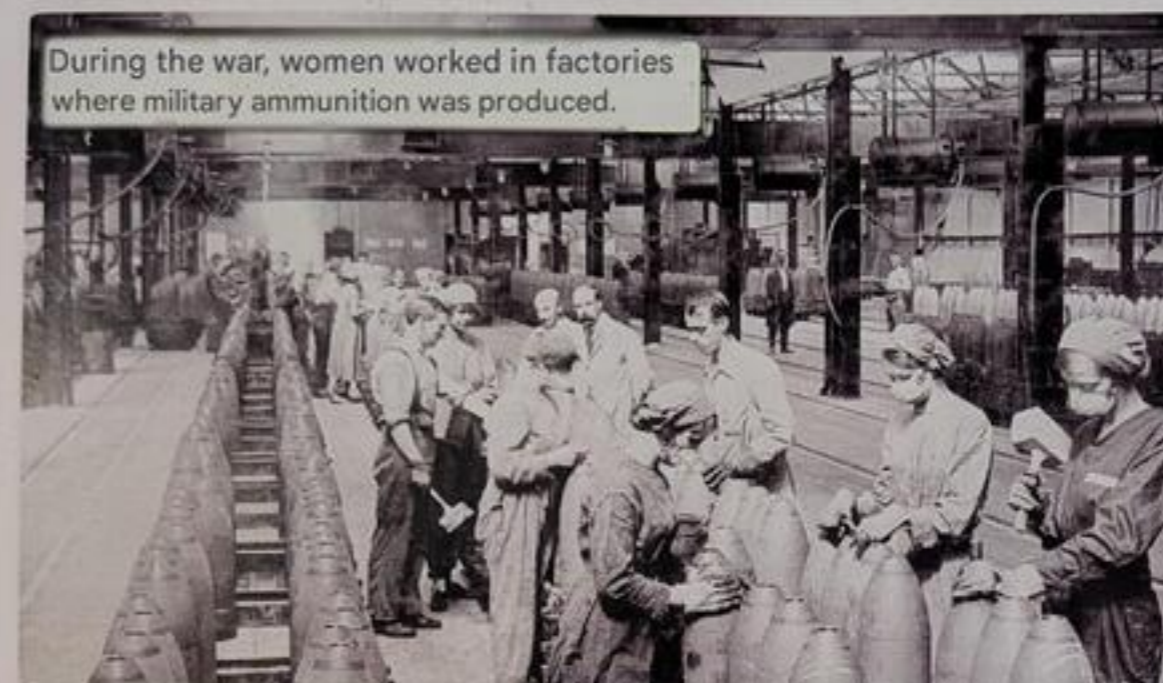
ZAPAMATUJ SI!

Atentát na následníka trůnu Ferdinanda d'Este dal záminku k vyvolání první světové války. Stály proti sobě mocnosti Dohody (Rusko, Francie, Velká Británie) a Ústřední mocnosti (Rakousko-Uhersko, Německo). Válka postupně přerostla v celosvětový konflikt. Rozvíjel se zbrojní průmysl, byly použity nové moderní zbraně. Válka skončila roku 1918 porážkou Německa a Rakouska-Uherska. Ve Versailles byly podepsány mírové dohody a potvrzeno nové rozdělení světa.

12. WORLD WAR I

PEOPLE'S LIFE DURING WAR

Life during the war became very difficult. There was a significant deterioration in the food supply, because most men had to enlist in the army and there was no one to cultivate the fields. Women and children had to take over their work in the fields and factories. The crisis was also felt in the countryside. Flour, grain, hay and straw were confiscated from people, and a food rationing system was introduced. Hunger, epidemics, high mortality, and shortages of raw materials (especially coal) led to a decline in industrial production. Prices rose at a crazy pace. Unrest grew and demonstrations broke out.

DID YOU KNOW THAT...?

At the end of January 1918, a general strike of workers against the war took place throughout the monarchy under the slogan "Peace, Freedom, Bread".

During the war, the black market in food grew. People tried to build hiding places to hide food.

THE END AND CONSEQUENCES OF THE WAR

The end of the war was greatly contributed to by the entry of the USA into the war (1917) and the proposal of the President of the United States to resolve the conflict peacefully. After four years of exhausting fighting, the armies of Germany and Austria-Hungary were defeated in 1918. The war ended and was concluded by the Versailles Peace Conference in 1919–1920.

One of the main consequences was the collapse of Austria-Hungary and the emergence of new states in Europe. The economy and the economy of the defeated states were in deep crisis. There were huge losses of life. The League of Nations was established, which was supposed to resolve conflicts peacefully. Pacifism – an attitude against violence and wars – developed throughout society.

REMEMBER!

The assassination of the heir to the throne, Ferdinand d'Este, provided the pretext for starting World War I. The Entente powers (Russia, France, Great Britain) and the Central Powers (Austria-Hungary, Germany) faced each other. The war gradually grew into a global conflict. The arms industry developed, and new modern weapons were used. The war ended in 1918 with the defeat of Germany and Austria-Hungary. Peace treaties were signed in Versailles and a new division of the world was confirmed.

VYHLÁŠENÍ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY, 28. ŘÍJNA 1918

DECLARATION OF THE CZECHOSLOVAK REPUBLIC, OCTOBER 28, 1918

13. PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

V roce 1918 vznikl samostatný československý stát, který trval až do roku 1938. Vznikl spojením Čech, Moravy, Slezska, Slovenska a Podkarpatské Rusi.

PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÝ PREZIDENT

Hlavou nově vzniklého státu se stal **Tomáš Garrigue Masaryk**. **Prezidentem** byl zvolen ještě třikrát. Prvním předsedou vlády, tedy premiérem, byl **Karel Kramář**. Významným Slovákem v první československé vládě byl ministr války **Milan Rastislav Štefánik** (zahynul při leteckém neštěstí již v květnu 1919). Velkým pomocníkem byl Masarykovi ministr zahraničí a pozdější prezident **Edvard Beneš**.

MAPA ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY (v letech 1918 až 1938)

- 1 Porovnej mapu první Československé republiky s mapou současné České republiky.
- 2 Které státy s naší zemí dnes již nesousedí?
- 3 V čem se liší znak tehdejší ČSR a znak dnešní ČR?

Tomáš Garrigue Masaryk (1850–1937)

- Tento významný český politik se narodil v Hodoníně v rodině kočího. Dětství prožil na Slovácku (jihovýchodní Morava).
- Vyučil se kovářem, ale toto řemeslo nevykonával a odešel na studia. Ta dokončil ve Vídni na univerzitě.
- Na studijním pobytu v Lipsku se seznámil se svojí budoucí manželkou, Američankou Charlottou Garrigue.
- Jako politik se nejvíce zasloužil o vznik samostatného Československa.
- Mezi lidmi byl natolik oblíben, že se mu přezdívalo „tatiček“ Masaryk.
- Vždy hájil pravdu. Jeho heslo „Pravda vítězí“ je i na prezidentské standartě.

Střední znak ČSR

Velký znak ČSR

Státní vlajka ČSR (Podoba vlajky s modrým klinem je platná od roku 1920.)

13. THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC

In 1918, an independent Czechoslovak state was established, which lasted until 1938. It was formed by the unification of Bohemia, Moravia, Silesia, Slovakia and Subcarpathian Ruthenia.

FIRST CZECHOSLOVAK PRESIDENT

Tomáš Garrigue Masaryk became the head of the newly formed state. He was elected president three more times. The first prime minister was Karel Kramář. A prominent Slovak in the first Czechoslovak government was the Minister of War Milan Rastislav Štefánik (he died in a plane crash in May 1919). Masaryk's foreign minister and later president Edvard Beneš was a great helper.

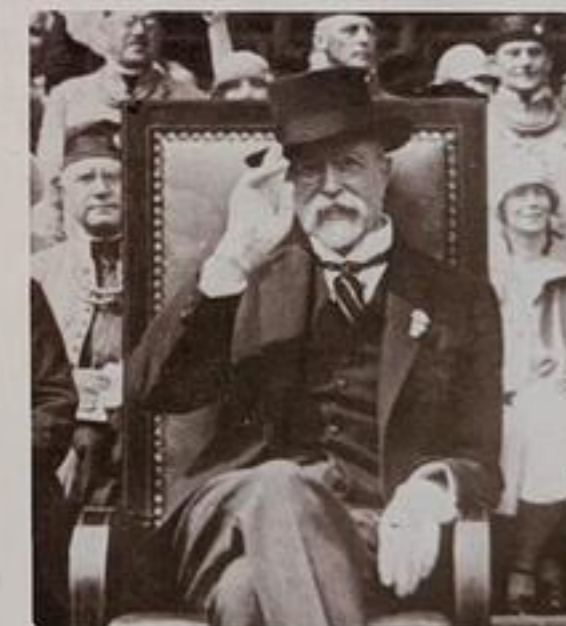
MAP OF THE CZECHOSLOVAK REPUBLIC (from 1918 to 1938)

- 1 Compare the map of the first Czechoslovak Republic with the map of the current Czech Republic.
- 2 Which countries no longer border our country?
- 3 What is the difference between the coat of arms of the former Czechoslovakia and the coat of arms of the Czech Republic today?

Tomas Garrigue Masaryk (1850-1937)

- This prominent Czech politician was born in Hodonin into the family of a coachman. He spent his childhood in the Slovácko region (southeastern Moravia).
- He trained as a blacksmith, but did not practice this trade and went on to study, which he completed at the university in Vienna.
- During a study stay in Leipzig, he met his future wife, the American Charlotte Garrigue.
- As a politician, he was most responsible for the creation of an independent Czechoslovakia.
- He was so popular among the people that he was nicknamed "Daddy" Masaryk.
- He always defended the truth. His motto, "Truth prevails," is also on the presidential standard.

Medium coat of arms of Czechoslovakia

Great coat of arms of Czechoslovakia

National flag of the Czechoslovak Republic. (The flag with a blue wedge has been in use since 1920.)

13. PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

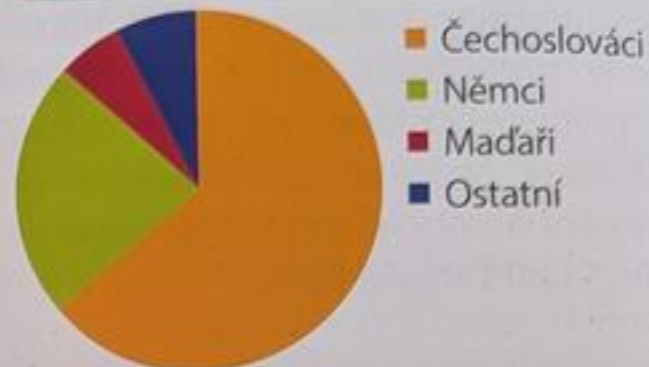
Československá republika (zkratka ČSR) vznikla jako **demokratický stát**. To znamená, že na vládě se podíleli občané volení **zástupci**. Demokratickým státem jsme i nyní. A stejně jako dnes i za tak zvané první republiky zaručovala ústava práva **občanům bez rozdílu majetku, náboženství a národnosti**. Poprvé také mohly volit i **ženy** (od roku 1919).

OBYVATELÉ PRVNÍ REPUBLIKY

V Československé republice žili kromě Čechů a Slováků také **národnostní menšiny**. Nejvíce bylo Němců a Maďarů.

4 Zamysli se, zda mohla existence národnostních menšin (především Němců a Maďarů) přinést republice nějaké problémy.

NÁRODNOSTNÍ SLOŽENÍ PRVNÍ REPUBLIKY

PRŮMYSL

Krátce po svém vzniku se Československá republika zařadila mezi **nejvyspělejší státy Evropy**. Hospodářsky **nejrozvinutější** byly Čechy a Morava. Naopak **nejzaostalejší** byla Podkarpatská Rus. Mnoho průmyslových závodů existovalo již v době rakousko-uherské monarchie a nově vzniklá republika tyto podniky zdědila a nadále rozvíjela.

Loga nejvýznamnějších firem, které si v době první republiky získaly přední místa na českém i světovém trhu:

Českomoravská Kolben-Daněk

Škodovy závody Plzeň

Bata

5 Zjistí, čím se nejvýznamnější firmy první republiky zabývaly, zda ještě dnes fungují a co vyrábějí.

6 Víš, čím byly zvláštní tak zvané „Batovy ceny“?

Reklamní plakát na boty od Bati

Parní lokomotiva vyrobená pro Československé státní dráhy firmou Českomoravská-Kolben-Daněk. Lokomotiva vážila přes 60 tun a dosahovala rychlosti 60 km/h.

13. THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC

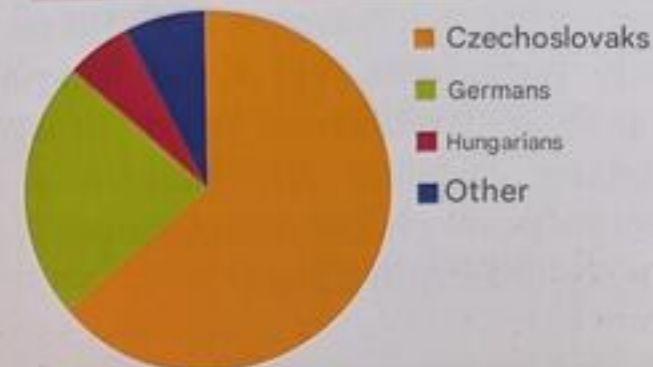
The Czechoslovak Republic (abbreviation: ČSR) was founded as a democratic state. This means that the government was governed by elected representatives. We are still a democratic state today. And just like today, during the so-called First Republic, the constitution guaranteed rights to citizens regardless of property, religion, or nationality. For the first time, women were also allowed to vote (since 1919).

INHABITANTS OF THE FIRST REPUBLIC

In addition to Czechs and Slovaks, there were also national minorities living in the Czechoslovakian Republic. The largest number were Germans and Hungarians.

4 Think about whether the existence of national minorities (primarily Germans and Hungarians) could have brought any problems to the republic.

NATIONAL COMPOSITION OF THE FIRST REPUBLIC

INDUSTRY

Shortly after its establishment, the Czechoslovak Republic ranked among the most advanced states in Europe. The most economically developed were Bohemia and Moravia. On the contrary, the most backward was Subcarpathian Rus'. Many industrial plants existed already during the Austro-Hungarian monarchy, and the newly established republic inherited these enterprises and continued to develop them.

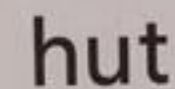
Logos of the most important companies that gained leading positions on the Czech and global markets during the First Republic:

Czech-Moravian Kolben-Daněk

Škoda Works Plzeň

Bata

5 Find out what the most important companies of the First Republic did, whether they are still operating today, and what they produce.

6 Do you know what was special about the so-called "Bata Awards"?

Advertising poster for shoes from Bata

A steam locomotive manufactured for the Czechoslovak State Railways by the Českomoravská-Kolben-Daněk company. The locomotive weighed over 60 tons and reached a speed of 60 km/h.

Československá republika patřila mezi země, kde se dařilo **automobilovému průmyslu**. Vyráběly se zde nejen osobní automobily, ale také nákladní automobily a zemědělské stroje. K nejznámějším československým výrobcům automobilů patřily: Tatra, Laurin a Klement, Praga, Aero a jiné.

Kromě automobilového a strojírenského průmyslu se v Československu dařilo i jiným odvětvím, především **potravinářskému průmyslu**. Do světa se vyváželo například **české pivo, chmel i řepný cukr**. Textilní a sklářský průmysl patřil k nejvyspělejším na světě. Československý **zbrojařský průmysl** neměl v Evropě konkurenci.

Luxusní automobil značky Praga vyráběný v letech 1912–1932 firmou Českomoravská-Kolben-Daněk

The Czechoslovak Republic was one of the countries where the automotive industry flourished. Not only passenger cars were produced here, but also trucks and agricultural machinery. The most famous Czechoslovak car manufacturers included: Tatra, Laurin and Klement, Praga, Aero and others.

In addition to the automotive and engineering industries, other sectors also prospered in Czechoslovakia, especially the food industry. For example, Czech beer, hops and beet sugar were exported to the world. The textile and glass industries were among the most advanced in the world. The Czechoslovak arms industry had no competition in Europe.

A luxury Praga automobile manufactured between 1912 and 1932 by the Českomoravská-Kolben-Daněk company

- 7 **A** Špičkové výrobky
Výrobky označené touto značkou patřily v Evropě mezi špičku. Dokážeš text přeložit?

- 8 **VV ČJ** Reklamní plakát a slogan
 - Představ si, že si tě majitel firmy najal na vytvoření reklamního plakátu pro svůj nový výrobek. Využití a druh výrobku jsou na tobě.
 - Tvým dalším úkolem je vymyslet reklamní slogan (heslo, hlášku) na svůj výrobek. Je nutné, aby zákazník upoutal.

Reklamní prvorepublikový plakát

- 7 **And Top products**
Products marked with this brand were among the best in Europe. Can you translate the text?

- 8 **VV ČJ** Advertising poster and slogan
 - Imagine that a business owner has hired you to create a promotional poster for his new product. The use and type of product are up to you.
 - Your next task is to come up with an advertising slogan (password, message) for your product. It needs to attract customers.

Advertising First Republic poster

ŠKOLSTVÍ

K rozvoji republiky bylo zapotřebí také kvalitního **školství**. Československé školství patřilo v té době mezi nejlepší na světě. Lidé měli ke vzdělání a učitelské profesi velkou úctu. Kromě škol existovaly kulturní spolky i veřejné knihovny. V Brně byla založena v roce 1919 Masarykova univerzita. Téměř neexistovala **negramotnost** (neschopnost číst a psát).

Školní třída za první republiky

- 9 Porovnej školní třídu na fotografii z první republiky s obrázkem třídy ze 17. století na str. 14. V čem se liší?

EDUCATION

The development of the republic also required high-quality education. At that time, Czechoslovak education was among the best in the world. People had great respect for education and the teaching profession. In addition to schools, there were cultural associations and public libraries. Masaryk University was founded in Brno in 1919. Illiteracy (the inability to read and write) was almost non-existent.

School class during the First Republic

- 9 Compare the school classroom in the photograph from the First Republic with the picture of a classroom from the 17th century on page 14. How are they different?

13. PRVNÍ ČESKOSLOVENSKÁ REPUBLIKA

KULTURA A ODPOČINEK

Kromě práce se lidé věnovali také odpočinku, chodili za kulturou a novinkou byl v té době **tramping**. Velmi oblíbeným druhem zábavy byla návštěva **biografů** čili kin a **divadel**. Hojně navštěvovaným divadlem bylo **Osvobozené divadlo Jana Wericha a Jiřího Voskovce**. Do kin se chodilo na komedie a zamilované filmy. Mezi české herecké hvězdy té doby patřili například **Vlasta Burian, Oldřich Nový, Adina Mandlová, Jaroslav Marvan** aj.

VÍŠ, ŽE...?

Jediným volným dnem byla neděle. Do práce se chodilo i v sobotu.

Od roku 1923 začal pravidelně vysílat **Československý rozhlas**.

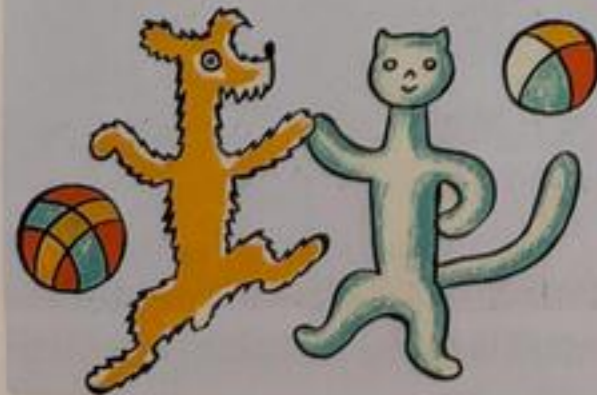
Prvorepublikový filmový plakát

PRVOREPUBLIKOVÁ MÓDA (30. léta 20. století)

10 **WV ČJ** Filmový plakát
Navrhni plakát ke svému oblíbenému filmu.

11 **ČJ** Znamé postavy z knih
Z období první republiky pocházejí takoví literární hrdinové, jako je Petr Bajza, Klapzubovi, pejsek a kočička či Dášeňka.
■ Zjisti, ve kterých knihách vystupují uvedení hrdinové.
■ Kdo jsou autoři těchto knih?

Jan Werich a Jiří Voskovec (herci Osvobozeného divadla)

13. THE FIRST CZECHOSLOVAK REPUBLIC

CULTURE AND LEISURE

In addition to work, people also spent time relaxing, going to culture, and tramping was a novelty at the time. A very popular form of entertainment was visiting cinemas or theaters. The most popular theater was the Osvobozené divadlo of Jan Werich and Jiří Voskovec. People went to the cinema to watch comedies and romantic films. Czech acting stars of the time included, for example, **Vlasta Burian, Oldřich Nový, Adina Mandlová, Jaroslav Marvan**, etc.

DID YOU KNOW THAT...?

The only day off was Sunday. People went to work on Saturdays too.

From 1923, Czechoslovak Radio began broadcasting regularly.

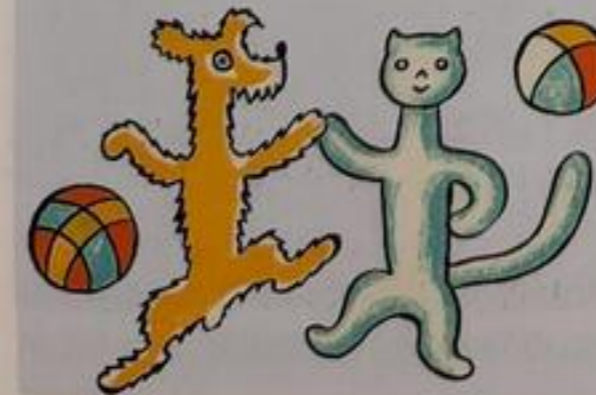
First Republic movie poster

FIRST REPUBLIC FASHION (1930s)

10 **WČJ** Movie Poster Design a poster for your favorite movie.

11 **CJ** Famous characters from books
From the period of the First Republic come such literary heroes as Petr Bajza, Klapzub, the dog and the cat, or Dášeňka.
■ Find out in which books the mentioned heroes appear.
■ Who are the authors of these books?

Jan Werich and Jiří Voskovec (actors of the Liberated Theatre)

KONEC PRVNÍ REPUBLIKY

Lidé si po první světové válce uvědomovali, že mír **nemusí trvat věčně**. Československo již krátce po svém vzniku uvažovalo o **spojencích**, kteří by mu v případě válečného konfliktu byli nápomocni. Volba padla na **Velkou Británii** a **Francii** jako na dva nejsilnější státy tehdejší Evropy.

Poukázka na chleba – žebračka

V roce 1929 vypukla **velká hospodářská krize**, která zasáhla velmi těžce hospodářství Evropy, československé nevyjímaje.

VÍŠ, ŽE...?

Počet **nezaměstnaných** se v průběhu 30. let zvýšil z 38 tisíc na jeden milion! Nezaměstnaným se místo peněz dávala poukázka na příděl stravy či oblečení – tzv. **žebračka**.

Po prezidentu Masarykovi byl zvolen v roce 1935 **novým prezidentem Edvard Beneš**. (Připomeň si jeho podobu a činnost v učebnici na str. 39.) Jeho situace nebyla lehká, neboť v sousedním Německu se dostal k moci **Adolf Hitler**. Ten neustále naléhal na představitele našich spojenců i představitele naší vlády na **odstoupení** (odevzdání) části československého území ve prospěch Německa – tzv. **Sudet** (pohraničních oblastí).

CO TO JE?

Mnichovská dohoda – smlouva o odevzdání pohraničních oblastí ČSR Německu. Byla podepsaná dne 29. září 1938 v Mnichově zástupci Velké Británie, Francie, Německa a Itálie.

N. Chamberlain (Velká Británie)

E. Daladier (Francie)

A. Hitler (Německo)

B. Mussolini (Itálie)

ZAPAMATUJ SI!

První Československá republika vznikla v roce 1918 a zanikla 1938. ČSR byla **demokratickým** státem v čele s prezidentem **T. G. Masarykem** a jeho nástupcem **E. Benešem**. ČSR byla velmi **hospodářsky vyspělá**. Dodnes existují firmy jako **Baťa, Tatra, Škoda** či **ČKD**. Za první republiky psali takoví velcí naši literatury, jako byl **Karel Čapek, Karel Poláček** či **Vladislav Vančura**. První republika zanikla tzv. **mnichovskou dohodou** v roce 1938.

END OF THE FIRST REPUBLIC

After World War I, people realized that peace might not last forever. Shortly after its formation, Czechoslovakia was considering allies who would help it in the event of a war. The choice fell on **Great Britain** and **France**, the two most powerful states in Europe at the time.

Bread voucher - begging voucher

In 1929, a great economic crisis broke out, which hit the European economy very hard, including the Czechoslovak one.

DID YOU KNOW THAT...?

The number of unemployed people increased from 38 thousand to one million during the 1930s! Instead of money, the unemployed were given a voucher for food or clothing rations – the so-called beggar's allowance.

12 Sudetenland

- Look again at the map of the Sudetenland in the textbook on page 37 and compare it with the national history map of the Czech Republic.
- Which areas (mountain ranges, cities) should have belonged to Germany?

Czechoslovakia was preparing for a war with Germany. It was ready to defend itself. The government ordered mobilization. A million men were called up for arms. Unfortunately, our allies were not willing to help us. They pressured our government to meet Hitler's demands, otherwise Czechoslovakia would be considered guilty in the event of war! President Beneš, in good faith that he would save Czechoslovakia, agreed to the so-called Munich Agreement. Czechoslovakia thus lost almost a third of its territory. However, the worst was yet to come.

WHAT IS IT?

Munich Agreement - a treaty on the surrender of the border areas of Czechoslovakia to Germany. It was signed on September 29, 1938 in Munich by representatives of Great Britain, France, Germany and Italy.

N. Chamberlain (Great Britain)

Daladier (France)

A. Hitler (E. Germany)

B. Mussolini (Italy)

REMEMBER!

The First Czechoslovak Republic was established in 1918 and ceased to exist in 1938. The Czechoslovak Republic was a democratic state headed by President T. G. Masaryk and his successor E. Beneš. The Czechoslovak Republic was very economically developed. Companies such as **Baťa, Tatra, Škoda** or **ČKD** still exist today. During the First Republic, such greats of our literature as **Karel Čapek, Karel Poláček** or **Vladislav Vančura** wrote. The First Republic ceased to exist with the so-called Munich Agreement in 1938.

M Běžný nákup tehdy a dnes

Průměrný měsíční plat byl tehdy asi 900 Kč. Běžný nákup by mohl obsahovat následující položky:

- mýdlo Hellada – 1 Kč
- půllitr piva – 1,30 Kč
- bochník chleba – 2,75 Kč
- litr mléka – 2 Kč
- kilogram cukru – 6,40 Kč
- kilogram mouky – 2,95 Kč
- čtvrtka másla – 6 Kč
- kilogram salámu – 10 Kč

Dnešní průměrný měsíční plat je asi 23 000 Kč.

- Zjisti dnešní ceny stejných výrobků.
- Vypočítej, kolik takových nákupů mohl udělat průměrný zákazník v době první republiky a kolik jich opatříme dnes.
- Máme se dnes lépe?

W Na obrázku vidíš jednu z bankovek (s kresbou Alfonse Muchy), kterou se platilo v době první republiky.

- Navrhni svoji vlastní bankovku.
- Vyhledej v encyklopedii nebo na internetu více informací o českém malíři Alfonsi Muchovi.

PC Československá vlajka

Vytvoř se spolužáky velkou československou vlajku různými technikami (složením z kuliček krepového papíru, víček od PET lahví a podobného materiálu).

Koloniál z období první republiky (Bělá pod Bezdězem)

Dražší výrobky za první republiky:

- luxusní auto – 500 000 Kč
- automobil – 20 000 Kč
- vysavač – 1 500 Kč
- hodinky – 240 Kč
- dámské lodičky – 49 Kč

ČJ Koloniál

- Kterým jiným výrazem nahradíš slovo koloniál?
- Ve které knize vlastní rodina hlavního hrdiny Petra Bajzy koloniál?
- Kdo je autorem této knihy?

ZOPAKUJ SI:

1. Kdy vzniklo samostatné Československo?
2. Který slovenský politik se podílel na vzniku Československa?
3. Kdo byl prvním a kdo druhým prezidentem první Československé republiky?
4. Jmenuj některé firmy, které byly za první republiky úspěšné a známé i v zahraničí.
5. Ve kterém divadle působili J. Werich a J. Voskovec?
6. Které nejznámější herce té doby znáš?
7. Co to byla tzv. žebračenka?
8. Kdo podepsal tzv. mnichovskou dohodu?

A journey of discovery – How life was during the First Republic

Common purchases then and now
The average monthly salary at that time was about 900 CZK. Common purchases could include the following items:

- Hellada soap - 1 CZK
- half liter of beer - 1.30 CZK
- loaf of bread - 2.75 CZK
- liter of milk - CZK 2
- kilogram of sugar - 6.40 CZK
- kilogram of flour - 2.95 CZK
- quarter of butter - 6 CZK
- kilogram of salami - 10 CZK

Today's average monthly salary is about 23,000 CZK.

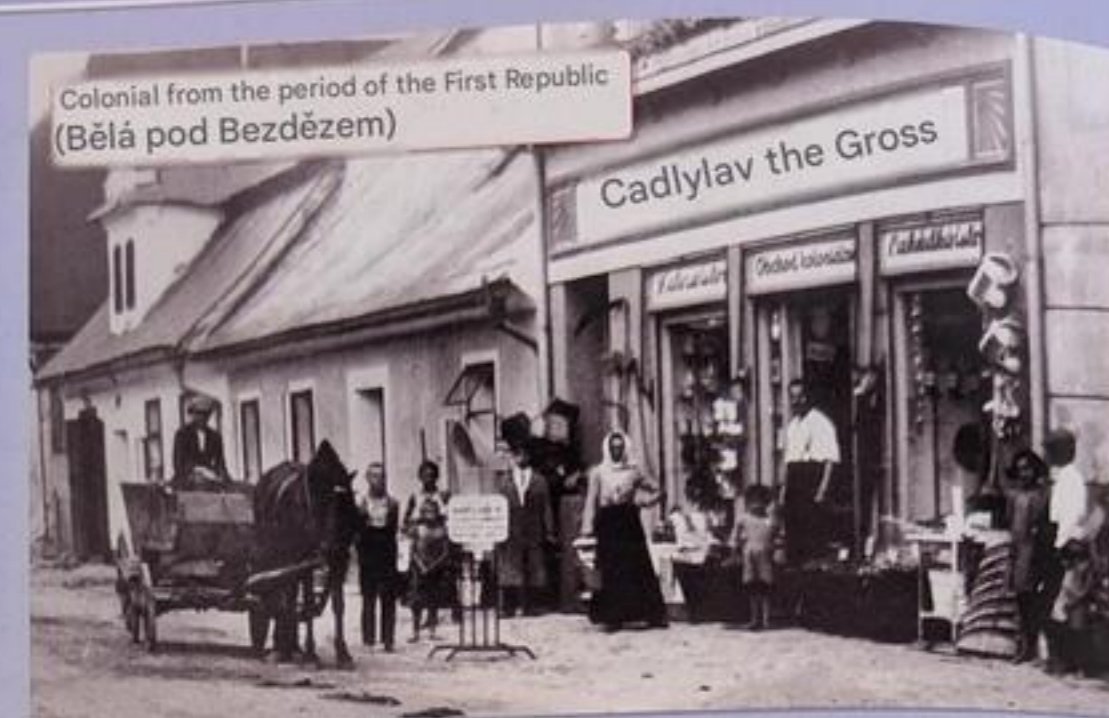
- Find out today's prices for the same products.
- Calculate how many such purchases an average customer could have made during the First Republic and how many we would make today.
- Are we better today?

W In the picture you see one of the banknotes (with a drawing by Alfons Mucha) that was used during the First Republic.

- Design your own banknote.
- Search the encyclopedia or the internet for more information about the Czech painter Alfons Mucha.

At the Czechoslovak flag
Create a large Czechoslovak flag with your classmates using various techniques (by folding crepe paper balls, PET bottle caps, and similar materials).

Colonial from the period of the First Republic (Bělá pod Bezdězem)

More expensive products during the First Republic:

- luxury car – 500,000 CZK
- car – 20,000 CZK
- vacuum cleaner - 1,500 CZK
- watch - 240 CZK
- women's pumps – 49 CZK

ČJ Koloniál

- What other term would you replace the word colonial with?
- In which book does the main character Petr Bajza's family own a colonial house?
- Who is the author of this book?

REPEAT YOURSELF:

1. When did independent Czechoslovakia emerge?
2. Which Slovak politician participated in the creation of Czechoslovakia?
3. Who was the first and who was the second president of the first Czechoslovak Republic?
4. Name some companies that were successful and well-known abroad during the First Republic.
5. In which theater did J. Werich and J. Voskovec work?
6. Which are the most famous actors of that time do you know?
7. What was the so-called begging bowl?
8. Who signed the so-called Munich Agreement?

14. DRUHA SVETOVÁ VÁLKA

OKUPACE NĚMECKEM

Dne 15. března 1939 v brzkých ranních hodinách vpadla na území, které zbylo z původního Československa, německá vojska. Stalo se tak pod záminkou „ochrany“ republiky, jak prohlašoval Adolf Hitler. Den nato bylo vyhlášeno zřízení **protektorátu Čechy a Morava**.

Slovensko se při této příležitosti odtrhlo a již o den dříve vytvořilo **samostatný Slovenský stát**. Oblastí Podkarpatské Rusi a jižního Slovenska se zmocnilo Maďarsko (spojenec Německa).

MAPA BÝVALÉ ČESKOSLOVENSKÉ REPUBLIKY (v roce 1939)

CO TO JE?

Protektorát – způsob podřízené závislosti jedné země na druhé, násilně vnucený

Okupace – vojenské obsazení, zabránění cizího území

Hakoši – přezdívka německých vojáků, kteří měli ve znaku tzv. hákový kříž.

„Venku se čerti ženili. Mokrej sníh s deštěm. Ale vůbec mě to nemrzelo, spíš jsem si přála, aby padaly trakaře, protože jsem si vzpomněla na všechny ty hakoše, co se k nám hrnou jako kobylky. Vydrží-li ten nečas celý den, budou závěje jako hrom a třeba zůstaneme bez ochrany, protože jima neprojdou. Jenže když jsem přišla domů, seděla maminka s paní Urbanovou u rádia a brečely. Němci už byli v Praze. Prošli. A republika už nebyla malá, ale naše. Protože nebyla vůbec!“

(Více si můžeš přečíst v knize *Strhané hráze* od spisovatelky Elišky Horelové.)

prezident
Emil Hácha

VIŠ, ŽE...?

Prezidentem tzv. druhé republiky, která trvala pouze 167 dní, se stal dr. Emil Hácha. Byl třetím prezidentem ČSR a po okupaci prezidentem protektorátu Čechy a Morava.

DEMONSTRACE STUDENTŮ

Lidé se nechtěli smířit se stavem, který v českých zemích nastal. Docházelo k protestům a demonstracím. Jedna taková akce proběhla v Praze při výročí vzniku Československa 28. října 1939. Účastnili se jí i studenti lékařské fakulty. Při střetech s německými policisty byl těžce zraněn student **Jan Opletal** a mnozí další. Na následky zranění bohužel J. Opletal zemřel a jeho pohřbu 15. listopadu 1939 se účastnily tisíce studentů. Na to reagovali němečtí okupanti trestem v podobě **uzavření vysokých škol**, dokonce byli někteří organizátoři demonstrací o dva dny později popraveni. Tuto událost si připomínáme **státním svátkem Mezinárodního dne studentstva 17. listopadu**.

- 1 Na internetu zjistí, které barvy měla protektorátní vlajka a jak vypadal tzv. hákový kříž.
- 2 Zopakuj si, které státní svátky dosud znáš.

14. WORLDWAR II

OCCUPATION BY GERMANY

On March 15, 1939, in the early hours of the morning, German troops invaded the territory that remained of the original Czechoslovakia. This happened under the pretext of "protecting" the republic, as Adolf Hitler claimed. The following day, the establishment of the Protectorate of Bohemia and Moravia was declared.

Slovakia seceded on this occasion and the day before had already created an independent Slovak state. The areas of Subcarpathian Ruthenia and southern Slovakia were seized by Hungary (an ally of Germany).

MAP OF THE FORMER CZECHOSLOVAK REPUBLIC (in 1939)

WHAT IS IT?

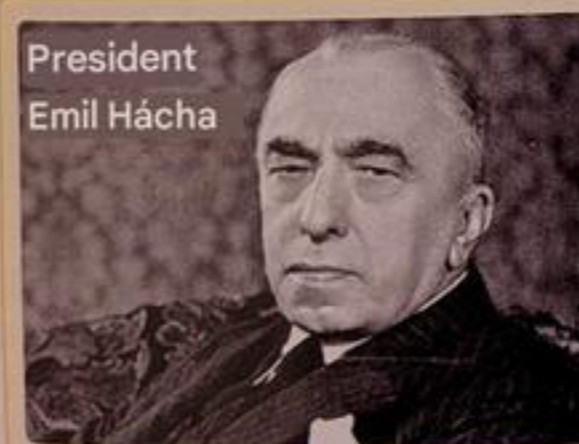
Protectorate a form of subservient dependence of one country on another, forcibly imposed

Occupation - military occupation, seizure of foreign territory

Hakoshi - nickname of German soldiers who had a so-called swastika in their emblem.

„The devils were getting married outside. Wet snow and rain. But I didn't mind at all, I just wished the wheelbarrows would fall because I remembered all those hawks flocking to us like locusts. If the bad weather lasts all day, the snowdrifts will be like thunder and we might be left without protection because they won't get through them. But when I got home, my mother and Mrs. Urbanová were sitting by the radio and crying. The Germans were already in Prague. They had passed through. And the republic was no longer small, but ours. Because it wasn't at all!“

(You can read more in the book *Strhané řáze* (Destroyed Dams) by writer Eliška Horelová.)

President
Emil Hácha

DID YOU KNOW THAT...?

Dr. Emil Hácha became the president of the so-called Second Republic, which lasted only 167 days. He was the third president of Czechoslovakia and, after the occupation, the president of the Protectorate of Bohemia and Moravia.

STUDENT DEMONSTRATION

People did not want to accept the situation that had arisen in the Czech lands. There were protests and demonstrations. One such event took place in Prague on the anniversary of the founding of Czechoslovakia on October 28, 1939. Students of the Faculty of Medicine also participated in it. During clashes with German police, student **Jan Opletal** and many others were seriously injured. Unfortunately, J. Opletal died as a result of his injuries, and his funeral on November 15, 1939 was attended by thousands of students. The German occupiers responded by closing universities, and some of the organizers of the demonstrations were even executed two days later. We commemorate this event with the national holiday of **International Students' Day** on November 17.

- 1 Find out on the Internet what the colors of the protectorate flag were and what the so-called swastika looked like.
- 2 Review which public holidays you know so far.

14. DRUHÁ SVĚTOVÁ VÁLKA

VYPUKNUTÍ DRUHÉ SVĚTOVÉ VÁLKY

Zrádnost a nebezpečnost Německa se projevila necelý rok po dohodě z Mnichova (1938). Sudety Hitlerovi nestačily. **Dne 1. září 1939 napadlo Německo vojensky Polsko.** Druhá světová válka začala dvacet let od ukončení první světové války. Mír v Evropě tedy dlouho nevydržel.

V prvních měsících války bylo Německo velmi úspěšné, protože dobylo nejen Polsko, ale také **Francii, Dánsko, Norsko, Nizozemí, Belgie** a snažilo se zmocnit i Velké Británie. Německo mělo ve válce i své spojence, nejsilnějšími byly **Itálie a Japonsko.**

VÍŠ, ŽE...?

V bitvě o Británii bojovali také čeští letci. **Peruť** bylo označení pro skupinu letadel jednoho typu, vojenská letecká jednotka.

3 Na internetu zjisti, kteří čeští letci byli nejúspěšnější v bitvě o Británii.

4 **W** Vyhledej na internetu znaky československých perutí a navrhni vlastní znak.

VÁLKA SKONČILA PORÁŽKOU NĚMECKA

Sovětská armáda (**Rudá armáda**) začala Němce ze svého území vytlačovat zpět. V roce 1944 se spojenecké armády v čele s USA, Velkou Británií a jinými státy vylodily na severním pobřeží Francie a německá vojska začala být v ohrožení ze dvou stran. **Porážka Německa** na sebe nenechala dlouho čekat a ono **8. května 1945** svoji porážku přiznalo. **Druhá světová válka v Evropě skončila.** Úplný konec druhé světové války však nastal až v září 1945, kdy bylo poraženo Spojenými státy také Japonsko (svržením atomových bomb).

Adolf Hitler
(německý kancléř – předseda vlády)

Vážným problémem se pro Hitlera stala **letecká bitva o Británii** v roce 1940. I přes velké ztráty a škody se totiž Velká Británie ubránila. Dalším státem, který Hitler mínil získat, byl **Sovětský svaz.** Tady ovšem narazil na tvrdý odpor a jeho plány se začaly hroutit. Poté, co do války vstoupily také **Spojené státy americké**, se protiněmečtí spojenci ukázali jako silný nepřítel, kterého Německo porazit nedokázalo.

USA vstoupily do války poté, kdy Japonsko napadlo jejich vojenský námořní přístav Pearl Harbor.

5 **M** Podle údajů v učebnici o začátku a konci druhé světové války spočítej, jak dlouho válka trvala.

6 **CJ** Znáš některou knihu nebo film vyprávějící příběh z období druhé světové války?

14. WORLD WAR II

OUTBREAK OF WORLD WAR II

The treachery and danger of Germany became apparent less than a year after the Munich Agreement (1938). The Sudetenland was not enough for Hitler. On September 1, 1939, Germany invaded Poland militarily. World War II began twenty years after the end of World War I. Peace in Europe did not last long.

In the first months of the war, Germany was very successful, conquering not only Poland, but also France, Denmark, Norway, the Netherlands, Belgium, and trying to take over Great Britain. Germany also had its allies in the war, the most powerful being Italy and Japan.

DID YOU KNOW THAT...?

Czech airmen also fought in the Battle of Britain. A **squadron** was a designation for a group of aircraft of one type, a military air unit.

3 Find out on the Internet which Czech pilots were the most successful in the Battle of Britain.

4 **W** Search the internet for the emblems of Czechoslovak squadrons and design your own emblem.

THE WAR ENDED WITH THE DEFEAT OF GERMANY

The Soviet Army (**Red Army**) began to push the Germans back from their territory. In 1944, the Allied armies led by the USA, Great Britain and other countries landed on the northern coast of France and the German troops began to be threatened by two sides. Germany's defeat was not long in coming and it admitted defeat on **May 8, 1945.** World War II in Europe ended. However, the complete end of World War II did not come until September 1945, when Japan was also defeated by the United States (by dropping atomic bombs).

Adolf Hitler
(German Chancellor – Prime Minister)

The air battle of Britain in 1940 became a serious problem for Hitler. Despite great losses and damage, Great Britain defended itself. Another state that Hitler intended to conquer was the Soviet Union. Here, however, he encountered stiff resistance and his plans began to collapse. After the United States of America also entered the war, the anti-German allies proved to be a strong enemy that Germany could not defeat.

The US entered the war after Japan attacked its naval base at Pearl Harbor.

5 **M** Based on the information in the textbook about the beginning and end of World War II, calculate how long the war lasted.

6 **CJ** Do you know any books or films that tell a story from the Second World War?

ŽIVOT V PROTEKTORÁTU

Po vzniku protektorátu Čechy a Morava se život lidí nezastavil, ale výrazně změnil. Němci zakázali vše, co připomínalo demokratickou první republiku. Lidé se nemohli k politice ani dění ve státě vyjadřovat svobodně. Na Pražském hradě, ale i jiných úředních budovách musely být vyvěšeny **vlajky s hákovým křížem**. Dokonce i **názvy obchodů či ulic** byly uvedeny dvojjazyčně, tedy **česky a německy**. Ve školách se od první třídy povinně učila **němčina**. V učebnicích byly přelepovány části o slavných českých dějinných událostech.

ZVLÁŠTNÍ OPATŘENÍ PRO ŽIDY

Na území, které Němci okupovali, platily nejprísrnější **zákazy a příkazy zvláště pro Židy** (nesměli navštěvovat restaurace, kina, divadla, veřejné dopravní prostředky, parky a dětská hřiště, chovat domácí zvířata apod.). S těmito opatřeními se dalo žít velmi těžko. Později byli židé odváženi do tzv. **koncentračních táborů**, kde byli zabíjeni v plynových komorách. Takto bylo usmrceno více než 11 milionů osob!

Transport židů do koncentračního tábora

ATENTÁT NA HEYDRICHA

Na pořádek v Protektorátu dohlíželo tzv. **gestapo**. Už jen toto slovo vyvolávalo v lidech strach. Přesto se tisíce Čechů nedaly zastrašit úplně a již od počátku okupace proti Němcům bojovaly. Od roku 1942 byli do Protektorátu vysíláni českoslovenští vojáci vycvičení v Británii. Jejich nejdůležitějším úkolem bylo **zabití Reinharda Heydricha**, nejvyššího zástupce Německa u nás. **Atentát provedli Jozef Gabčík a Jan Kubiš**. Tento hrdinský čin měl bohužel strašlivé následky. Za trest byly vypáleny a zcela zničeny dvě české obce – **Lidice a Ležáky**.

Každý žid musel nosit na oděvu tzv. Davidovu hvězdu s nápisem Jude (žid).

KDO TO JE?

Žid – příslušník židovského národa (Hitler je za druhé světové války označoval za nečistý národ, který je třeba vyhubit.)

CO TO JE?

Davidova hvězda – symbol židovského náboženství a židů vůbec

Koncentrační tábor – místo, které sloužilo k hromadnému věznění, mučení a zabíjení lidí.

Gestapo – německá tajná státní policie

OSVOBOZENÍ ČESKOSLOVENSKA

Okupované území Československa bylo osvobozeno v Evropě mezi posledními. **Dne 5. května** vypuklo v Praze a jiných městech **povstání proti okupantům**. Naši osvoboditelé přišli ze dvou směrů. **Sovětská armáda** přišla od východu a osvobodila i Prahu. Západ naší vlasti osvobodila **americká armáda**. **Československo bylo od 8. května 1945 opět svobodné.**

ZAPAMATUJ SI!

Dne 15. března 1939 vznikl na našem území **protektorát Čechy a Morava**. Napadením Polska Německem **1. 9. 1939** začala **druhá světová válka**, která trvala šest let. Mnoho milionů lidí v průběhu války zemřelo v bojích a v koncentračních táborech. Německo se vzdalo **8. května 1945**.

LIFE IN THE PROTECTORATE

After the establishment of the Protectorate of Bohemia and Moravia, people's lives did not stop, but changed significantly. The Germans **banned everything that resembled the democratic First Republic**. People could not express themselves freely about politics or events in the state. Flags with a swastika had to be hung at Prague Castle, as well as other official buildings. Even the names of shops and streets were bilingual, i.e. Czech and German. German was compulsory in schools from the first grade. Textbooks were pasted with sections about famous Czech historical events.

SPECIAL MEASURES FOR JEWS

In the territory occupied by the Germans, the strictest prohibitions and orders were in force, especially for Jews (they were not allowed to visit restaurants, cinemas, theatres, – transport, parks and playgrounds, keep pets, etc.). These measures were very difficult to live with. Later, the Jews were taken to so-called concentration camps, where they were killed in gas chambers. More than 11 million people were killed in this way!

Transport of Jews to a concentration camp

ASSASSINATION ON HEYDRICH

The so-called Gestapo supervised order in the Protectorate. The very word itself aroused fear in people. Nevertheless, thousands of Czechs could not be intimidated completely and fought against the Germans from the very beginning of the occupation. From 1942, Czechoslovak soldiers trained in Britain were sent to the Protectorate. Their most important task was to kill Reinhard Heydrich, the highest representative of Germany in our country. The assassination was carried out by Jozef Gabčík and Jan Kubiš. Unfortunately, this heroic act had terrible consequences. As punishment, two Czech villages – **Lidice and Ležáky** – were burned down and completely destroyed.

Every Jew had to wear the so-called Star of David with the inscription Jude (Jew) on his clothing.

WHO IS THAT?

Jew - a member of the Jewish people (Hitler described them as an impure nation that needed to be exterminated during World War II.)

WHAT IS IT?

Star of David - a symbol of the Jewish religion and Jews in general

Concentration camp - a place used for mass imprisonment, torture and killing of people.

Gestapo - German secret state police

LIBERATION OF CZECHOSLOVAKIA

The occupied territory of Czechoslovakia was one of the last to be liberated in Europe. On May 5, an uprising against the occupiers broke out in Prague and other cities. Our liberators came from two directions. The Soviet army came from the east and liberated Prague. The west of our homeland was liberated by the American army. Czechoslovakia was free again on **May 8, 1945**.

REMEMBER!

On March 15, 1939, the Protectorate of Bohemia and Moravia was established in our territory. The **invasion of Poland by Germany** on September 1, 1939 began the Second World War, which lasted six years. Many millions of people died during the war in battles and in concentration camps. Germany surrendered on May 8, 1945.

Výprava za poznáním – druhá světová válka

VÍŠ, ŽE...?

Terezín byl založen jako pevnost Josefem II. a za druhé světové války sloužil jako koncentrační tábor.

Nápis nad branou koncentračního tábora

- Zjisti, co znamená uvedený nápis „Arbeit macht frei“ (použij internetový překladač).
- Kde se tyto nápisy za války objevovaly a proč?

Boj proti okupantům

Navrhněte, jakým způsobem byste bojovali proti okupantům, když byste nemohli použít zbraně.

Navrhni a výtvarně zpracuj vyznamenání pro československé letce či hrdiny domácího odboje – lidi, kteří se aktivně zapojili do boje proti okupantům. (kolorovaná kresba, reliéf z modelovací hmoty, koláž, asambláž)

Partyzáni

Ve druhé polovině války u nás začínají působit tzv. partyzánské jednotky, které podporovaly domácí odboj.

- Zjisti, kdo to byli partyzáni.
- Existovaly ve vaší obci nějaké partyzánské skupiny?

Památník padlých

Vyhledej ve své obci památník padlým za druhé světové války a zjisti, kolik lidí v průběhu této války zemřelo.

Film o druhé světové válce

Promítněte si společně některý film o období druhé světové války (např. *Smrt krásných srnců*, *Všichni moji blízcí*).

Vstup do terezínské pevnosti
Sem se dostávali především čeští židé a lidé, kteří nesouhlasili s okupací.

ČJ Zjisti, kdo jsem:

Narodil jsem se v roce 1892 v Rychnově nad Kněžnou. Byl jsem židovské národnosti. Byl jsem spisovatel a mojí nejslavnější knihou pro dospělé jsou *Muži v ofsajdu*. Psal jsem samozřejmě i pro děti. Byl jsem vězněn v Terezíně a odtud jsem se dostal do nejhoršího koncentračního tábora v Osvětimi. Zemřel jsem v roce 1945 v Polsku.

ZOPAKUJ SI:

1. Kdy začala a kdy skončila druhá světová válka?
2. Kdy a proč byly za války zavřeny české vysoké školy?
3. Jak se jmenoval náš třetí prezident?
4. Které příkazy a zákazy platily pro židy v Protektorátu?
5. Které obce byly zničeny nacisty jako odplata za atentát na Heydricha?
6. Které dvě hlavní armády osvobodily Československo?

A Journey of Discovery – World War II

DID YOU KNOW THAT...?

Terezín was founded as a fortress by Joseph II and served as a concentration camp during World War II.

Inscription above the gate of the concentration camp

- Find out what the above inscription "Arbeit macht frei" means (use an online translator).
- Where did these inscriptions appear during the war and why?

The fight against the occupiers

Suggest how you would fight against the occupiers if you could not use weapons.

Design and artistically process an award for Czechoslovak airmen or heroes of the domestic resistance – people who actively participated in the fight against the occupiers (colored drawing, relief from modeling clay, collage, assemblage)

Partisans

In the second half of the war, so-called partisan units began to operate in our country, supporting the domestic resistance.

- Find out who the partisans were.
- Were there any guerrilla groups in your village?

Monument to the Fallen

Find a memorial to those who died in World War II in your town and find out how many people died during this war.

A film about World War II

Watch a film about the Second World War together (e.g. *The Death of a Beautiful Deer*, *All My Loved Ones*).

Entrance to the Terezín fortress.
Mainly Czech Jews and people who disagreed with the occupation were allowed here.

ČJ Find out who I am:

I was born in 1892 in Rychnov nad Kněžnou. I was Jewish. I was a writer and my most famous book for adults is *Men in the Offside*. Of course, I also wrote for children. I was imprisoned in Terezín and from there I went to the worst concentration camp in Auschwitz. I died in 1945 in Poland.

REPEAT YOURSELF:

1. When did World War II begin and end? 2. When and why were Czech universities closed during the war? schools?
3. What was the name of our third president?
4. What orders and prohibitions applied to Jews in the Protectorate?
5. Which villages were destroyed by the Nazis in retaliation for the assassination of Heydrich?
6. Which two main armies liberated Czechoslovakia?

15. PŘECHOD K DEMOKRACII

POVÁLEČNÝ VÝVOJ – TŘETÍ REPUBLIKA

Poválečná doba byla plná nadšení z nově nabyté svobody, z míru. Byla obnovena činnost mnoha spolků a organizací. Začaly se však objevovat rozpory v názorech na uspořádání poměrů v zemi. Nastala řada změn. Byla uzavřena **dohoda o odstoupení Podkarpatské Rusi**, která byla připojena k Sovětskému svazu. **Německé obyvatelstvo bylo odsunuto z Československa**, jejich majetek byl zabrán bez náhrady.

Odsun německého obyvatelstva z Československa

Došlo ke **znárodnění velkých továren, dolů, hutí a bank** – byly zabaveny soukromým majitelům a staly se společným majetkem státu. **Ve volbách v roce 1946 zvítězila Komunistická strana Československa (KSČ)**, jejímž předsedou byl **Klement Gottwald**. Ten byl jmenován předsedou vlády.

ÚNOROVÝ PŘEVRAZ

JEDNÁNÍ VLÁDY ČSR

VÁCLAVSKÉ NÁMĚSTÍ V PRAZE, 25. ÚNORA 1948

Po únoru 1948 převzali komunisté veškerou moc ve státě. Ovlivňovali politickou orientaci, armádu, soudnictví, školství... Po smrti Edvarda Beneše převzal funkci prezidenta tehdejší předseda vlády Klement Gottwald. Československo přestalo být demokratickým státem, byla nastolena **vláda jedné strany**.

„Právě se vracím z Hradu od prezidenta republiky. Dnes ráno jsem panu prezidentu republiky podal návrh na přijetí demise ministrů...“

Mohu vám sdělit, že pan prezident všechny mé návrhy, přesně tak, jak byly podány, přijal...“

Z projevu Klementa Gottwalda na Václavském náměstí 25. února 1948

Klement Gottwald (prezident)

CO TO JE?

Demise – odstoupení osoby nebo skupiny osob z výkonu funkce před koncem volebního období. Tento pojem je používán v politické sféře.

15. TRANSITION TO DEMOCRACY

POST-WAR DEVELOPMENT – THIRD REPUBLIC

The post-war period was full of enthusiasm for the newly acquired freedom and peace. The activities of many associations and organizations were renewed. However, contradictions in opinions on the organization of affairs in the country began to appear. A number of changes occurred. An agreement was concluded on the withdrawal of Subcarpathian Ruthenia, which was annexed to the Soviet Union. The **German population was expelled from Czechoslovakia**, their property was seized without compensation.

Removal of the German population from Czechoslovakia

Large factories, mines, steelworks and banks were nationalized - they were confiscated from private owners and became the common property of the state. In the elections of 1946, the Communist Party of Czechoslovakia (KSČ), led by Klement Gottwald, won. He was appointed Prime Minister.

FEBRUARY COUP

MEETINGS OF THE GOVERNMENT OF THE CZECHOSLOVAKIA

WENCESLAS SQUARE IN PRAGUE, FEBRUARY 25, 1948

After February 1948, the communists took over all power in the state. They influenced political orientation, the army, the judiciary, education... After the death of Edvard Beneš, the then Prime Minister Klement Gottwald took over the presidency. Czechoslovakia ceased to be a democratic state, and a single-party government was established.

“I am just returning from the Castle to see the President of the Republic. This morning I submitted a proposal to the President of the Republic to accept the resignation of the ministers...“

I can tell you that the President has accepted all of my proposals, exactly as they were submitted...“

From a speech by Klement Gottwald on Wenceslas Square on February 25, 1948

Klement Gottwald (president)

WHAT IS IT?

Resignation - the resignation of a person or group of persons from office before the end of an electoral term. This term is used in the political sphere.

15. PŘECHOD K DEMOKRACII

VLÁDA JEDNÉ STRANY

Po únoru 1948 došlo k velkým změnám v hospodářství. Po znárodňování byli postupně likvidováni i soukromí řemeslníci a obchodníci. Na venkově byli rolníci nuceni ke společnému hospodaření a byla zakládána **jednotná zemědělská družstva**. Hospodaření se řídilo **pětiletými plány**. Byl **budován socializmus** podle vzoru Sovětského svazu. Byla nastolena **totalitní vláda** – zatýkání, věznění i popravy nevinných lidí. Spousta lidí uprchla ze země. Média podléhala **cenzuře** (kontrola).

V roce 1960 došlo ke změně názvu státu – začal se používat název **Československá socialistická republika (ČSSR)**. Do vedení KSČ se v lednu 1968 dostala skupina lidí, která se sešla kolem **Alexandra Dubčeka** (slovenského politika, člena KSČ, jedné z hlavních osobností pražského jara). Ti začali hlásat tzv. „**socializmus s lidskou tváří**“.

Změn v období nazývaného **pražské jaro**, se však zalekli nejvyšší představitelé tehdejší republiky i vláda Sovětského svazu a okolních zemí, kde vládli komunisté.

Alexander Dubček

Praha v srpnu 1968

OKUPACE V SRPNU 1968

Dne 21. srpna 1968 vtrhla na naše území vojska pěti států v čele se sovětskými vojáky. Narazili na **odpor obyvatelstva**. Odvážně vystupovali studenti. Symbolem odporu se stal student **Jan Palach**, který se na protest v Praze veřejně upálil. Ani odpor lidu nic nezmožil. Byla obnovena totalitní vláda, **prezidentem** se stal **Gustav Husák**. Nastalo období zvané **normalizace**. Hranice byly uzavřeny, docházelo k pronásledování lidí za politické názory.

Vladimír Remek
(první československý kosmonaut)

OBDOBÍ NORMALIZACE

Komunistický režim používal policejní metody, ale lidem byly předkládány také ukázky zvyšující se životní úroveň – výstavba nových bytů, zavedení různých sociálních přídatků, stavba pražského metra... K propagaci sloužily i úspěchy ve sportu, kultuře, technice. V roce 1978 vyletěl do kosmu **první československý kosmonaut Vladimír Remek**.

Společnost se v průběhu let rozdělila: někteří se smířili se situací, jiní se odmítali podříditi. Nedodržování lidských práv v zemi kritizovala **Charta 77**, skupina lidí stejného smýšlení, jejímž mluvčím byl i Václav Havel.

15. TRANSITION TO DEMOCRACY

ONE-PARTY GOVERNMENT

After February 1948, major changes occurred in the economy. After nationalization, private craftsmen and merchants were gradually liquidated. In the countryside, peasants were forced to farm together and unified agricultural cooperatives were established. The economy was governed by five-year plans. Socialism was built according to the model of the Soviet Union. A totalitarian government was established - arrests, imprisonments and executions of innocent people. Many people fled the country. The media was subject to censorship (control).

In 1960, the name of the state was changed - the name Czechoslovak Socialist Republic (ČSSR) began to be used. In January 1968, a group of people gathered around Alexander Dubček (a Slovak politician, member of the KSČ, one of the main figures of the Prague Spring) became the leaders of the KSČ. They began to proclaim the so-called "socialism with a human face".

However, the changes during the period known as the Prague Spring frightened the highest representatives of the then republic as well as the government of the Soviet Union and surrounding countries where communists ruled.

Alexander Dubček

Prague in August 1968

OCCUPATION IN AUGUST 1968

On August 21, 1968, the armies of five states, led by Soviet soldiers, invaded our territory. They encountered resistance from the population. Students stood up bravely. The symbol of resistance was student Jan Palach, who publicly set himself on fire in protest in Prague. Even the people's resistance was of no avail. The totalitarian government was restored, and Gustav Husák became president. A period called normalization began. Borders were closed, people were persecuted for their political opinions.

Vladimír Remek
(first Czechoslovak cosmonaut)

PERIOD OF NORMALIZATION

The communist regime used police methods, but people were also presented with examples of increasing living standards - the construction of new apartments, the introduction of various social benefits, the construction of the Prague metro... Successes in sports, culture, and technology also served as propaganda. In 1978, the first Czechoslovak cosmonaut, Vladimír Remek, flew into space.

Society became divided over the years: some resigned themselves to the situation, others refused to comply. The country's lack of respect for human rights was criticized by Charter 77, a group of like-minded people whose spokesperson was Václav Havel.

WHAT IS IT?

Socialism - a theory of a just organization of society that excludes private property.

Prague spring - period in Czechoslovakia in 1968, when some politicians tried to push through democratic changes in politics, economics and social affairs (e.g. freedom of the press).

Spartakiad - mass gymnastics performances held in Czechoslovakia. Traditionally, it followed on from the All-Sokol gatherings, but under socialism it was held with a political overtone.

15. PŘECHOD K DEMOKRACII

ČESKÁ A SLOVENSKÁ FEDERATIVNÍ REPUBLIKA

Takto zněl oficiální název Československa od 23. dubna 1990. Nahradil předchozí název Československá federativní republika (29. 3.–22. 4. 1990). Postupně docházelo k zásadním změnám v celé společnosti. Lidem byl navrácen majetek, který jim byl zabaven za komunistické vlády. Lidé vnímali nově nabytou svobodu. Konaly se opět **svobodné volby**. Československo se stalo nezávislou svobodnou republikou. Zemi po více než dvaceti letech opustila sovětská armáda.

Václav Havel (první prezident České republiky)

Státní znak České republiky

Společný stát Čechů a Slováků se **1. ledna 1993** rozpadl a vznikly **dva samostatné státy – Česká republika a Slovenská republika**. Česká republika se **od roku 1999** stala členem vojenského společenství NATO, v roce **2004** vstoupila do **Evropské unie**.

V roce 2003 se stal prezidentem Václav Klaus.

V roce 2013 se historicky prvním prezidentem zvoleným přímou volbou stal Miloš Zeman.

- 2 Zopakuj si, které státní symboly má současná Česká republika.
- 3 Co je NATO a Evropská unie?
- 4 Vyber si jednoho z našich prezidentů, zjisti o něm více informací a přednes ve třídě referát.

DŮLEŽITÁ DATA

1990 – svobodné volby
 1993 – vznik České republiky
 1999 – vstup ČR do NATO
 2004 – vstup ČR do EU
 2003 – prezidentem Václav Klaus
 2012 – provedena změna Ústavy
 2013 – první přímá volba prezidenta, prezidentem zvolen Miloš Zeman.

ZOPAKUJ SI:

1. Které změny se udály v poválečném Československu?
2. Jak vypadal život lidí v naší zemi po únoru 1948? (Kdo převzal moc? Co se dělo ve společnosti? Vysvětli pojem znárodnění. Jak vypadala situace na venkově?)
3. K čemu došlo v srpnu 1968? Jaké důsledky tato událost měla pro další vývoj v naší zemi?
4. Jaký byl život společnosti v době normalizace?
5. Popiš události na podzim roku 1989. Co byla Charta 77 a Občanské fórum?
6. Jak se vyvíjelo svobodné Československo po roce 1989? Co víš o rozpadu společného státu Čechů a Slováků?
7. Vyjmenuj prezidenty České republiky.
8. Kterých mezinárodních uskupení je Česká republika členem?

15. TRANSITION TO DEMOCRACY

CZECH AND SLOVAK FEDERAL REPUBLIC

This was the official name of Czechoslovakia from April 23, 1990. It replaced the previous name, the Czechoslovak Federative Republic (March 29–April 22, 1990). Gradually, fundamental changes occurred throughout society. People were given back their property that had been confiscated during the communist regime. People felt their newly acquired freedom. Free elections were held again. Czechoslovakia became an independent free republic. The Soviet army left the country after more than twenty years.

Václav Havel (first president of the Czech Republic)

National emblem of the Czech Republic

The common state of Czechs and Slovaks disintegrated on January 1, 1993, and two independent states emerged – the Czech Republic and the Slovak Republic. The Czech Republic became a member of the NATO military alliance in 1999, and in 2004 it joined the European Union.

In 2003, Václav Klaus became president.

In 2013, Miloš Zeman became the first president elected directly,

- 2 Review which state symbols the current Czech Republic has.
- 3 What is NATO and the European Union?
- 4 Choose one of our presidents, find out more about him or her, and give a presentation in class.

IMPORTANT DATA

1990 - free elections
 1993 - establishment of the Czech Republic
 1999 - Czech Republic joins NATO
 2004 - Czech Republic joins the EU
 2003 President Vaclav Klaus
 2012 - Constitution amended
 2013 - first direct presidential election, Miloš Zeman elected president.

REPEAT YOURSELF:

1. What changes occurred in post-war Czechoslovakia?
2. What was the life of people in our country like after February 1948? (Who took power? What was happening in society? Explain the concept of nationalization. What was the situation like in the countryside?)
3. What happened in August 1968? What consequences did this event have for further developments in our country?
4. What was life like in society during the period of normalization?
5. Describe the events of the fall of 1989. What were **Charter 77 and the Civic Forum**?
6. How did free Czechoslovakia develop after 1989? What do you know about the collapse of the common state of Czechs and Slovaks?
7. Name the presidents of the Czech Republic.
8. Which international groups is the Czech Republic a member of?

Rudolf II.

Matyáš

Josef II.
1780-1790

Maxmilián II.

Ferdinand II.

Marie Terezie
1740-1780

Ferdinand I.

Karel VI.

Rudolph II

Matthias

Joseph
II. 1780-1790

Maximilian II

Ferdinand II

Ferdinand I.

Charles VI

Maria Theresa
1740-1780

tricetiletá válka
1618-1648

HABSBURKOVÉ
1526-1918

Thirty Years' War
1618-1648

HABSBURG
1526-1918

RENEZANCE - zámek Litomyšl

Všeobecná vzdělávací
povinnost 1774

RENAISSANCE - Litomyšl Castle

Universal education
obligation 1774

Bitva na Bílé hoře 1620

BAROKO - Sloup Nejsvětější
Trojice v Olomouci

BAROQUE - Column of the Holy
Trinity in Olomouc

Battle of White Mountain 1620

Poprava 27 českých pánů 1621

1628 - odchod J. A.
Komenského z vlasti

1628 departure of J.A.
Comenius from his homeland

Patent,
Wegen der den außburgisch- und böhmischen
Religionsverwandten, dann den nicht untern Obden zu
gehaltenden christlichen Toleranz und ihrer
privat Exercentii Religionis.

Wir Joseph
der Siveyte, von
Gottes Gnaden erwählter römischer
Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des Reichs,
König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn,
Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, und Lodome-
rien u. Erzherzog zu Oesterreich u. Herzog zu Burgund, zu
Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Krain, Herzog
zu Toscana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf
zu Mähren, Herzog zu Schwaben, zu Limburg, zu Luxem-
burg, und zu Gelbern, zu Württemberg, zu Ober- und Nie-
dersachsen, zu Mecklenburg, zu Mantua, zu Parma, Placentia,
Quastalla, Neuchâmp und Sater, zu Kalabrien, zu Baar,

Patent o zrušení nevolnictví 1781
Toleranční patent 1781

Patent,
Wegen der den außburgisch- und böhmischen Reli-
gionsverwandten, dann den nicht untern Obden zu
gehaltenden christlichen Toleranz und ihrer
privat Exercentii Religionis.

Wir Joseph
der Siveyte,
von Gottes Gnaden erwählter
römischer Kaiser, zu allen Zeiten Mehrer des
Reichs, König in Germanien, zu Jerusalem, Ungarn,
Böhmen, Dalmatien, Kroatien, Slavonien, Galizien, und Lodome-
rien u. Erzherzog zu Oesterreich u. Herzog zu Burgund,
zu Lothringen, zu Steyer, zu Kärnten, und zu Krain, Großs herzog
zu Toscana, Großfürst zu Siebenbürgen, Marggraf
zu Mähren, Herzog zu Brabant, zu Limburg, zu Luzem-
sburg, und zu Geldern, zu Württemberg, zu Ober- und Nies-
dersachsen, zu Mecklenburg, zu Mantua, zu Parma, Placence
Quastalla, Auschwil and Sater, zu Kalabrien, zu Baar,

Patent for the Abolition of Serfdom 1781
Patent for Toleration 1781

Leopold II.

Karel V.
1916-1918

František I.

František Josef I.
1848-1916

Edvard Beneš

T. G. Masaryk

Leopold II.

Charles V.
1916-1918

Francis I

Franz Joseph I.
1848-1916

Edvard Beneš

T. G. Masaryk

PRVNÍ REPUBLIKA
1918-1938

PROTOWE
A M

FIRST REPUBLIC
1918-1938

PROT
AND M

KLASICIZMUS – kolonáda
v Mariánských Lázních

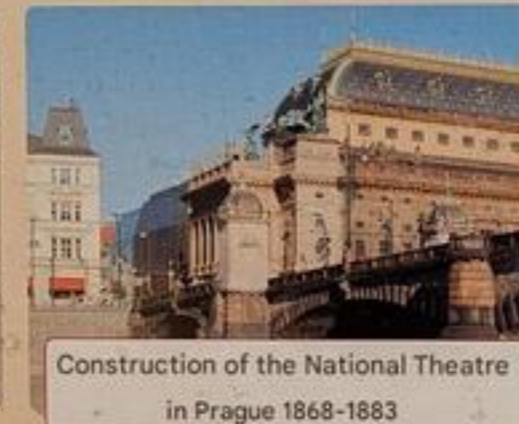
Stavba Národního divadla
v Praze 1868-1883

Vznik Československa
1918

CLASSICISM - colonnade in
Mariánské Lázně

Construction of the National Theatre
in Prague 1868-1883

The establishment of Czechoslovakia
1918

Vynález ruchačidla
1827

První benzínový automobíl
Präsident 1897-1898

Mnichovská dohoda
září 1938

Invention of the rostrum 1827

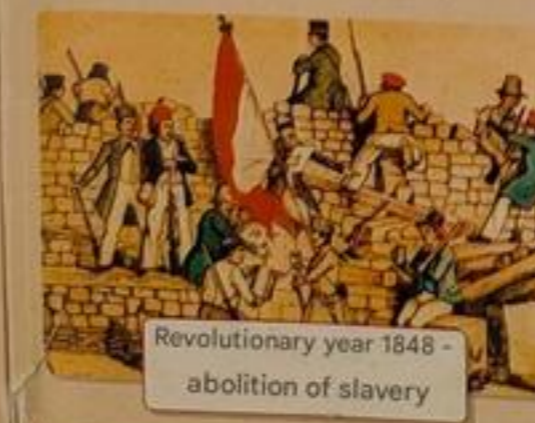
The first gasoline-powered car,
Präsident, 1897-1898

Revoluční rok 1848
– zrušení roboty

I. světová válka
1914-1918

Revolutionary year 1848 -
abolition of slavery

World War I
1914-1918

Munich Agreement September
1938

Česko-Slovensko (druhá republika) 1938-1939 (167 dní)

Emil Hácha
prezident druhé republiky a Protektorátu

A. Zápotocký

K. Gottwald

Edvard Beneš

A. Novotný

L. Svoboda

G. Husák

Miloš Zeman

Václav Klaus

Václav Havel
1989-2003

PROTEKTORÁT ČECHY A MORAVA 1939-1945

ČESKOSLOVENSKO 1945-1993

ČESKÁ REPUBLIKA 1993 - současnost

Adolf Hitler na Pražském hradě 1939

Únorový převrat 1948

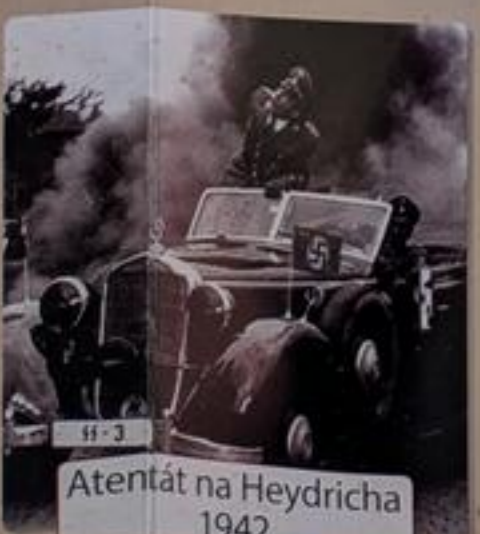
Sametová revoluce 1989

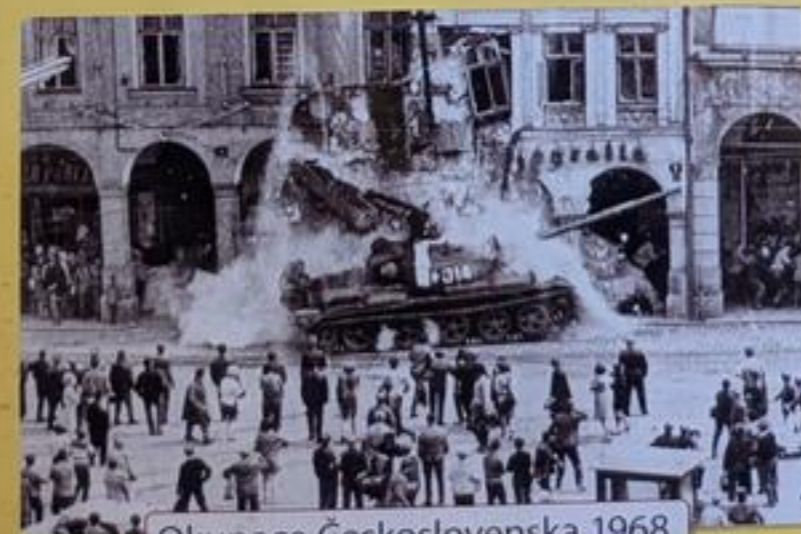
Vznik České republiky 1993

Vstup ČR do Evropské unie 2004

Atentát na Heydricha 1942

Okupace Československa 1968

Czechoslovakia (Second Republic) 1938-1939 (167 days)

Emil Hácha
President of the Second Republic and Protectorate

A. Zápotocký

K. Gottwald

Edvard Benes

A. Novotny

L. Svoboda

G. Husák

Miloš Zeman

Vaclav Klaus

Vaclav Havel
1989-2003

PROTECTORATE OF BOHEMIA AND MORAVIA 1939-1945

CZECHOSLOVAKIA 1945-1993

CZECH REPUBLIC 1993 - present

Adolf Hitler at Prague Castle 1939

February coup 1948

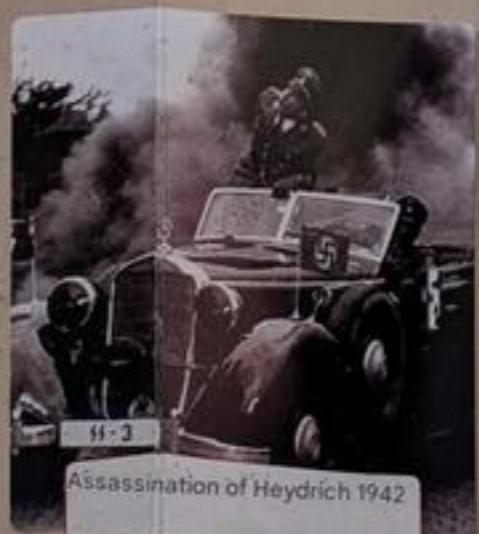
Velvet Revolution 1989

Establishment of the Czech Republic 1993

Czech Republic's entry into the European Union 2004

Assassination of Heydrich 1942

Occupation of Czechoslovakia 1968

JOURNEY THROUGH CZECH HISTORY

Go on a class trip and visit some of the places of Czech history. Review what you have already learned in local history.

TEREZÍN - The fortress town was founded in 1780 by Emperor Joseph II and named after his mother Maria Theresa. However, during World War II, the German Nazis established a Jewish ghetto and prison in what was originally a defensive fortress. Today, there is a monument commemorating the suffering of people during World War II.

Karlovy Vary region
Pilsen region

LÁNY CASTLE - The Baroque chateau has been the summer residence of the presidents of our republic since 1921. The chateau is not open to the public, but you can walk through the chateau park, tour the church and greenhouse.

LIDICE - The Lidice Memorial commemorates the tragic event of World War II, when the original village was destroyed by the Nazis and its inhabitants were killed or taken to concentration camps. The memorial site also includes a museum and a rose garden, where over 200 species of roses brought from all over the world grow.

Ústí Region
Liberec region

PRAGUE - In the capital our republic witnessed turning points in our history: the Battle of White Mountain in 1620, fighting on the barricades during the 1848 revolution, the construction of the National Theatre in 1868-1883, the proclamation of the Czechoslovak Republic in 1918, and the Velvet Revolution in 1989.

Central Bohemian Region

SLAVKOV U BRNA - One of the largest battles in our country took place near the town in 1805. The French army led by Napoleon defeated the troops of the Russian Tsar and the Austrian Emperor. The Mound of Peace stands here in memory of the battle. Austerlitz also offers a local Baroque chateau, a tour of which is definitely not to be missed. An exhibition dedicated

to the battle

HODONÍN - The first Czechoslovak president, Tomáš Garrigue Masaryk, was born here. You can find his monument here and visit the Masaryk Museum.

FULNEK - You can visit the monument of Jan Amos Comenius, who worked here as the administrator of the brotherhood.

KOPŘIVNICE - The second oldest existing automobile manufacturer in the world, Tatra, is located here. You can see historic passenger cars, trucks and military cars, as well as the unique motor locomotive "Slovenská strela" in the Tatra Technical Museum.

ZLIN - The city was made famous by Czech entrepreneur Tomáš Bata, who founded a shoe company here in 1894. A colony of family houses that he had built for his employees still stands here today. In the shoe museum you will learn about the history of shoemaking and see a variety of shoes from all over the world.

PUTOVÁNÍ ZA ČESKOU HISTORIÍ

Vypravte se na třídní výlet a navštivte některé z míst české historie. Zopakujte si, co jste se už ve vlastivědě naučili.

TEREZÍN - Pevnostní město založili roku 1780 císař Josef II. a pojmenoval ho po své matce Marii Terezií. Za druhé světové války však v původně obranné pevnosti zřídili němečtí nacisté židovské ghetto a věznici. Dnes je tu památník připomínající utrpení lidí během 2. světové války.

Karlovarský kraj
Plzeňský kraj

ZÁMEK LÁNY - Barokní zámek je od roku 1921 letním sídlem prezidentů naší republiky. Zámek není přístupný pro veřejnost, ale můžete se projít zámeckým parkem, prohlédnout si kostel a skleník.

LIDICE - Památník v Lidicích připomíná tragickou událost z období druhé světové války, kdy byla původní obec nacisty zničena a obyvatelé povražděni nebo odvezeni do koncentračních táborů. Součástí pietního místa je také muzeum a růžový sad, kde roste přes 200 druhů růží svezenných z celého světa.

Ústecký kraj
Liberecký kraj

PRAGA - V hlavním městě naší republiky se odehrávaly zlomové okamžiky našich dějin: bitva na Bílé hoře 1620, boje na barikádách za revoluce 1848, stavba Národního divadla 1868-1883, vyhlášení Československé republiky 1918 nebo sametová revoluce 1989.

Středočeský kraj

SLAVKOV U BRNA - Nedaleko města se roku 1805 odehrála jedna z největších bitev u nás. Francouzská armáda v čele s Napoleonem v ní porazila vojska ruského cara a rakouského císaře. Na paměť bitvy se zde týčl Mohyla míru. Expozici věnovanou bitvě u Slavkova nabízí i místní barokní zámek, jehož prohlídku si rozhodně nenechte ujít.

HODONÍN - Zde se narodil první československý prezident Tomáš Garrigue Masaryk. Najdete tu jeho pomník, můžete navštívit Masarykovo muzeum.

FULNEK - Můžete zde navštívit památník Jana Amose Komenského, který zde působil jako správce bratrského sboru.

KOPŘIVNICE - Sídlí tu druhá nejstarší dosud existující automobilka na světě Tatra. Historické osobní, nákladní i vojenské automobily či unikátní motorovou lokomotivu „Slovenskou strelu“ si prohlédnete v Technickém muzeu Tatra.

ZLIN - Město proslavil český podnikatel Tomáš Bata, který zde v roce 1894 založil obuvnickou firmu. Dodnes zde stojí kolonie rodinných domků, které nechal postavit pro své zaměstnance. V muzeu obuvi se seznámíte s historií obuvnictví a prohlédnete nejrůznější boty z celého světa.